

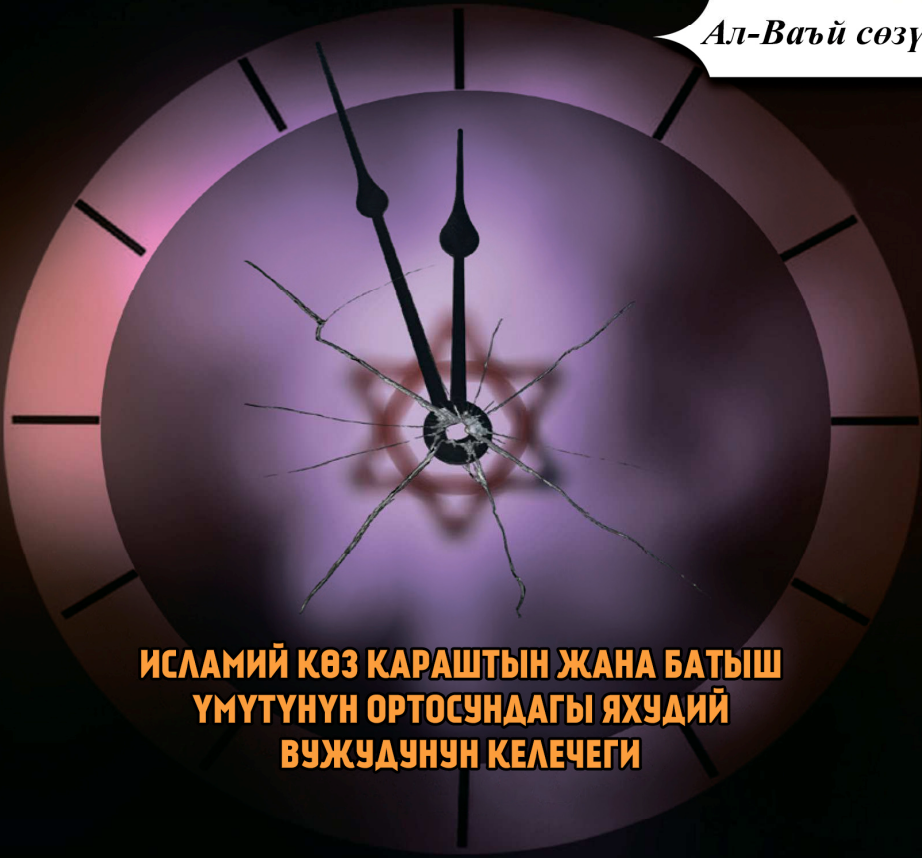
413

Ал-сезим *الوعي* Ал-Ваъй

Кеңири көлөмдүү фикирий-сакафий журнал

Отуз бешинчи жыл чыгышы, жумадуссаний 1442-х. – январь 2021-м.

Ал-Ваъй сөзү

ИСЛАМИЙ КӨЗ КАРАШТЫН ЖАНА БАТЫШ ҮМҮТҮНҮН ОРТОСУНДАГЫ ЯХУДИЙ ВУЖУДУНУН КЕЛЕЧЕГИ

Исламдын гарибтиги,
анын жаңылануусу
жана Хизб-ут-Тахрир
(2)

Капиталисттик
цивилизация жана
анын жашоого болгон
дарвиндик көз
карашынын
жараксыздыгы (3)

Худ сүрөсү чачымды
агартты... Кандай
буйрулган болсоң,
ошондой туура жолдо
бекем бол (2)

413

Отуз бешинчи
жыл чыгышы,
жумадусаний 1442х,
январь 2021м

НУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира
Яман 30 риял
Түркия 1 доллар
Пакистан 1 доллар
Австралия 2,5 доллар
Америка 2,5 доллар
Канада 2,5 доллар
Германия 2,5 евро
Швеция 15 крон
Бельгия 1 евро
Британия 1 евро
Швейцария 2 франк
Австрия 1 евро
Дания 15 крон

Ушул санда

- **Ал-Ваъй сөзү:** Исламий көз караштын жана Батыш үмүтүнүн ортосундагы яхудий вужудунун келечеги 3
- Үмөттүн тагдыр чечүүчү маселеси жана Хизб-ут-Тахрир..... 12
- Капиталисттик цивилизация жана анын жашоого болгон дарвиндик көз карашынын жараксыздыгы (3) 20
- Исламдын гарибтиги, анын жаңылануусу жана Хизб-ут-Тахрир (2) 24
- Худ сүрөсү чачымды агартты... Кандай буйрулган болсоң, ошондой туура жолдо бекем бол (2)..... 31
- **Аалам мусулмандарынын кабарлары.** 49
- **Куръани Карим сабагында** 55
- **Бейиш бактары:** Бардык пайгамбарлар арасынан эң оор абалда жиберилгени Пайгамбарыбыз ﷺ 63
- Ачууну баса билүү 71
- **Соңку сөз:** Yediot Aharonot (израиль): «Сауд Аравиясынын окуу программалары эми сионисттик коркунуч жөнүндө сүйлөшпөйт» 75
- Марокконун (израиль) менен алакаларды нормалдаштыруусунун артында Моссад менен болгон узак жана жашыруун кызматташуунун тарыхы жатат 76

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ИСЛАМИЙ КӨЗ КАРАШТЫН ЖАНА БАТЫШ ҮМҮТҮНҮН ОРТОСУНДАГЫ ЯХУДИЙ ВУЖУДУНУН КЕЛЕЧЕГИ

Яхудий вужудунун келечеги тууралуу сөз кылуудан мурда, алгач, алар тууралуу Исламий көз карашты баян кылып, алардын сыфаттарын жана Ислам үмөтүнө карата думшандыктарын эскерип өтүшүбүз керек. Ошондой эле, бул Исламий көз караштын Расулунан ﷺ жиберилген күндөн тартып, бүгүнкү күнгө чейин, жөөттөрдүн тарыхындагы окуяларга дал келүүсү тууралуу да айтып өтүшүбүз шарт.

Аллах Азза ва Жалла жөөттөр жер үстүндөгү Ислам үмөтүнө эң катуу душмандык кылган адамдар экендигинин кабарын берип, төмөнкү аятты түшүрдү:

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدُوًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا

«Ыйман келтирген адамдарга эң катуу душмандык кылуучу адамдар жөөттөр жана муширик (Аллага бир нерсени тең кылуучу) болгон кимселер экенин көрөсүң» [5:82]

Ошондой эле, Аллах алардын эч качан бузукулукту таштабашын, ар дайым фитналарды чыгарууну улантып, адамдар арасында согуштарды пайда кылууга аракет кылышары тууралуу да кабар берет. Аллах айтат:

وَالْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْفَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

«Алардын араларына тээ Кыямат Күнгө чейин жете турган кек-душмандыкты таштап койгонбуз. Алар (сага каршы) согуш отун жагышса, Алла аны өчүрөт. Алар Жерде бузукулук кылып жүрүшөт, Алла болсо бузуку адамдарды сүйбөйт» [5:64]

О.э. Аллах алардын коркок адамдар экендиги тууралуу да айтат. Алар Аллахка караганда адамдардан көбүрөөк коркушкандыктан, аларга кордук жана бечаралык жашоо жазылып, алар кыяматка чейин Аллахтын каарына калышты. Яхудийлер Аллахтын жана адамдардын (мусулмандардын) коргоосунда болуу менен гана бул кор-зарлык турмуштан кутулушат. Аллах Таала бул тууралуу мындай деди:

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ أَيْنَ مَا تَفْقَرُوا إِلَّا يَجْحَلُ مِنَ اللَّهِ وَبَلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُ وَبَعْضَ مِنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ قَوْلٍ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

«Эгер алар Алланын жана адамдардын (мусулмандардын) коргоосунда болушпаса, албетте аларга каерде болушпасын, кор-зарлык жазылып коюлду. Алар Алланын каар-азабы менен кетишти жана аларга бечаралык жазылып коюлду. Буга себеп алардын Алланын аяттарын тангандыктары жана пайгамбарларды жазыксыз өлтүргөндүктөрү. Буга себеп алардын кылган күнөөлөрү жана чектен чыгуулары» [3:112]

Аллах дагы айтат:

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

«(О, ыйман жоокерлери! Алардын сепилдерин курчап турганыңарда) алардын жүрөктөрүнө Аллахтан да айбаттуураак сезилдиңер. Мунун себеби, алар (Аллахтын кудуретин) билбеген коом эле» [59:13]

Бул сыпаттар жөөттөрдүн жашоолоруна жана тарыхтарына төп келет. Жөөттөр Расулуллах ﷺдин пайгамбар экендигин билип туруп калп айтышты. Алардын сыпаттары тууралуу Тооратта дагы келген. Мындан тышкары, алар Мадинада Пайгамбар ﷺди өлтүрүүгө бир нече жолу аракет кылышкан. О.э. аны Мадинадан чыгарып жиберүүгө Курайш каапырлары менен тил бириктиришкен. Мына ушул чыккынчылыктары себебинен Пайгамбар ﷺ алардын айрымдарын өлтүрүп, калгандарын Мадинадан көчүрүп жиберген. Пайгамбар ﷺ аларды араб жарым аралына жашатпоону осуят кылган. Пайгамбар ﷺ айтты: «Мусулманга гана уруксат берилген араб жарым аралынан, яхудийлерди жана насронийлерди чыгарып салгыла» (Сахих Муслим).

Жана дагы Пайгамбар ﷺ ажалы алдында турганда мындай деген: «Мушриктерди араб жарым аралынан чыгарып салгыла» (Бухарий риваяты).

Жөөттөрдүн жасаган бузукулуктары жана жаман иштери мусулмандарга карата эле эмес. Алар Исламга чейин эле, өз пайгамбарлары тарыхында дагы бузукулук кылып келишкен. Аллах аларды пайгамбарларды өлтүрүүчү деп сыпаттаган. Аллах айтты:

أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَقَرِيقًا تَقْتُلُونَ

«Ар качан бир пайгамбар силерге жакпай турган (аят) менен келсе, бирин жалганчы деп, бирин өлтүрө бересиңерби?» [2:87]

Яхудийлер аларга Тоорат менен жиберилген, андан кийин Пайгамбар ﷺ болору тууралуу сүйүнч кабарды айткан Исага алайхи саламга каршы да согушуп, аны өлтүрүүгө аракет кылышкан. Аллах алардын мындай тил бириктирүүлөрүн жок кылган. О.э. алар яхудий жана насроний дендерин бурмалашкан. Орто кылымда, алар Европада жашап жаткан учурда, ал жакта да түрдүү бузукулуктарды кылып жүрүшкөн. Ушул себептен, аларды өлтүрүп, бир нече жолу Испаниядан, Германиядан ж.б. жерлерден көчүрүп жиберилген. Яхудийлерди Европанын көптөгөн мамлекеттери куугунтуктап, аларды жек көрүшүп, эң төмөн адамдар катары санашкан. Европалыктарда яхудийлерге карата мындай көз караштары жана ушундай мамилелери биринчи дүйнөлүк согуштун акырына чейин уланып келди. Ошондо, европалыктар «яхудий бузукулугунан арылуу» деген биринчи чечимдерин кабыл кылышкан. Экинчиси, аларды өз кызыкчылыктарына пайдалануу чечимин чыгарышкан. Мына ушунтип, Сайкс Пико жана Адельфура деп аталган келишимдер аркылуу, аларды Фалестин жерине жайгаштыруу деген чоң кутумдар башталды. Батыштын Фалестинде «яхудийлер улуттук үйүн» пайда кылуу жөнүндөгү ойлорунун башталышы аларды жакшы көргөндүктөрүнөн же аларга жакшылык кылуу үчүн болгон эмес. Тескерисинче, бул иш биринчи дүйнөлүк согуштан соң, Халифалык мамлекети кулатылгандан кийин, мусулмандарга каршы коюлган о.э. Халифалыктын кайра кайтып келүүсүнө тосук боло турган, алгачкы план болгон. Т.а. яхудий вужудун мусулман өлкөлөрүндөгү Халифалык фикирине каршы тура турган күч катары түзүшкөн. Ошол эле учурда, яхудий вужуду, Батыштын мусулман өлкөлөрүнө өтүүсү үчүн күч жана көпүрө болуп берди. О.э. Батыш бул аркылуу, мусулман өлкөрүндө ишке ашыруу зарыл болгон, ар кандай аскерий операцияларын тез арада аткарышына өбөлгө түздү.

Яхудий улуттук үйүн түзүү алгач Батыштын планы гана болуп, кийин бул пландар өнүгүп, ал сокку берүүчү аскерий күчкө ээ болгон, суверендүү мамлекетти түзүүгө өттү. Яхудий вужуду Батыш аскерлери үчүн жардамчы болуп, алардын аймактагы кызыкчылыктарына коркунуч туудура турган күчтөргө каршы аракеттерде, айрыкча, Исламий кыймылдарга каршы туруу жолунда кызмат кылды. Мындай идея Батыш саясий чөйрөсү тарабынан, ошондой эле – ошол кездеги, эл аралык кырдаалда

активдүү болгон – Британия, Америка жана Советтер Союзу тарабынан жана аймактагы малай акимдердин колдоосу менен кабыл алынган. Ири державалар биринчи дүйнөлүк согуш аяктагандан кийин, дароо, аймактагы айрым башчыларга түздөн-түз колдоо көрсөтүшүп «яхудий улуттук үйүн» түзүүнү тездетти. Кийин, экинчи дүйнөлүк согуштан жеңип чыккан союздаштар тарабынан, дүйнө тааный турган мамлекетти пайда кылуу планы ишке түшкөн.

Батыш долбоору муну менен эле токтоп калган жок. Тескерисинче, Батышта мындан башка дагы жаңы долбоорлор пайда болду. Айрыкча, 2001-жылы 11-сентябрь окуясынан кийин, ошондой эле, эл аралык абал өзгөрүп, Россия менен Британия артка чегингенден кийин, Америка эл аралык майданга өзү гана ээлик кылгандан тартып, жаңы пландар түзүлө баштады. Бул өзгөрүүлөрдүн бири бул узурпатор яхудий вужудун аймактагы калктар жана мамлекеттер арасында бир органга айландыруу планы болду. О.э ал аймактагы жигердүү өлкөлөр Египет, Булуң мамлекеттери, Түркия, Иордания жана Иран сыяктуу мамлекеттер менен өнөктөшүп, яхудий вужудунун аймактык көзөмөл чөйрөсүн кеңейтүү аракети башталды. Бул биринчи кезекте Фалестин маселеси эсебинен болду, тактап айтканда, Батыш тарабынан сунушталган яхудий вужудун көз карандысыз мамлекет кылуу деген долбоор алкагында болду. Ошондой эле, яхудийлерге жана сионисттик долбоорго карата душмандык түшүнүгүнүн алкагында ишке ашырылды. Бул жаатта, көптөгөн маселелер «мамилелерди нормалдаштыруу» планы аркылуу чечилди. Мисалы, яхудий вужудунун Ислам араб уюмунун ордуна Жакынкы Чыгыш саясий уюмуна кириши сыяктуу. Бул иштен көздөлгөн максат, аталган жаңы уюмга кирген айрым мамлекеттер менен бирге, яхудий вужудунун катышуусундагы аскерий альянсты пайда кылуу жана Чоң же Жаңы Жакынкы Чыгыш идеясын практикалык түрдө ишке ашыруу.

Жалпысынан, Батыштын мындай көз карашы жана өзгөчө, Американын яхудийлерге болгон көз карашы «терроризм менен күрөшүү» деген жалган дүйнөлүк долбоорго абдан дал келди. Америка бул долбоорду 2001-жылы сентябрь окуясынан кийин, Афганистан жана Иракта баштаган. Бул долбоордун негизи Америка жана анын аймактагы куралы болгон яхудий вужуду жана

дүйнөлүк кафир күчтөр айтып жаткан терроризм менен күрөшүү эмес эле, Ислам менен күрөшүү болуп саналат.

Бул жаңы долбоордун аймактагы бардык өлкөлөрдү камтыган кеңири көз карашы жана Фалестин маселеси боюнча өзгөчө көз карашы бар. Мындай эки көз караш бир сызыкта бири-бирине төп келишет. Бул болсо, Ислам менен күрөшүү жана яхудий вужудун эл аралык, регионалдык жактан колдоо. Бул долбоорго кызмат кыла турган эң негизги иштер төнөндөгүлөр болуп саналат:

1 - Бул долбоорду колдоо жана ага тоскоол болгон бардык күчтөр менен күрөшүү үчүн «Араб НАТОсу» катышкан регионалдык күчтү түзүү. 2019-жылы 11-декабрда Америка Тышкы Иштер министри Каирге болгон иш сапарында бул күчтү түзүүгө чакырган. Ал анда мындай деген: «Трамп администрациясы Жакынкы Чыгышта, аймактагы коркунучтарга каршы туруу үчүн стратегиялык альянсты түзүү үстүндө аракет кылып жатат». Жана дагы, Араб Булуң иштери боюнча АКШнын Тышкы Иштер министринин жардамчысынын орун басары Тим Ландкинг мындай деп билдирүү жасаган: «АКШ администрациясы келерки жылдын январь айында жаңы альянстын ачылыш аземин өткөрүү үчүн саммит өткөрүүнү пландап жатат». Ландкинг Эмираттын «National» гезитине берген маегинде: «Жаңы альянска Египет, Иордания жана АКШдан тышкары Булуң кызматташтык кеңешинин мамлекеттери баш болгон, тогуз араб өлкөсү кирет», - деп билдирди.

2 - Фалестин маселесине карай багытталган «кылым келишими» долбооруна дал келүүчү «терроризм менен күрөшүү» жаңы долбоорун активдештирүү. Мунун ичинен яхудий вужудуна Фалестин жеринде толук мүмкүнчүлүктөрдү берүү. О.э. келечекте Газа секторунда Синай аралына чейин созула турган, жасалма мамлекетти пайда кылууга көңүл буруу. Изилдөөчү Мансур Абу Карим Ал-Жазира сайтына чыгарган «Кылым келишими жана регионалдык факторлор... жаңы Жакынкы Чыгыш» аттуу макаласында мындай дейт: «Кылым келишиминдеги регионалдык фактор «израил» менен Араб өлкөлөрү мамилелерине көңүл буруу аркылуу ачык айкын болот. Анын ичинен, жаңы «НАТО» түзүү аркылуу биргелешкен коопсуздук жана саясий кызматташтык алакалары... «израил» жана аймактагы өлкөлөрдү камтыган Жаңы Жакынкы Чыгыш тартибин орнотуу үчүн, негизги курал болмокчу.

Ал аймактагы өнүгүү жана экономикалык долбоорлорду ишке ашыруу аркылуу болот».

3 - Эски саясий долбоордун ордуна, бир канча өлкөлөрдү камтыган Чоң же Жаңы Жакынкы Чыгышты түзүүгө аракет кылуу. Бул долбоордогу эң негизги рол яхуд вужудуна берилет... Жаңы Жакынкы Чыгыш идеясы аймакта яхудий вужудун түзүү менен бирге, аны колдоого жана бекемдөөгө багытталган. Бул идея өзгөчө, 2003-жылы кичүү Жорж Буш учурунда, Америка Иракты жана Афганистанды оккупация кылып алгандан кийин жигердүү күч алды. 2005-жылдагы АКШ мам.катчысы Кондолиза Райс өз билдирүүсүндө мындай деген: «АКШ 2003-жылы Иракта болуп өткөндөй, араб дүйнөсүнө демократиялык баалуулуктарды орнотуу максатында, Жаңы Жакынкы Чыгышты түзүү үчүн аракет кылып жатат».

Биринчиден, Аллах Тааладан бул Мубарак жерди батыш долбооруна жана кыянатчылдарга каршы турган, Ислам үмөтүн бириктире турган, жакшылылыктын ачкычы кылышын сурайбыз. Экинчиден, хазарий долбоор болгон Пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык тикеленип, анын аскерлери Европаны, Римди жана бардык кафир өлкөлөрүн фатх кылышын Аллахтан сурайбыз. Пайгамбар ﷺ муну тастыктап, мындай деген: «Аллах мен жердин Чыгыш жана Батыш бөлүктөрүн көрүшүм үчүн аны бириктирип берди. Үмөтүмдүн бийлиги Чыгыштан Батышка чейин жетет. Мага кызыл (Кисро) жана ак (Кайсар) деген эки кенч берилген». (Муслим риваяты)

Бул жакын арада болушун Аллахтан сурайбыз.

4 - Жаңы Жакынкы Чыгыш долбоорун колдоо үчүн Жакынкы Чыгыш уюмун түзүшүүдө. Бул уюмга яхудий вужуду кирип, анын түшүнүктөрүнө дал келет. Уюм аймактын калкына жаңы сакафатты киргизип, диндер ортосунда тынчтыкта, жанаша жашоо идеясын колдойт. О.э. аймактагы өлкөлөр ортосунда экономикалык, фикирий жана саясий мамилелерди нормалдаштырат. 2002-жылы Иорданиялык «ал-Араб ал-Йаум» гезити өз макаласында: «АКШ президенти Джордж Буш «израилди» Араб өлкөлөрүнүн коопсуздук уюмуна кошууга о.э. «израил» менен Араб өлкөлөрүнүн ортосунда экономикалык кызматташтык боюнча ири келишимдерге кол коюуга жана алар менен толук түрдө мамилелерди орнотууга умтулууда... Бүткүл аймактар жаңы сызыктарга салынышы керек, бул терроризмге каршы күрөшүү үчүн зарыл», - деп билдирген.

Фалестин маселесине, ал жакта жашаган мусулмандардын укугуна о.э. аны курчап турган аймактарга тиешелуу Батыштын эски көз карашы, долбоорлору жана жаңы өзгөрүүлөрү мына ушулар. Батыштын жана анын малай акимдеринин мусулман өлкөлөрүндө, өзгөчө, мубарак жердеги саясий долбоорлору жана үмүттөрү ийгиликке жетеби? Ислам үммөтүнө, алардын ыйык жерлерине каршы бул кооптуу долбоорду ишке ашырууда Батыш кандай тоскоолдуктарга туш болуп жатат?

Бул суроого жооп берүүдөн мурда, биз ушуну айтмакчыбыз: «Ислам үммөтү узак тарыхында мындан башка дагы көптөгөн кооптуу долбоорлорго туш болгон. Аларга каршы туруп, ийгилисиздикке учураткан. Ал учурда, мусулмандар бүгүнкү күндөгү биздин абалыбыздан дагы алсыз болушкан. Мисалы, орто кылымдагы кресттүүлөр долбоору, монголдор долбоору ж.б. Кийин үммөт кайрадан бутуна туруп, өз динине биригип, өзүнүн улуктугун коргогон. Бул жаатта, үммөттүн буга окшогон долбоорлорго каршы туруп, аларды четке кагышы жана Батыштын бул долбоорду ишке ашырууга болгон аракеттеринин ийгиликсиздикке учурашы тууралуу кабар берүүчү бир канча иштер бар. Алар:

1 - Дүйнөнүн Чыгыш менен Батышындагы Ислам үммөтү бүтүндөй куфрду, айрыкча, яхудий вужудун четке кагууда. Яхудий вужудунун премьер-министри Кемп Девид келишиминен кырк жыл өткөндөн кийин, Кнессетте мындай деди: «Египет менен болгон тынчтык дагы деле муздак абалда калууда. Ал болгону, дипломатия менен гана чектелип, элдерге жайыла элек».

2 - Батыштын идеялары жана саясаты өз жерлеринде ийгиликсиздикке учурап, аны өз эли четке кагууда. Бул Батыштын кезектеги фикирий жана саясий кризистерге учурашынан кабар берет. Калктар Батыш өлкөлөрүндө болуп жаткан окуяларды көрүшүп, анын саясий долбоорлорунан жана жашоо образынан баш тартышууда. 2011-жылы 15-октябрда биринчи жолу, дүйнөнүн бардык шаарларында нааразычылык акциялары болуп өттү. Демонстрациялар дүйнөнүн 1500дөн ашуун шаарында болуп, алардын 100ү АКШда болгон. Бул демонстрациялар дүйнөнүн борбор шаарларында катуу кагылышууларга алып келди.

3 - Уммат өз динине биригип, бардык мусулман өлкөлөрүндө Исламга тез жана натыйжалуу кайтып келүүдө. О.э. өз өлкөлөрүндө Исламий саясий долбоорду жандандырууга чакырышууда... Фалестиндин жоголуп, колдон чыгып кетиши

үмөттүн бул саясий долбоордун айланысында биригүүсүнө катуу таасир берди.

4 - Акимдердин калктарынын алдында – толкундоолор себептүү, айрыкча, 2011-жылдагы козголоңдордон кийин – чыныгы жүздөрү ачылды. Буга алардын башына түшкөн кыйынчылык катары, яхудий вужудунун айланасында болуп жаткан окуялар дагы кошумча болду. Алар кафир болгон Батыштык кожоюндарына чуркап барып, алардын кучагына кириши дагы алардын жүзүн ачууда.

Ушул жана башка маселелер мубарак жердеги ага каршы түзүлгөн кафир долбоорунун ийгиликсиздигин айгинелеп турат. Андан тышкары, бул иштер бүтүндөй кафир Батыш түзүмүнүн жана анын мусулман өлкөлөрүндөгү малай акимдеринин жок болушун билдирет. Мубарак жер маселеси шарый негизи болгон Дар ул-Исламдын бир бөлүгүнө айланып, Халифалык бешигине кайтуусу үчүн, крестүүлөргө жана монголдорго каршы бириккендей, үмөт кайрадан биригиши керек. Мына ошондо, бул мубарак жер Пайгамбар ﷺ башарат кылган Рошид Халифалыктын бешиги болот. Абу Дауд сунанда рываят кылган сахих хадисте, Расул ﷺ айтты: «Эгер, Халифалыктын мукадас жерге (Куддуска, Шамга) түшкөнүн (көчкөнүн) көрсөң, чындыгында, жер титирөөлөр, балээлер, кайгы-капалар, улуу фитналар жана кыямат жакындаган болот. Ал күн (кыямат) адамдарга башыңдагы менин колумдан да жакыныраак болот».

Пайгамбарыбыз ﷺ сүйүнүч кабар бергендей, бул мубарак жер яхудийлер үчүн көрүстөн болот. Аллах Азза ва Жалла мындай дейт:

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُمْ عُدتُمْ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَبِيرًا

«Эгер тообо кылсаңар, Раббиңер силерге дагы эле ырайым кылса ажеп эмес. Эгер (күнөөгө) кайтсаңар, Биз (силерди жазалоого) кайтабыз. Биз каапырларга Тозокту (түбөлүк) түрмө кылганбыз» [17:8]

Б.а. эгер алар бузукулукка кайтыша турган болсо, аларды азап күтүп турат. Ошондо, мубарак жерден бул жамандык жок болот. Исламий үмөт кафир жерлерине Мухаммад Фатих жана Абдурахман ал-Гаафилийлердин жүрүшүндөй улуу жүрүштөрүн кайрадан кайталап, Пайгамбар ﷺдын сөзүн тастыктап, Румду фатх кылышат. Пайгамбар ﷺдан «Рум биринчи фатх кылынабы же Константинополбу?» деп сурашканда, Пайгамбар ﷺ: «Хираклдын

шаары т.а. Константинополь биринчи фатх кылынат» - деп жооп берди. (Имам Ахмад рываяты). □

ҮММӨТТҮН ТАГДЫР ЧЕЧҮҮЧҮ МАСЕЛЕСИ ЖАНА ХИЗБ-УТ-ТАХРИР

Набил Абдулкарим Абу Мусъаб

Бүгүнкү күндө, баарына белгилүү болгондой, мусулмандар өздөрүнүн мабдасына таптакыр туура келбеген түзүм менен жашап жатышат. Алар өздөрүнүн мамлекети кулатылган күндөн бери, куфр түзүмдөрү менен башкарылып келишет. Ошондой эле, алардын бир бүтүн мамлекети элүүдөн ашуун мамлекетчелерге айланды жана бир башкаруучунун ордуна, аларды элүүдөн ашуун акимдер башкарып калышты. Мына ошол күндөн тартып, мусулмандар – эч талашсыз – дар ул-куфрда жашап жатышат. Мусулмандар Аллахтын шариятынын ордуна, Батыш ойлоп тапкан мыйзамдар менен башкарылып, капиталисттик түзүм негизинде жашап калышты. Алардын нафсиясы Исламий болуп, кээбир рухий амалдарда динди карманышканы менен, турмуштун саясий, социалдык жана экономикалык тармактарында Шарияттын өкүмдөрүн колдонуудан алыстап кетишти.

Бүгүнкү күндө, биз мусулмандар Расулуллах ﷺдин хадисинде айтылгандай «жабыр кылуучу падышалык» доорунда жашап жатканыбыз талашсыз. Андан кийин, Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык келет. Пайгамбар ﷺ: «Силерде Аллах каалаганга чейин Пайгамбарлык болот, кийин Аллах каалаганда аны көтөрөт. Кийин, Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык болот. Ал Аллах каалаганга чейин уланат да, Аллах каалаганда аны көтөрөт. Андан соң, зордукчул падышалык болуп, ал да Аллах каалаганга чейин уланат. Кийин Аллах аны көтөрүүнү каалаганда көтөрөт. Андан кийин, жабыр көрсөтүүчү падышалык болот. Ал да Аллах каалаганча уланып, Аллах аны көтөрүүнү каалаганда көтөрөт. Кийин, Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык болот» - деп айтты да, унчукпай калды.

Көрүп турганыбыздай эле, «жабыр кылуучу падышалар» элди падышалык, президенттик же республикалык түзүм менен башкарышабы, айырмасыз, алардын баары адамдар ойлоп тапкан түзүм менен башкаруучу тогуттар. Алар Исламга кыянат кылып, ага каршы согушуучулар. Алар ар кандай абалда Батыш өкүмдарлыгына бекем байланышып, ар бир ишин алардын буйруктарына ылайык аткарышат. Алардын эң негизги максаты - үммөттү дини буйруган түзүмдөн (Халифалыктан) алыс абалда

кармоо. Ошондой эле, элдин жана мамлекеттин байлыктарын өзүнүн жана Батыштык кожоюндарынын кызыкчылыгына жумшоо.

Батыш мамлекет түзүмү, үммөттүн конституциясы жана жашоонун мыйзамы болгон Исламды кулатууга жетишти. Анын ордуна өзү ойлоп тапкан түзүмдү орнотуп, биздин турмушубузду бүтүндөй өзгөртүп салды. Ушул жерден суроо туулат. Батыш кантип биздин мамлекетибизди кулата алды? Мусулмандар кантип ага сүкүт сактап турушту? Ошондой эле, кантип бул сүкүт сактоо кылым бою уланып келүүдө? Бул көйгөйдүн – кээбир Аллах ыйрайым кылган пенделерден башка – эч кимге тиешеси жокпу? Акыйкатта, мамлекетибиз кулап жаткан учурда, үммөт өмүр менен өлүм ортосундагы тагдыр чечүүчү бул маселенин канчалык орчундуу экенин түшүнө алган эмес. Жада калса, бүгүн да үммөт бул маселени толук түшүнүп жете элек. Ошондуктан, мусулмандар дагы деле, Ислам мабдасын көтөрүп чыгып, үммөттү Шарият астында жашоого кайтаруучу саясий кыймылдарды түзүүгө кайдыгерлик кылып жатышат.

Дүйнөдөгү ар бир үммөттүн жана ар бир элдин өзүнүн тагдыр чечүүчү маселеси болору бышык. Алар мына ошол нерсе үчүн, эч экиленбестен, каршылык кылбастан, ыраазылык жана берилүү менен өздөрүнүн кандарын жана малдарын сарпташат. Бул элдердин тагдыр чечүүчү маселелери алардын турмушка болгон көз карашына жараша ар түрдүү болот. Ислам болсо, мусулмандарга алардын тагдыр чечүүчү маселелерин белгилеп берди. Жана, аларга ошол нерсе үчүн жашап, ошол нерсе үчүн жан берүүнү фарз кылып койду. Ошондуктан, мусулмандар үчүн аны түшүнүү жана ал үчүн аткаруу зарыл болгон нерселерди да – Куран менен хадисте келгендей – түшүнүү зарыл. Мына ошондо гана, кыймылсыз отуруунун жана артта калуунун мүмкүн эместиги түшүнүктүү болот.

Исламдагы мына ошондой, тагдыр чечүүчү маселелердин бири бул жеке адамдын же жамааттын Исламдан кайтып кетүүсү (ридда). Ислам бул жаатта аткарылышы зарыл болгон амалдарды да белгилеп берди. Алар: же тообо кылуу же өлүм. Ислам маселени белгилеп берди жана ага тиешелүү ишти да белгилеп берди. Пайгамбарыбыз ﷺ айтты: «**Кимде-ким (Ислам) динин алмаштыра турган болсо, аны өлтүргүлө**». Ошондой эле, Ибн Масъуддан риваят кылынган хадисте, Расуллуллах ﷺ айтат: «**Аллахтан башка Илах жок жана мен Анын элчиси экендигиме**

күбөлүк келтирген мусулман кишинин каны 3 абалда гана адал болот: никелүү боло туруп, зына кылганда, (өлтүрүлгөн) жан үчүн жан (өч) алууда жана динин таштап, жаматтан (үммөттөн) ажырап чыкканда». (Муттафакун алайхи). Сахабалар, табиъиндер, табъа табиъиндер жана алардан кийинки мусулмандар муртадды эч аёосуз өлтүрүшөт эле.

Ошондой эле, Ислам үммөттүн жана мамлекеттин бирдигин да тагдыр чечүүчү маселелерден кылды. Үммөттүн бирдиги тууралуу Абу Саид ал-Худрийден риваят кылынган хадисте Пайгамбар ﷺ айтты: «Эгер, эки халифага байъат берилсе, алардын экинчисин өлтүргүлө». Ислам халифалардын бирден көп болуусуна тыюу салып, бул жаатта өмүр жана өлүмгө тийиштүү амалдарды буйруду. Т.а. алардын экинчисин өлтүрүүгө буйруду.

Ал эми, мамлекеттин бирдиги, ага каршы көтөрүлүүгө тыюу салуу, ошондой эле, мамлекетке итаатсыздык кылып, үммөттүн сабын ыдыраттуунун алдын алуу да тагдыр чечүүчү маселелердин бири болуп эсептелет. Аллах Таала айтты:

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقْتُلُوا الَّتِي تَبْغِي
تَّى تَقِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ □

«(Эй момундар), эгер момундардан болгон эки топ (бири-бири менен) урушуп калышса тездик менен алардын ортосун оңдоп койгула! Ал эми, эгер алардан бири экинчисинин үстүнө зордук кылса, анда тээ (зордукчул уруу) Алланын буйругуна – жолуна кайтмайынча силер ошол зордук кылган (топ) менен урушукула!» [49:9]

Мурунку өткөн мусулмандар, бул нерсенин канчалык олуттуу жана кооптуу экендигин мыкты түшүнүшкөн. Ошондуктан, алар бул маселеде жеке адам болсун, жамаат болсун, аяп отурбастан, катуу каршылык көрсөтүшөр эле. Бирок, Ислам ошол эле учурда, башкаруучуларда куфр ул-бавахтын ашкере болуусун да тагдыр чечүүчү маселе деп эсептеген. Ауф ибн Малик риваят кылган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты: «Силердин (үстүнөрдө) ушундай бир башчылар болот, силер аларды билесиңер жана жек көрөсүңөр. Ким аларды билсе (т.а. алардын каталарын билип, бирок, аны кайтара албаса да, кошулуп кетпестен, четте карап турса, алардын күнөөсүнөн) таза болот. Ким аларды жек көрсө (т.а. алардын каталарын билип, ага нааразылык билдирсе, ал да күнөөдөн) амандыкта болот. А бирок, кимде-ким аларга (алардын каталарына) ыраазы болуп, аларды ээрчисе (алардын күнөөлөрүнө шерик болот)... Ошондо, андан: «(Оо Расулуллах)

аларга каршы согушнайбызбы?» - деп сурашты. Пайгамбар ﷺ болсо: «Жок, алар (башчылар) намазды тургузуп жатышкан болсо (аларга каршы согушпагыла)» - деп жооп берди».

Намазды тургузуу дегени динди тургузуу дегени. Ошондой эле, ал Ислам менен башкаруу жана Исламдын атрибуттарын даңктоо деген маанини да камтыйт. Ислам мына ушул нерсенин жоголуусун да өмүр жана өлүм маселесине теңеди. Ошондуктан, кимде-ким Ислам менен өкүм жүргүзбөстөн, куфр түзүмү менен башкара турган болсо мусулмандар ага сүкүт сактап отурбашы керек. Анткени, бул тагдыр чечүүчү маселе.

Бирок тилекке каршы, мусулмандар Исламды туура түшүнүүдө алсыздык кылышты жана Батыш дагы мусулмандарга карата сакофий жана фикрий чабуулдарды жасады. Ошондой эле, колонизатор Батышка малайлык кылган, өз кожоюндарынан иттей корккон, кылмышкер жана заалым болгон тогут акимдер үммөттү зулум менен башкарды. Ушулардан улам, мусулмандар үчүн Аллах түшүргөн нерседен башка түзүм менен башкаруучу акимдерге унчукпай, сүкүт сактап отуруу кадимки көрүнүшкө айланды. Ошентип, бул маселе мусулмандардын назарында тагдыр чечүүчү маселе болбой калды. Абал ушунчалык оорлошту дейсиң, жада калса, мусулмандар өз акимдеринен куфр ул-бавахты көрүшсө да, аны кулатуу үчүн аракет кылбай коюшту. Мындан тышкары, Шарият белгилеп берген дагы бир канча маселелер үммөт назарында тагдыр чечүүчү маселе катары саналбай калды. Ошондуктан, аларды ишке ашыруу үчүн, үммөт тарабынан эч кандай кыймыл аракет да байкалбай калды.

Мусулмандар өздөрүнүн тагдыр чечүүчү маселелерин түшүнүп жетпеши жана ал жаатта аракет кылбашы үчүн Батыш өзүнүн болгон күчүн жумшап келген жана азыр да жумшап жатат. Өзгөчө, Аллах түшүргөн нерседен башка түзүм менен башкаруу маселесин үммөт үчүн кадимки эле көрүнүшкө айлантууга тырышып келет. Жада калса, Батыш Исламдын кайрадан башкарууга келүүсүнө бут тосууну өзү үчүн тагдыр чечүүчү маселе кылып бекитип алды. Ошондой эле, бул маселени өзү үчүн өмүр же өлүм маселеси катары кабыл алып, бул тууралуу ооз ачкандын баарын чоң кылмышкер катары санай турган болду. Ошондуктан, Батыш мамлекеттери Исламдын бутка туруусуна тоскоолдук кылуу үчүн болгон күчтөрүн жумшап жатышат. Алар бардык маселеде өз ара келишишпесе да, ушул маселеде келишип калышат. Алар

Исламдын бутка туруусуна жол бербөө үчүн, өлүмгө да, өз элдерин өлтүрүүгө да, бардык кымбат балуу кагаздарын өрттөөгө да жана өздөрүнүн эң жакын малайларын садага чабууга да даяр турушат. Жада калса, алар бул жаатта, динди бурмалоо максатында өздөрү орноткон «Исламий символдорду» да өрттөөгө даяр. Бул нерселерди биз «Араб жазы» деп аталган революцияларда, өзгөчө, Шам козголоңунда көрө алдык. Бул козголоңдо Батыш өз малайларын кулатып, канчалаган кымбат балуу жана маанилүү болгон кагаздарын өрттөөдөн да тайган жок.

Батыш мусулмандарды алардын тагдыр чечүүчү маселелеринен алыстатты жана аларга экинчи даражалуу маселелерди тагдыр чечүүчү маселе катары көрсөтүп койду. Батыш үммөттүн тагдыр чечүү маселелерин анын зээнинен алыстатуу үчүн, өзү орноткон экинчи даражалуу маселелер үммөт назарында тагдыр чечүүчү маселе болуп калуусу үчүн жана мусулмандарды өз динин туура түшүнүүдөн тосуу үчүн Батышка малайлык кылуучу «аалымдар» армиясын түздү. Мындай «аалымдарды» дүйнөнүн ар кайсы мамлекеттеринен чыгарышып, аларды байлык, бийлик жана мүмкүнчүлүктөрдү жаратып берүү менен колдоп жатышты. Батыш аларды бийлик башындагылар менен жакын кылып койду жана ал «аалымдар» бийликтегилер менен чогуу бардык чынчыл жана ихластуу адамдарга каршы күрөшө башташты. Ошондой эле, алар бийлик башындагылар менен биргеликте, бир канча шариятка тескери болгон программалар аркылуу, үммөттү дин жаатында сабатсыз кылууга аракеттенип келишүүдө. Натыйжада, алардын программасында окуган илим талап кылуучулар акыйкатты айтып жатамын деген ойдо, алардын сөзүн сүйлөп калышты. Бул программалар бир топ бузуку болгон шарият аалымдарын окутуп чыгарды. Алар кафир болгон Батыштын пландарын ишке ашыруу үчүн, белгилүү бир мамлекетте жихад кылуунун фарз экендиги тууралуу фатва беришип, аз гана убакыт өткөндөн кийин, ошол эле мамлекетте кайра жихад кылуунун харам экендиги тууралуу фатваларды беришти. Буга эң жакын мисал, жөөттөр менен келишим түзүүнүн харам экендиги тууралуу фатвалардын берилиши жана (Батыш саясатынын өзгөрүшү менен) көп өтпөй бул келишимдердин жаиздиги тууралуу фатвалардын берилиши. Ошондуктан, алардын фатвалары Батыштын максаттары жана пландарына жараша ар дайым харам менен халалдын ортосунда ойноп турат. Бул үчүн алар Куран менен сүннөттөн далилдерди

келтиришет да, аларды бурмалашып, биз укпаган, бүтүндөй жаңы маанилерди ойлоп табышат. Мына ушул нерселер, үммөттү тагдыр чечүүчү маселелеринен алыстатып келет.

Бүгүнкү күндө, мусулмандар тагдыр чечүүчү маселелердин эң маанилүүсүн жана улуусун аныктап алууга абдан мухтаж болуп турушат. Тактап айтканда, башка маселер үчүн ачкыч боло турган жана анын жардамында, башка тагдыр чечүүчү маселелерди да чечүүгө мүмкүн боло турган эң негизги маселени аныктап алуу зарыл. Ал – Халифалыкты тикелөө маселеси. Анткени, Халифалык бүгүнкү күндөгү дар ул-куфр болуп турган жерлерди Расулуллах ﷺ негиздеген мамлекет сыяктуу дар ул-Исламга айландырат. Ошондой эле, үммөт бул нерсени ишке ашыруу үчүн жан алып, жан берип аракет кылуусу зарыл. Эгер, үммөт бул нерсени эртерээк түшүнө албай турган болсо, үммөт катары алсыз бойдон кала берет. Ооба, эгер үммөт Аллах түшүргөн нерсе менен өкүм жүргүзүүнү тагдыр чечүүчү маселелердин эң улуусу катары карабай турган болсо, анын бардык аракеттери ийгиликсиздикке учурай берет.

Чынында, Ислам мабдасы бул үммөттүн китептеринде, сакофатында жана тарыхында бар. Бирок, үммөт андан капилетте калып келет. Үммөт өз мабдасына карай ээрчибесе жана аны турмушунда колдонуу үчүн талпынбаса, мабданын болуусунун өзү анын менен жашоо үчүн жетишсиз. Үммөт өз мабдасы менен жашашы үчүн, сөзсүз түрдө аны алып келүү жолунда аракет кылышы шарт. Ошондуктан, үммөттүн көзүн ачып, мабданы кайрадан турмушка кайтаруу үчүн жана шарият менен өкүм жүргүзүүнү үммөт үчүн тагдыр чечүүчү маселеге айландыруу үчүн аракет кыла турган жамааттын же хизбтин (партиянын) пайда болуусу важиб болду. Ошол аркылуу гана, бул үммөт өзүнүн фикратка жана тарыйкатка ээ болгон мабдасына кайта алат. Бирок, ал хизб же кыймыл сөзсүз түрдө Ислам акыйдасына негизделген болушу шарт. Ошондой эле, ал хизбдин тарыйкаты Пайгамбарыбыз ﷺдин тарыйкаты сыяктуу, фикраттын жынысынан болушу үчүн, сөзсүз түрдө фикирлерди, хукмдарды жана Исламий чечимдерди табанний кылуусу (тандап дайын кылуусу) зарыл.

Тилекке каршы, бул нерсени түшүнүп, ушул жолдо аракет кылып жаткан Хизб ут-Тахрирден башка эч кандай хизб жок болуп жатат. Хизб ут-Тахрир 1953-жылы түзүлгөн саясий партия болуп, аны мужтахид мутлак болгон киши негиздеген. Бул хизбдин

мабдасы Ислам болуп, ал саясат менен алектенет. Хизб – үммөттүн ичинде жана аны менен биргеликте – эң негизги тагдыр чечүүчү маселени үммөткө түшүндүрүү үчүн, ошондой эле, үммөттү рошид Халифалыкты тикелөөгө жана Аллах түшүргөн нерсе менен өкүм жүргүзүүгө чакыруу үчүн аракет кылып келет. Хизб төмөндөп жана өз дининен алыстап кеткен үммөттү кайрадан ойготуу деген оор жүктү мойнуна алды. Хизб Батыштын пландарын жана айла-амалдарын ачыктап берип, үммөттү Аллахтын шарияты колдонулган исламий коомдо, исламий жерде жана исламий турмушта жашоого багыттайт. Хизбдин турмуштагы өлчөөсү харам жана халал. Анын жашоодогу негизги максаты бүтүндөй адамзатты нурга жетелеп, куфр жана анын түзүмдөрүнө каршы күрөшүп, Исламды дүйнөнүн бардык бурчуна жеткирүү аркылуу Аллахтын ыраазычылыгына жетишүү.

Ушундан улам, Хизб ут-Тахрирге каршы жашыруун согуштун бардык түрлөрү аркылуу аёосуз чабуул башталды. Бул согуш каралоо, камоо, бурмалоо, жалаа жабуу жана азаптоо сыяктуу ашкере болбогон иштер менен алып барылууда. Анткени, эгерде хизбке каршы ашкере күрөш алып барыша турган болсо, үммөт хизбди өз коргоосуна алуусун алар мыкты билишет. Ошондуктан, Батыш анализ жана мониторинг институттарына хизбдин ишмердүүлүгүн солгундатуу үчүн пландарды түзүүнү жана ал пландарды жергиликтүү малайлардын жардамында ишке ашырууну буйруп келет. Хизб ут-Тахрир дүйнөлүк хизб болгондуктан, ал өзү көксөп жаткан мамлекетти курууга жетише турган болсо, бүтүн дүйнөлүк түзүм коркунуч астында калаарын алар абдан жакшы билишет. Ошондуктан, алар хизбтин ишмердүүлүгүн солгундатып, аны жаманатты кылууга аракет кылып келишет. Натыйжада, хизб фундаменталдык радикалдык кыймыл деп аталды да, Батышта ар кандай дооматтарга кабылып, араб дүйнөсүндө чоң коркунуч катары таанылып калды.

Никсон борбору Хизб-ут-Тахрир боюнча ар тараптуу изилдөөлөрдү жүргүзүп, 2007-жылдын 23-сентябрындагы отчетунда, төмөнкү нерселерди жазган:

«Хизб-ут-Тахрир дүйнөлүк деңгээлдеги күчкө айланууда. Андыктан, АКШ менен Европа өз өлкөлөрүндө гана эмес, бүтүн дүйнөдө анын коркунучун жоюу үчүн, ар тараптуу стратегия даярдоосу зарыл. Ал үчүн, төмөнкү нерселерди сунуштайбыз:

- Хизб-ут-Тахрирге карата дин тутуу эркиндиги көз карашынан келип чыгып мамиле кылбоо.

- Хизб-ут-Тахрирдин антисемитизмди жайылтуу үчүн иштеп жаткандыгын түшүнүп, аны ооздуктоо үчүн жаңы каражаттарды иштеп чыгуу. Мисалы «кастык менен кылмышка баруу же кастыкты козутуу» сыяктуу мыйзамдарды кабыл алуу.

- 2003-жылы, Германиянын өлкө аймагында Хизб-ут-Тахрирдин ишмердүүлүгүнө тыюу салуусунан үлгү алуу.

- Хизб-ут-Тахрирге жана башка Исламий кыймылдарга каршы «терроризм менен күрөшүү» урааны астында, идеологиялык деңгээлде күрөш алып баруу.

Бул жаатта, эң эле кооптуу чечимдерди RAND корпорациясы сунуштады. Аталган корпорация 2007-жылы чыгарган отчетунда «муътадил (мээлүүн) Ислам» тармактарын түзүүнү сунуштаган. Бул сунуштун башкалардан өзгөчөлүгү, бул ачык түрдө акыйдавий жана фикирий күрөшкө каратылган. Бул сунуш тил учунда эле айтылып калбастан, аны ишке ашыруу үчүн бир канча реалдуу пландар тузүлдү. Отчетто дагы төмөнкүдөй сунуштар айтылган: «АКШ өкмөтү Исламий коомдордун жана жамааттардын арасында радикализмдин альтернативаларын жайылтуу үчүн мүмкүнчүлүктөрдү теңдөө боюнча иш алып баруусу зарыл. Кийин эмне болсо да, альтернативдүү фикирлерди жайылтуу үчүн мүмкүнчүлүк бар болот. Ошондой эле, Салафийлик менен күрөшүү үчүн Суфийлик агымын аларга каршы коюу керек. Андан тышкары, Америка муътадил шахстарга көңүл буруп, Америка көз карашына ылайык муътадилдикти жаюучу кыймылдарга колдоо көрсөтүүчү уюмдарды түзүүсү керек. Исламий кыймылдарга каршы күрөшүүдө тараптарга кылдат мамиле кылып, конфликт жаратпоо жана курч маселелерге жакындабоо зарыл. Анткени, мындай жол аркылуу, алардын үстүнөн чыныгы жеңишке жетүү абдан кыйындашып кетет. Бул отчет которулуп, араб жана Ислам ааламындагы таасирдүү жана сөзү өтүмдүү болгон аалымдарга, муфаккирлерге жана саясатчыларга таратылып берилсин. Алар менен АКШнын көрсөтмөлөрүнө ылайык кызматташуу жолго коюлсун. Анткени, бул отчетто анын авторлору муътадил деп көрсөткөн адамдардын аттары менен ишканалардын аталыштары так жана даана көрсөтүлгөн».

2013-жылы жазуучу Черил Бенарддын калемине таандык болгон «Жарандык демократиялык Ислам» аттуу китеп жарык көрдү. Бул

китепте фундаменталисттерге төмөнкүдөй аныктама берилген: «Фундаменталисттер – демократиянын кыйматтарын (баалуулуктарын) жана Батыштын заманбап сакофатын жокко чыгаруучулар. Алар өздөрүнүн шариятка жана исламий адеп-ахлакка болгон экстремисттик көз караштарын татбик кылуучу (колдонуучу) авторитардык пуритандык мамлекетти курууну каалашат. Алар өздөрүнүн максаттарына жетүү үчүн заманбап технологияларды пайдаланышат да, бирок, аларды иштеп чыккан Батышты, айрыкча, АКШны душман катары санашып, Демократиялык цивилизацияны бузуп талкалоо үчүн аракет кылышат».

Бул китепте да, фундаментализмге каршы күрөшүү үчүн бир катар сунуштар айтылган. Алардын кээбирлерин айтып өтөбүз:

1 - Заманавийлерди (модернисттерди) колдоо:

Заманавийлердин эмгектерин жайылтуу үчүн атайын каражат бөлүп, аларды таратуу керек. Аларды жалпы коомчулукка макалаларды жазууга кызыктыруу менен бирге, алардын фикирлерин Исламий окуу жайлардын программаларына киргизүү зарыл. Аларды массалык трибуналарга чыгарып, алардын фикирлерин, тафсирлерин жана фатваларын мамлекеттик деңгээлде таратуу керек. Андан тышкары, илманийлик менен заманавийликти фундаментализмдин ордуна эң мыкты сакофий альтернатива катары таанытуу зарыл. Ошондой эле, көз карандысыз жарандык коомдук уюмдарды түзүп, аларга саясий окуялар тууралуу көз караштарын билдире алуусу үчүн шарт түзүп берүү керек.

2 - Фундаменталисттерге каршы күрөшүү үчүн салттуу дин өкүлдөрүн колдоо:

Салттуу дин өкүлдөрүнүн зордук-зомбулукка жана фундаменталисттик экстремизмге каршы айткан сын-пикирлерин жайылтуу зарыл. Ошондой эле, алардын ортосундагы ажырымды күчөтүп, ар кандай жакындыктын баарын жокко чыгаруу керек. Андан тышкары, салттуу дин өкүлдөрүн фундаменталисттер менен талашып-тартышууга даярдоо жана үйрөтүү керек. Анткени адатта, фундаменталисттер сөзгө чебер келишет. Суфийликтин жайылышына жана анын коомдор тарабынан кабыл алынышына түрткү берүү зарыл.

3 - Фундаменталисттерге каршы туруп, алардын айткандарына жооп кайтаруу:

Фундаменталисттердин Исламды чечмелөөсүнө каршы чыгып, алардын каталарын ачыктоо зарыл. Алардын башка жамааттар менен болгон байланыштарын жана мыйзамга тескери болгон иш аракеттерин ашкере кылуу керек. Алардын зордук-зомбулук аракеттерин, мамлекетти башкарууга жарабастыгын жана өлкө үчүн эч кандай жакшылык кыла албастыгын ачыктап, бул фикирлерди коомчулукка таратуу керек. Ошондой эле, аларга болгон сый урматты жана алардын кылган иштерин мактоону токтотуп, аларды коомчулук назарында сыйлуу баатырлар катары эмес, жүдөгөн бечаралар катары таанытуу керек. Андан тышкары, журналисттерди фундаменталисттердин ичиндеги туура эмес иштерди, кемчиликтерди жана ахлакка тескери келген жагдайларды иликтөөгө үндөп, алардын ортосундагы ажырымды тереңдетүү зарыл.

Биз бүгүнкү күндө, мына ушул отчеттордо айтылган нерселердин көпчүлүгү Исламий өлкөлөрдө ишке ашырылып жатканына күбө болуудабыз. Кыйроо ичибизден башталды т.а. алардын айткандарына ыраазы болгон ички мусулмандардын колу менен башталды. Анткени, алардын таасири чоң жана натыйжалуу. Алардын жетишкендиктери тууралуу буларды санап өтөбүз:

Исламийлерди (радикалдарды) кайсы бир мансапка же бийликке ээ болуудан тосуп коюу.

Суфийлик кыймылдарын колдоо жана алар менен келишимдерди түзүү. Американын мурунку элчиси Фрэнсис Ричард Донн суфий жамааттар менен алакаларды бекемдеди. Мурунку элчинин аларга көрсөткөн колдоосу Батыштын кызыкчылыктарын ишке ашыруу үчүн гана болду.

Ал-Азхарга карата илманий маалымат каражаттары аркылуу кезекме-кезек чабуулдарды уюштуруу. Мисирдеги илманий маалымат каражаттары ар дайым Ал-Азхарды караңгылыкта жана артта калууда айыпташып, «террористтерди» тарбиялап чыгуучу борбор катары санап келишет.

«Фундаменталисттик Исламды» жоюу үчүн жаңы дааватчыларга мүмкүнчүлүктөрдү жаратып берүү. Жаңы дааватчылар деген термин жакында эле пайда болуп, ал жалаң гана ахлакка, ибадатка, динди саясаттан алыстатууга жана демократияны кабыл кылууга чакырган дааватчылардын тобун түшүндүрөт.

Ал эми акыркысы, акыйданы алмаштырбаса да, бирок, аны түп маанисинен бурмалап салуучу муътадил Исламды жайылтуу. Бул

иш узак мөөнөттү жана оор фикий аракети талап кылганы менен, башка аракеттерден көрө эң натыйжалуусу жана таасирдүүсү.

Муътадил Исламдын негизи – бул демократия идеясын кабыл кылуу, мыйзам чыгарууда диний болбогон булактарга таянуу, шариятты татбик кылууну (колдонууну) четке кагуу, терроризм жана зордук-зомбулукка каршы туруу. Андан тышкары, муътадил Ислам бул жогорудагы фикирлерди кубатоо үчүн жана аялдар менен диний азчылыктардын укуктарын коргоо үчүн Исламий булактардан шарый тексттерди чукуп чыгуу.

Эгер биз, бул ишке кош көңүл карап, ушундай жашыруун фикий чабуулдардын коркунучун өз убагында түшүнө албай турган болсок, муътадилдикти жайылтуу деген ураан астында динибиздин сабит болгон негиздери тунуктугун жоготот. Тилекке каршы, Батыш бузуку болгон муфаккирлерди жана билип же билбеген абалында Батышка кызмат кылып жатандарды ачыктан-ачык колдоп, аларга кең мүмкүнчүлүктөрдү жаратып берип жатат.

Акыйкатта, Исламды түзүм жана жашоонун мыйзамы катары кабыл алуу менен гана исламий үммөт биримдикке жетишет. Исламдын хукмдарына баш ийүү мусулмандарды бир мамлекет астына биригүүгө буйруйт. Чынына мусулмандар бир бүтүн үммөт! Бул үммөттүн Роббиси бир, пайгамбары бир, дини бир, Кураны бир, кыбыласы бир жана алардын Халифасы дагы бир болушу шарт. Ал Халифа мусулмандары Ислам менен башкарып, Исламды бүтүн дүйнөгө даават жана жихад менен алып чыгат!

Эгер, биз өз милдеттерибизди аткарууга жана тагдыр чечүүчү маселебизди аныктап алууга кайдыгер бойдон кала берсек, бул үммөт эч качан бириге албайт. Батыш биздин динибизди бурмалап, бизди аягы жок болгон мекенчилдик жана улутчулдук согуштарынын баткагына батырып жатканда, биз ордубуздан козголуп койбостон, сүкүт сактаган бойдон кала берсек, бул үммөт эч качан бириге албайт. Эгер, биз Аллах түшүргөн нерсе менен өкүм жүргүзүү үчүн бул жолдо – жан алып, жан берип – кызмат кылбай турган болсок, салафтардын (мурунку өктөн мусулмандардын) азиздигине жете албай, Батышка кул бойдон кала беребиз.

Мусулмандар Ислам рисалатын көтөрүп чыгууга жана аны бүтүндөй адамзатына жеткирүүгө милдеттүү. Мына ошондо гана,

мусулмандар башка адамдар үчүн күбө болушуп, Аллах Тааланын төмөнкү аятына ылайыктуу болушат:

وَكذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ

شَهِيدًا

«Биз ошондой эле, (башкача айтканда, Туура Жолго баштаганыбыз сыяктуу эле) силерди башка адамдардын үстүнөн күбө болууңар үчүн жана пайгамбар силердин үстүңөрдөн күбө болуусу үчүн, орто (адилеттүү) бир үммөт-жамаат кылдык».

[2:143]

Ортолуктун үммөтү бул адамдар арасындагы эң бийик, эң алдыңкы, эң адилетүү жана эң толук болгон үммөт. Биз мындай даражага Исламды толугу менен татбик кылуу аркылуу гана жетишебиз. Бул болсо, мамлекетсиз ишке ашпайт.

Оо Аллахым, Халифалык мамлекетинин тикеленүүсү менен биздин көздөрүбүздү кубандыр. Бизди анын ихластуу аскерлеринен кыл жана ал күндүн келүүсүн тездете көр! □

КАПИТАЛИСТТИК ЦИВИЛИЗАЦИЯ ЖАНА АНЫН ЖАШООГО БОЛГОН ДАРВИНДИК КӨЗ КАРАШЫНЫН ЖАРАКСЫЗДЫГЫ (3)

КАПИТАЛИСТТИК СИСТЕМАГА КАРАТА ДАРВИНДИН КӨЗ КАРАШТЫН БУЗУКТУГУ

Табигый укук жана эволюция теориясына негизделген, илманий акыйдадан келип чыккан ар кандай капиталисттик режимдердин ийгиликсиз жана жараксыз экендиги талашсыз. Бир нерсени түшүнүү үчүн, расизм менен улутчулдукту пайда кылган, бузук дарвиндик көз карашка негизделген фикирий негиздер менен капиталисттик системанын негиздерин жана эрежелерин салыштырып кароонун өзү жетиштүү. Миллиондогон адамдардын канын төккөн согуштар жашоого болгон ушул көз караштын негизиндеги бузук түшүнүктөрдөн улам келип чыккан.

Батыш социалдык дарвинизмди бузулган, адамгерчиликке жат жана адамзат үчүн кооптуу болгон көз караш деп айтып келет. Ошондой эле, анын айтымында социалдык дарвинизмди четке кагуу жана ага чакыргандарга каршы күрөшүү зарыл. Эгер, бул айткандары чын болсо, анда, социалдык дарвинизм Батыш хазаратына жуурулушуп кетпестен, ага карама-каршы келиши зарыл эле. Батышка турмуштагы ушул дарвиндик көз караштан келип чыккан башка системалар да ушул социалдык дарвинизмдин кооптуу жана коркунучтуу негиздерине курулгандыгы белгилүү болгон учурда, бул турмуштук көз караштын пайдубалын кайра карап чыгуу анын милдети болчу. Ал ушул жараксыз көз карашка негизделген фикирлерди же андан келип чыккан түзүмдөрдү жокко чыгарышы керек эле.

Алар бул нерсени жасашкан жок. Ушундан улам, аларга жана башкаларга коомдук жана саясий дарвинизм идеясы келтирип чыгарган бузукулуктун жана кемчиликтердин тамыры табигый укук жана эволюция теориясында экендигин ачып беришибиз керек болду. Бул теория эркиндик жана демократия идеялары сыяктуу бардык жамандыктарды пайда кылган тамыр. Дарвиндин эволюция идеясы менен катар – табигый түрдө – социалдык дарвинизм идеясы келип чыкты. Бул өз кезегинде расизмди, нацизмди, фашизмди жана улутчулдукту пайда кылды. Анын натыйжасында дүйнөлүк согуштар чыгып, Европаны талкалап, миллиондогон адамдардын өмүрүн алып кетти. Европалыктар, анын себептеринин бири нацисттик жана фашисттик кыймылдар болгонун өз жон

териси менен сезди. Бирок, ошондой болсо дагы, эй европалыктар, дагы деле жашоого болгон ушул дарвиндик көз карашты кабыл алып, Дарвин теориясын карманып, анын табигый илим катары аныктыгын талап кылып жатасыңар. Бул көз карашыңарга карама-каршы келген биология илиминин жашоонун пайда болушу тууралуу корутундуларын четке кагуудасыңар. А түгүл, айрым илимпоздоруңар туура ой жүгүртүү идеясы катары аны жакташса дагы, аны четке кагып келесиңер.

Демек, капиталисттик режимдердин саясат, экономика жана социологиядагы коркунучунун тамыры табигый укук идеясына барып такалат. Эгер, бул мабдадагы бузуктук жана жараксыздык анын жашоого эркиндик жана пайда көз карашы менен караган, бузук жана жараксыз фикирий идеологиялык базасынан келип чыкса, ал өзгөрүүсүз калат. Бул жараксыздыкты жамоо же айрым өзгөртүүлөрдү киргизүү менен оңдоо мүмкүн эмес. Тескерисинче, бул жараксыздыкты түп-тамырынан бери жок кылуу керек. Анын ордуна фикирий пайдубалы туура негизге негизделген идеологияны жана андан келип чыккан түзүмдү тандап алуу туура болот. Бул адамдарды бактылуулукка жана жыргалчылыкка алып келет.

«Капиталисттик системалар өнүгүү, модернизация жана урбанизация (шаардаштыруу) деген ат менен, турмуш чындыгындагы өзгөрүүлөргө туруштук бериши керек» деген көз карашка келсек, бул анын инсаний көйгөйлөрдү чече албагандыгын жана ийгиликсиздигин актоо максатында кылынган аракеттер гана. Бул алардын ийгиликтүү иштеп, заманбап доорго кадам таштап, өнүгүп жаткандыктарына далил эмес. Демек, өнүгүү жана модернизация боюнча чакырык жараянына жараксыздык жана ийгиликсиздикке каралгандай каралышы керек. Адамдардын өнүгүү критерийинин бурмаланышына карата түшүнүктөрү ийкемдүүлүк жана адаптациялануунун далили катары өзгөртүлүшү керек. Анткени, бул түзүмдүн иштебей жаткандыгынын жана көйгөйлөрдү чечүүгө жөндөмсүз экендигинин далили.

Биз капиталисттик түзүмдүн эң маанилүү экономикалык түзүмүн, демократиялык башкаруу түзүмүн, либерал коомдук түзүмүн жана башка капиталисттик системаларды көрсөтүп өтөбүз. Ал социалдык дарвинизмдин негиздерине курулган жана андан башталган. Эгер бул далилденсе – ал албетте далилденет – анда бул түзүмдөр жараксыз жана адамзат үчүн кооптуу болуп саналат. Бул түзүм аркылуу, көйгөйлөрдү чечүү – бузукулукка, адилетсиздикке жана

кылмыштуулукка алып келет. Демек, Батыш – эгерде өзүн калыс сезсе – аны четке кагып, аны менен аёосуз күрөшүшү керек. Дарвиндик бузукулукка чалдыкпаган ар бир, кадимки акыл эстүү адам бул капиталисттик түзүмдөрдү жокко чыгарууга жана алардын дүйнөдө жайылышына жана колдонулушуна каршы күрөшүүгө милдеттүү. Бул маселеде – биринчи кезекте – мусулмандар милдеттүү болушат.

Бирок, бул макалада биз ушул түзүмдөрдүн ар бириндеги эң маанилүү фикирлерди жана идеяларды чагылдыруу менен чектелебиз. Демек, бул ар бир түзүмдү ар тараптуу карап чыгуу эмес. Тескерисинче, бул ар бир түзүмдөгү ар бир дабалоонун жана ар бир негизги фикирдин жашоонун дарвиндик көз карашына шайкеш келишине көңүл буруу аракетин. Андан кийин, анын бузуктугун, жалгандыгын жана адамзат көйгөйлөрүн чече албагандыгын, ошондой эле, анын турмушта колдонулушунун кесепеттерин ачып берүү. Илманий жана дарвиндик көз караштан келип чыккан эң маанилүү капиталисттик системаларды карап чыгабыз. Алар экономика, башкаруу жана коом.

Капиталисттик экономикалык системанын жараксыздыгы:

Адам Смит жактаган экономикалык теория капиталисттик түзүм боюнча эң маанилүү теориялардын бири болуп эсептелет. Бул капиталисттик түзүмдүн эң чоң жана кең түркүгү. Бул саясий экономика, базар экономикасы же эркин экономика деп аталган эң маанилүү теория болуп саналат. Эгер ал жараксыз болуп чыкса, анда капитализмдин эң чоң түркүгү иштен чыккан болуп саналат.

Экономикалык көйгөйгө берилген аныктаманын каталыгы:

Адам Смит кристаллдаштырган (тунукташтырган) капиталисттик экономикалык теория «экономикалык көйгөйдүн негизи – муктаждыктардын көптүгү жана аларды кандырган каражаттардын жетишсиздиги» деп ырастайт. Башкача айтканда, адам керектөөсүнүн чексиздиги жана жаратылыш ресурсунун чектүүлүгү. Же керектөөлөргө карата товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн салыштырмалуу жетишсиздиги. Ошондуктан, чексиз муктаждыктарга чектелген ресурстарды кандайча бөлүштүрүүнү аныктай турган эрежелер болушу керек. Демек, классикалык капиталисттик теория көйгөйдү эки нерсенин ортосунда деп белгилейт. Ал экөө: материалдык ресурстар же

байлык жана адамдардын материалдык муктаждыктары. Муну алар салыштырмалуу тартыштык (жетишсиздик) деп аташат. Салыштырмалуу тартыштык идеясы терең тамырлаган капиталисттик аксиомадан келип чыккан. Демек, геометриялык прогресс менен адамдын муктаждыктары көбөйөт. Байлыктын (товарлардын жана кызматтардын) көбөйүшү сандык ырааттуулукка ылайык жүрөт. Бул жерде алар үчүн көйгөй жаралат. Ал көйгөйдү байлыкты өндүрүү менен дабалоо керек деп карашат.

Бул теория байлыкты бөлүштүрүүгө мамлекеттин кийлигишүүсүнүн кажети жок деп ырастайт. Себеби, түпкү негиз жеке менчик эркиндиги жана жеке эркиндик болуп саналат. Ошондуктан, байлыкты бөлүштүрүү табигый түрдө базардын табигый мыйзамдарына ылайык жүрөт (бул экономикадагы суроо-талап жана сунуш мыйзамы). Ал өзүн-өзү автоматтык түрдө жана өзү башкарган жол аркылуу өзгөртөт. Бул мамлекеттин ага кийлигишүүсүнүн кажети жок болгон экономика түзүмү. Бул эркин базар же баа механизми. Аны байлык бөлүштүрүүнүн кепилдиги жана тең салмактуулукту, оптималдуу бөлүштүрүүнү жана адилеттүү бааны камсыз кылган «көрүнбөгөн кол» деп аташат.

Дарвин менен Мальтус жаратылыштагы тирүү жандыктардын ортосундагы карама-каршылык көйгөйүн «жашоочулардын көбөйүшү» принциби менен аныктоосу да ушуга окшош. Адам Смиттин жана капиталисттердин экономикалык көйгөйгө берген аныктамасы менен дарвиндик аныктама бирдей. Себеби, маселелерди ойлонуу, көйгөйлөрдү аныктоо жана аларды чечүүнүн жолдору боюнча дарвиндик көз караш менен анын методикасы окшош. Ал капиталисттик идеяларда жана түзүмдөрдө ар кандай формаларда болсо да, жалпысынан бирдей, бирок, ар бир тутумда кандайдыр бир деңгээлде өзгөчөлүктөр да бар.

Өндүрүштү көбөйтүү менен экономикалык көйгөйдү чечүү теориясынын жараксыздыгы:

«Капиталисттик система экономикалык көйгөйдү баш ылдый элестетет. Муну коомдун көйгөйү, башкача айтканда, алакалар көйгөйү деп эсептөөнүн ордуна, аны тескери түкшүмөлдөйт. Ал адамдарга байлыкты бөлүштүрүп берүү көйгөйүн өндүрүштү көбөйтүү көйгөйүнө айландырды. Байлыкты өндүрүү жана ага ээлик кылуу үчүн менчикте жана эмгектенүүдө эркиндикти калтырды. Ошентип, ал жаркырчылык көйгөйүн чечүүнүн ордуна,

көйгөйдү чечпестен, аны адилетсиздиктин жана жогорку баалуулуктардын жоктугунун негизине борборлоштуруп койду... Тактап айтканда, коомдо жакырчылык жана жокчулук топтолуусуна алып барды... Мунун натыйжасында, экономикалык түзүм ички кирешенин өсүшүнө негизделген шартта, адамдар жакыр бойдон кала беришет».¹

Демек, капиталисттер экономикалык көйгөйг адам проблемасы деп эмес, муктаждык деп аныктама беришкен. Башкача айтканда, бул ар бир адамдын муктаждыктарын кандыруу эмес, керектөөлөрүн канааттандыруу үчүн жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуу деп карайт. Ошентип, өндүрүштү көбөйтүү коомдогу ар бир жеке адамдын жашоосун оңдоо жолу эмес, экономикалык көйгөйдү чечүүнүн жолу болуп калды.

Ошентип, капиталисттер экономикалык көйгөйгө салыштырмалуу тартыштык деген түшүнүктүн негизинде карашат. Бул муктаждыктарды канааттандыруу үчүн каражаттын жетишсиздигин билдирет. Алар бул көйгөйдү чечүүнүн жолу катары байлыкты көбөйтүү чечимин ойлоп табышты. Бул чечим ачык жаңылыштыкты камтыйт. Жалпы сырткы көрүнүштө каныккандык элесин жаратса да, бирок, ал чындыгында коомдогу экономикалык көйгөйдү чечпейт. Тактап айтканда, бул көйгөйдү – туура чечим болгон – коом мүчөлөрүнүн арасында байлыкты бөлүштүрүп берүү аркылуу чечпейт. Улуттук кирешени көбөйтүү менен маселе чечилбейт. Себеби, бул коомдун көпчүлүк мүчөлөрүн байлык ээ болуудан ажыратып, алардын айрымдарынын гана байлыкка ээ болуусуна алып келеп. Натыйжада, байлык жалаң байлардын гана колунда айлана турган болуп калат. Дисбаланс (теңсиздик) пайда болуп, байлык аз адамдардын колунда топтолот. Байлыкты бөлүштүрүүдө адилетүүлүк жок болот. Жада калса, коом мүчөлөрүнүн арасында байлык бөлүштүрүүдө кыпындай да адилетүүлүк калбайт.

Тарыхый фактылар ири экономикалык кризистерди жөнгө салууда баа механизми иштебей калгандыгын далилдеди. 1929-жылы «Улуу Депрессия» учурунда, Америкада болгон кризисте жана андан кийинки кризистерде мамлекет экономикалык кризистерди чечүүгө кийлигишүүгө аргасыз болду. Бул маселени чечүү үчүн, англиялык экономикалык муфаккир Кейнстин

⁽¹⁾ «Оптималдуу Экономикалык Саясат» китеби, Такиюддин ан-Набхани 1963-ж. б.: 19

сунуштарына негизделген мамлекеттин кийлигишүүсү зарыл болду. Ал мындай деди: «Капитализмдин мүрзөсүнө карай жүрүшүн токтотуп, базар саясатынын жана базарлардын тең салмактуулугу менен өнүгүүсүн жөнгө сала турган «көрүнбөгөн кол» ийгиликсиздикке учурады. Мындан улам, мамлекеттин кийлигишүүсү аркылуу капитализмдин өзүн өзү өлтүрүүсүнөн сактап калуу зарылчылыгы туулду». Демек, мамлекет экономикага кийлигишпейт деген идея ишке ашпай калган идея. Анын ийгиликсиздиги тарыхта бир нече жолу далилденген. Бирок, алар муну базар экономикасындагы негизги идея деп эсептешет. Кризистер басылгандан кийин, алар ар дайым ага кайтып келишет. Себеби, ал бул жашоого болгон капиталисттик дарвиндик көз караштын негиздөөчүсүнүн негизги концепциясы.

Колониализм - бул капитализм мотивдеринин (түрткүлөрүнүн) бири:

Капиталисттик экономикалык түзүмдүн эрежелери колониализм менен мамлекеттерди жана элдерди эксплуатациялоого жана аларды аны менен башкарууга түрткү болгонун тарых тастыктады. Ошондой эле, бул эрежелер колонизатор өлкөлөр тарабынан ишке салынган согуштарга, кайгы-капаларга, ачарчылыктарга жана ички чыр-чатактарга алып келди. Андан тышкары, алар бул колонизаторлук аркылуу, башка өлкөлөрдө индустриянын өнүгүшүнө жол бербей, аларды машина жана стратегиялык өнөр жай продукцияларын өндүрө албай турган, көз каранды өлкө кылып кармап келишет. Колонизаторлор бул өлкөлөрдүн аларга чийки зат жеткирүүчү жана капиталисттик өлкөлөрдүн товарларын сатуучу базар катары гана сакталып турушун каалашат.

Хизб-ут-Тахрир а:¹

Мындан тышкары, байлык бөлүштүрүүнү жөнгө салуучу катары баа механизм жолго коюу Батыштагы капиталисттик монополисттердин башка өлкөлөргө чыгып кетишине себеп болду. Анткени, алар чийки зат алуу үчүн базарларда өз өнүмдөрүн сатуу максатында, базар издеп, өз өлкөлөрүнөн чыгып кетишти. Дүйнө колониализмден жана экономикалык таасирлерден кандай гана азаптарды чегүүдө. Бул ушул монополиялардын натыйжасынан башка эч нерсе эмес. Баа механизми байлыкты бөлүштүрүүнүн

⁽¹⁾«Исламдагы экономикалык система» китебине киришүү, Такиюддин ан-Набхани.

кепилдиги катары жолго коюлушунун натыйжасы. Ушул негизде дүйнөнүн байлыгы капиталисттик монополистердин колуна топтолот. Булар капиталисттик экономикалык системада каралган жараксыз эрежелерден улам келип чыккан натыйжалар.

Бул капиталисттик ач көздүктүн ачыктан-ачык далили болгон үрөй учурган натыйжалардын бир бөлүгү. Бул Батыштын эркиндиктерге жана адам укуктарына болгон чакырыгынын жараксыздыгын жана бузуктугун айгинелейт. Айрыкча, экономикалык жана саясий эркиндик чакырыгынын бузуктугун. Себеби, капитализм бул эркиндиктерди өз өлкөсү ичинде монополияга айлантып, ошол эле учурда, ал аркылуу дүйнөнүн башка өлкөлөрүн саясий жана экономикалык кулдарга айлантат. Ал дүйнөгө саясий оюндар жана тузактар менен, ошондой эле, от жана темирдин күчү менен андан (капитализмден) баш тартууга жол бербей келет... Капиталисттик өлкөлөр башка элдер менен болгон карама-каршылыктарында Дарвиндин эволюция теориясын толугу менен колдонуп жатышканы көрүнүп эле турат. Ал өзүн эң мыкты жана эң күчтүү деп эсептейт. Демек, алардын көз карашында ал тирүү калууга татыктуу, ал эми, башкалар жок кылынууга, ачкачылыкка жана кулчулукка татыктуу.

Капитализмдин тушунда эч кандай өнүгүү жана бакубат жашоо болбойт:

Капиталистер жашоого болгон ушул дарвиндик көз карашты өз өлкөлөрүндөгү коом мүчөлөрүнө карата да колдонот. Бул көз караш адамды өндүрүүчү жана керектөөчү катары карайт. Алар адамдын жашоосу экономикалык жактан максатка ылайыктуу, антпесе, ал кетиши керек деп эсептешет. Британиянын премьер-министри жана башкалар коронавирус эпидемиясына каршы күрөшүүдө, «жалпы иммунитет» идеясына чакыргандыктары мунун далили. Башкача айтканда, коом арасында эң күчтүүсү жана мыктысы гана калышы керек. Демек, карылар, оорулуу жана ден-соолугу начар адамдар – алардын, ушул дарвиндик көз караш боюнча – жок кылынышы керек. Гитлердин айткандары менен кылгандарынан булардыкынын кандай айырмасы бар?

Бул капиталисттик экономикалык системанын дүйнөгө тийгизген коркунучу, аны жарга түртүп жаткан кесепети жана унутулгус мыкаачылыктары. Демек, байлыкты монополиялап, башкаларды көзөмөлдөгөн бүтүндөй капиталисттик түзүмдүн жана элитанын бетин ачуу керек. Ошондой эле, алар кызыкчылыктары

кепилдениши үчүн, капиталисттик системанын жашап турушуна кызыкдар. Калган адамдар ачарчылык жана жакырчылыктан жапа чегиши керек. Бирок, бул жараксыз система айрым адамдарга "орто класс" катмарынан болуп калуу мүмкүнчүлүгүн берет. Алар байлардын кызыкчылыгы аткарылышы үчүн экономиканы жанданта турган жана салык төлөй турган катмар болот. Ошентип, алар байларга кызмат кылган кулдар болушат. Мындай дымак берүү капиталисттик системанын өмүрүн узарткан иш чара.

Капиталисттик экономикалык система бардык адамдар үчүн, чыныгы гүлдөп-өнүгүүнү камсыз кыла албайт. Анын себеби, коомдун байлыгынын көпчүлүгү бир нече байлардын колунда топтолуп калуусу. Анын бир аз гана бөлүгү коомдун калган бөлүгүндө айланат. Чыныгы гүлдөп-өнүгүүгө баардык адамдардын жашоо деңгээлин экономикалык жактан көтөрүү жана аларга байлыкты адилеттүү пайдаланууга мүмкүнчүлүк берүү менен гана жетишүүгө болот. Бул нерсе капиталисттик экономиканын эрежелери боюнча ишке ашпайт. Курани Карим адамдардын арасында байлыкты бөлүштүрүүдө бул маселенин маанилүүлүгүн көрсөткөн. Аллах Таала айтат:

كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ

«Мунун себеби, (байлык) силердин араңардагы байлардын гана колунда болуп калбашы үчүн» [59:7]

Кудай буюрса, ушул капиталисттик колонизатор мамлекеттерден мусулмандар өч ала турган күн да келет.

Экономикалык жамап-жаскоолор (реформалар) жана эволюция шылтосунун жараксыздыгы:

Капиталисттик экономикалык системанын колдонулушунан келип чыккан катуу нааразычылыктардан жана адамдар туш болгон алааматтан улам, XIX кылымда капиталисттердин өздөрүнүн колу менен ар кандай социалисттик теориялар жана социалдык адилеттүүлүк деген терминдиер пайда болду. Бул капиталисттик системаны жамоо жана адамдар арасындагы – байлыктын бейкалыс бөлүштүрүлүшүнөн келип чыккан – кыйынчылыктарды азайтуу максатында кылынды. Көйгөйдү мындай жамап коюу – көйгөйдү дабалоо эмес, балким, аны ороп-чулгап коюу. Себеби, кемчилик коомдогу экономикалык көйгөйдүн чындыгын түшүнүүдөн келип чыккан. Ошондуктан, аны чечүүнүн жолунда да кемчилик орун алды.

Бул капиталисттик экономикалык түзүм жүзөгө ашырылгандан ондогон жылдар өткөндөн кийин, 1848-жылы анын жараксыздыгы айкын болгондо, Европанын ичинде Маркстык социализм капитализмге альтернативдүү экономикалык жана саясий түзүм катары пайда болду. Бул ушул системанын начарлашынын айырмалоочу белгиси болгон. Андан кийин, 1917-жылы Ленин тарабынан дүйнөлүк тартип жана цивилизация катары ушул жаңы социалисттик принципке негизделген, коммунисттик мамлекет түптөлдү. Бул бузулган капиталисттик цивилизацияга альтернатива бар экендигин иши жүзүндө жарыялоо болду. Бирок, Чыгыш Европада жана Россияда түптөлгөн бул жаңы коммунисттик принциптин көп өтпөй, жараксыздыгы ашкере болуп, XX кылымдын сексенинчи жылдарынын аягында ийгиликсиздикке учурап, туусу кыйрады.

Хизбут-Тахрирдин айткандай¹, капиталисттик экономикалык тутумду реформалоого урунуу алкагында, өзгөчө кырдаалдарда мамлекетке товарлардын бааларын белгилөөгө киришүү укугу берилди. Бул улуттук экономиканы жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоо максатында, ошондой эле, айрым товарлардын керектелүүсүн жана монополисттердин бийлигин чектөө максатында ишке ашырылды. Андан тышкары, ири өндүрүш долбоорлорун уюштурууну жалпылаштырып, аны мамлекет жүзөгө ашыра тургандай кылышты. Бирок, бул жамап-жаскоолор жана ушул сыяктуу нерселер капиталисттик экономикалык түзүмдүн негизине, тактап айтканда, экономикалык эркиндик принцибине карама-каршы келет. Бул белгилүү бир кырдаал жана абалдарда гана... Бирок, бул түзүм ушул кырдаал жана абалдарда дагы, адамдардын арасындагы байлыктын бөлүштүрүлүшүнө жана бардык адамдардын муктаждыктарын толук канааттандырышына шарт жаратып бере албайт. Ошентип, менчик эркиндигине негизделген жана бааны байлыкты бөлүштүрүүнүн бирден-бир шайманы кылып белгилеген туура эмес бөлүштүрүү ошол бойдон калууда. Капиталисттик экономикалык системанын ишке ашырылышын шарттоо максатында ар бир коомго карата ушундай иш тутулат.

Капиталисттик экономикалык тутумдагы кемчиликтер ачык-айкын болгондуктан, алар аны жашыра алышпайт. Экономикалык

⁽¹⁾ «Исламдагы экономикалык система» китебине киришүү, Такиюддин ан-Набхани.

көрсөткүчтөрдүн т.а. жакырлардын, жумушсуздардын, ачка калгандардын жана үй-жайсыздардын сатистикасынын канчалык аянычтуу болгонуна карабастан, алар бул система үчүн жамаачылык иштерин жасап жатышат. Алар муну өздөрүн алдоо менен «өзүн-өзү өнүктүрүү» деп аташат. Алар экономикалык түзүмдү коом арасындагы теңсиздикти өз алдынча калыбына келтирет деп эсептешет. Алар капиталистик экономикалык түзүмдү өзүн өзү өнүктүрө ала турган жана заманга жараша, жаңы пайда болгон көйгөйлөрдү да өзү чечип кете берет турган түзүм деп эсепешет.

Бирок, Европада капиталистик экономиканы социалисттик идеялар жана социалдык адилеттүүлүк менен эмдөөгө урунуу, бул түзүмдүн жана ал негизделген фикрий пайдубалдардын жараксыз жана ийгиликсиз экендигин көрсөттү. Өнүгүү концепциясы алкагындагы бул жараксыздыкты жана ийгиликсиздикти жашыруу аракети жөнүндө айта турган болсок, бул ийгиликсиздиктен кутулуу аракети гана. Бул капиталистик экономиканын кесепетинен жүз берип жаткан каталар менен кылмыштарды моюнга алуудан жана ал көпчүлүк адамдарга ашкере болуп калышынан качуу аракети гана. Башкача айтканда бул иштер, адамдардын – ушул коркунучтуу кемчиликке алып келген – капиталистик экономиканын жараксыздыгын түшүнүп калуусунан жана адамзатты ушул коркунучка кептеген жоопкерчиликтен качуу аракеттери.

Жасалма каржылык экономика:

Капиталисттик экономика өнүгүүнү шылтоолоп, реалдуу индустриялаштыруудан жасалма финансылык экономика баскычына өттү. Каржы спекуляцияларын (алып-сатуу) жана фондулук биржаларды негиздеди. Капиталисттер чыныгы экономикага катарлаш каржы экономикасын түзүштү. Анда, акчалар чыныгы экономика менен эч кандай байланышы жок, митедей алып сатарлар тарабынан, компаниялардын жана заводдордун акцияларын жүгүртүү аркылуу акча көбөйүүсү ишке ашат. Алар акциялар менен соода кылышат. Бул кумар сыяктуу. Бул компаниялардын жана заводдордун өз баасынан ашып түшкөн эбегейсиз финансылык кирешелерге жетишүү жолу. Бул адамдар үчүн эң маанилүү баалуулук кирешени жана пайданы максималдуу көбөйтүү болуп саналат. Бул экономиканы жана коомдун жыргалчылыгын алга жылдырбайт. Америка финансылык

экономиканын бул жаңы түрүнө 1984-жылы, президент Рейгандын тушунда өткөн. Ал реалдуу экономика менен каржы экономикасы ортосун ажыраткан. Ал аны реалдуу экономика базарынын көзөмөлсүз иштетүү үчүн анын оозун бош койо берген.

Фондулук биржалар көбөйүп, ааламдашты. Анын жардамында, АКШ дүйнөлүк экономиканы жана бардык чийки заттарды, товарларды, алтынды жана валюталарды көзөмөлдөө мүмкүнчүлүгүнө ээ болду. Бул каржы базарларында жүгүртүлүп жаткан акчанын наркы экономикалык көбүктөр деп аталды. Анткени, ал компаниялар менен заводдордогу чыныгы акчанын эквивалентинен бир нече эсе ашып кетти. Ал көбүк эң жөнөкөй себептерден улам, же кээбир эл аралык кырдаалдардын же кээбир имиштердин натыйжасында жарылып кетүү коркунучунда турат. Ушул себептүү, Чыгыш Азия өлкөлөрүнүн (Жолборстордун) экономикасы 1987-жылы кыйраган эле.

Андан кийин, бул жасалма каржылык экономиканын ири каржылык кыйроосу 2008-жылы Америкада жүз берди. Ушул кезге чейин анын кесепеттери бүтпөй келет. Греция, Испания жана Португалия сыяктуу чыныгы капиталисттик өлкөлөр катуу кризистерди башынан өткөрүштү. Греция бул кризистен кийин экономикалык кыйроону жана элдик революцияны башынан өткөрдү. Ал эми, Грецияны колдогон жана анын алдындагы тоскоолдугун алып салган өлкө Германия болду. Көпчүлүк эксперттер 2020-жыл бул жасалма каржылык экономиканын жана анын натыйжасында пайда болгон туундулардын кыйрашынын жылы болот деп күтүп жатышкан. Бүгүнкү күндө, коронавирус эпидемиясы учурунда, биз күбө болуп жаткан капиталисттик каржы базарларындагы кыйроолор, бул бузулган, жасалма экономиканын натыйжасында келип чыккан эң акыркы кыйроолор.

Капиталисттик система кризистердин айлампасы:

Капиталисттик система циклдик (убак убагы менен жүз берген) кризистердин түзүмү. Дээрлик ар бир он жылдыкта, экономикалык кризистер анын түркүктөрүнө сокку уруп турат. Анын эң жакыны, 2008-жылдагы каржы кризиси болду. Ал Ипотека кризиси деп аталды. Бул жараксыз болгон капиталисттик түзүмдүн экономикалык көйгөйлөрдү чечүү үчүн жасаган аракеттери, иш жүзүндө экономикалык кризистерди кийинкиге жылдыруу жана аларды келечекке калтыруу гана болуп саналат. Же өздөрүнүн кризисин башка өлкөлөргө жана элдерге экспорттоо болот.

Башкача айтканда, өздөрүнүнүн жараксыз түзүмү себептүү жүз берип жаткан машакатты башкалар да кошо тартышы үчүн, аларга да жүктөп коюу болот. Аларда кризистерге карата капиталистик экономикалык эрежелери боюнча жана жашоонун Дарвиндик көз карашына негизделген жараксыз ой жүгүртүүсү боюнча чыныгы туура чечими жок. Алардын чечилбеген көйгөйүнүн өзөгү ушул жерде жатат.

Демек, капиталисттик экономикалык система бир катар экономикалык кризистерден жапа чегип жаткандыгы көрүнүп турат. Капитализмдин көйгөйлүү жерлеринин бири, андагы ар кандай кризисти чечүү башка экономикалык жана инсаний аспектилердеги кризиске алып келет. Эгерде, алар жумушсуздук көйгөйүн чечишсе, анда инфляция көйгөйүнө кабылышат. Эгерде алар инфляция көйгөйүн чечүүгө аракет кылышса, анда, алар кымбатчылык кризисине туш болушат ж.б.у.с. Алар канчалык көйгөйдү чечүүгө аракет кылышпасын, дагы ошончолук башка көйгөйдү жаратышат. Ошентип, алар бир кризистен чыгып, чоңураак кризиске туш боло беришет. Карама-каршылыктуу экономикалык чечимдердин ортосунда айланып жүрө беришет. Алардын ар бир кризисинен башка кризис же башка кризистер жарала берет.

Капиталисттер муну түшүнүшөт жана андан чыгуу үчүн, адатта, убакыт менен жарышып, бул кризистерди келечекке калтыруу аркылуу андан чыгууга аракет кылышат. Же болбосо, келечек муундар үчүн, виртуалдык байлыктан карыз алуу андан чыгууга умтулушат. Мисалы, келечекте төлөө мүмкүнчүлүгүнө үмүттөнүү аркылуу, сүткорлук менен ашыкча акча карыз болгон карыздар сыяктуу. Бирок, карыз көйгөйү курчуп, кредитор ага болгон ишенимди жоготсо, анда, карыз берүү дөңгөлөгү токтоп калат. Кийин, чоң кризис жүз берет. Мамлекет аны башка маселелердин эсебинен чечүүгө аракет кылат. Мамлекеттик секторду менчиктештирүү жана стратегиялык өнөктөш деген ат менен чет элдиктерге сатуу сыяктуу ж.б.у.с. көрүнүштөр аркылуу чечүүгө аракет кылат.

Капиталист коррупционерлердин бул туңгуюк чөйрөсү адамдардын алдында чындыкка бетме-бет келүүдөн качып кете турган жолдору табылары менен гана бузулат. Же ошол эле кризистерге туш боло турган, оппозициячыл партиялардын жаңы элитасы бийликке келиши үчүн, коррупцияланган мурунку элитаны

кулаткан революция төңкөрүштөрдүн жүз бериши менен бузулат. Ушул күндөрдөгү Ливандагы экономикалык кризис да мындан алыс эмес. Демек, капиталисттик экономикалык түзүм өзү туш болгон экономикалык кризистердин ортосунда айланып, алар менен алпурушуп жашап келет. Анын бул кризистерди чече турган туура жолу жок жана бул анын жараксыздыгынын эң көрүнүктүү жагы.

Бирок, жасалма каржы экономика менен реалдуу экономиканын ортосундагы чоң ажырымды эске ала турган болсок, кандайдыр бир себептерден улам, реалдуу экономикадагы жүз берген ар кандай силкинүүлөр биржа жана баалуу кагаздар рыногундагы кыйроолорго алып келет. Демек, ал ойдон жасалма каржы экономикасынын кыйрашына алып барат. Акча бууга айланып, салым кошкон акционер адамдардын кирешеси жок болуп кетет. Алар үчүн чечим, адатта, дагы бир накталай сумманы – сандык негизде – рынокко чыгаруу болот. Бул көйгөй, себеби, ашыкча акча инфляцияга себеп болуп, көптөгөн компанияларды депрессияга жана кыйроого алып келет. Аларга мындай сенектик (рецессия) менен күрөшүү үчүн убакыт керек. Же болбосо, 1929-жылы башталган Улуу Депрессиядан кийинки Экинчи Дүйнөлүк Согуш сыяктуу жаңы согуштарды баштап жиберүүлөрү мүмкүн. Бул жер жүзүндөгү ири капиталисттик бузгунчулук. Келечекте, монополист капиталисттердин ач көздүгүнөн улам, аларды тапкан акчасы жана пайдасы канааттандырбай калат. Тескерисинче, алар экономикалык жана каржылык көйгөйлөрдү келечекке калтырып, артка сүрүүлөрүн жана убакыт менен жарышууларын улантышат. Алар эволюция жана модернизация деген ат менен экономика жана каржылык жаатында жаңы туундуларды ойлоп табууга адистешишип, ал аркылуу адамдардын акчасын мыйзамсыз жеп, адамдардын үстүнөн шылдыңдап күлүшөт.

Бул капитализм хазаратынын негиздери, дарвиндик көз караштары жана тутумдары сакталып, ишке ашып турганда, анын бузуктугу жана жараксыздыгы эч качан жок болуп кетпейт. Алар бул жараксыздыкка каршы эволюция (өнүктүрүү) наамы астында жамап-жаскоо менен, ошондой эле, көйгөйдү чечүүдөн качып, аны артка сүрүп, келечекке калтыруу менен иш алып барышат. Алар кант диабети же гипертония (кан басымы) сыяктуу өнөкөт оорулар менен ооруган адамга окшош. Алар ушул оорулар менен бирге жашап, оорулардын кесепеттерин дарылоого аракет кыла беришет. Алар бул кеселден арыла алышпайт. Ал эми, ушул

оорулар күчөп кетсе, кээде инсультка жана өлүмгө алып келиши мүмкүн. Капиталисттик система өнөкөт кризистер менен ушинтип ооруп жатат. Мунун аягы ушул өлкөлөрдөгү экономикалык же саясий кыйроого алып келери шексиз. □

ИСЛАМДЫН ГАРИБТИГИ, АНЫН ЖАҢЫЛАНУУСУ ЖАНА ХИЗБ УТ-ТАХРИР (2)

Хамид Абдулазиз

Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ айтты:

بَدَأَ الْإِسْلَامَ غَرِيْبًا، وَسَيَعُوْدُ كَمَا بَدَأَ غَرِيْبًا، فَطَوْبَى لِنَغْرِيْبَاءِ

«Ислам – гарибтик менен башталды жана ал кайрадан баштапкы гарибтигине кайтат. Гарибтерге Туба болсун». [Муслим риваяты, Ибн Маажа «Ал-Фитан» китебинде келтирген]

Имам ас-Санадий «Хашияту ибни Маажа» китебинде бул хадис тууралуу мындай дейт: «Гариб» сөзү лексикалык маанисинде мекенинен алыста жүргөн кишиге айтылат. Бирок, хадистеги «Гариб» сөзү ага (Исламга) ээрчигендердин саны аз болот деген мааниде иштетилген. Ал эми, «баштапкы гарибтигине кайтат» дегени мусулмандардын саны көп болгону менен, дининде бекем тургандардын жана ага кызмат кылгандардын саны аз болот деген мааниде айтылган. «Гарибтерге Туба болсун» т.а. мына ошол динде бекем турган жана ага кызмат кылгандарга Туба болсун. «Туба» бейиш же бейиштеги үлкөн дарак деп тафсирленет. Андыктан, адамдар динде бекем туруу үчүн өз мекендеринен алыстоого жана бөтөн жерлерде «гариб» болуп жүрүүнүн азаптарына сабыр кылууга мажбур болушат».

2-Экономика жаатындагы гарибтик

Тарыхта, башкаруу Шуру түзүмүнөн зордукчул падышалыкка өзгөргөн күндөн тартып, Ислам жана мусулмандар башкаруудагы гарибтикке батып калышты. Бирок, байъатты ишке ашырууда кетирилген бул каталарга жана кемчиликтерге карабастан – 1924-жылы Халифалык кулатылганга чейин – башкаруу исламий түзүм негизинде болуп келген.

Ал эми, экономика жаатында болсо, Халифалык кулатылганга чейин 13 кылым бою, үммөт гарибтикке кабыла элек болчу. Анткени, мамлекет шарый нусустарга негизделген абалда мусулмандардан мал-мүлктү чогултуп, аны башка мусулмандарга бөлүштүрүп берип келди. Бирок, Халифалык кулатылган күндөн тартып, Ислам жана мусулмандар экономика жаатында болуп көрбөгөндөй оор гарибтикке батышты. Ислам башкаруудан четтетилген күндөн баштап, экономика тармагынан да биротоло четтетилди. Мындан улам, үммөт турмушунда рибавий (сүткордукка негизделген) мамилелер күчөп, мусулмандардын

өлкөлөрүндө рибавий банктар жайнап кетишти. Мамлекет зекетти чогултуу жана бөлүштүрүү менен алектенбей коюп, ал индивидуалдык ишке айланды. Чынында, зекет бул монополияга, кен байлыктарды менчиктеп алууга жана капиталисттик экономикалык түзүмдүн мусулман мамлекеттериндеги турмушка жетекчилик кылуусуна жол бербей турган экономикалык хукм болчу.

Хизб-ут-Тахрир белгилеген Халифалык мамлекетинин конституция долбоорунда (дастурунда) мамлекеттеги экономикалык түзүм абдан так жана даана баяндалган. Андан тышкары, бул конституцияда башкаруу түзүмү, ижтимаий түзүм, таалим саясаты, тышкы саясат жана башка мамлекеттин бардык тармактары так белгиленген. Бул китептер Исламдын турмуш көйгөйлөрүнө чечим берүүчү, кең жана толук болгон түзүм катары, кайрадан үстөмдүккө ээ боло алышын далилдеп турат. Хизб-ут-Тахрир тарабынан басып чыгарылган китептердин арасынан «Исламдагы экономикалык түзүм», «Халифалык мамлекетиндеги малдар» жана «Оптималдуу экономикалык саясат» китептери үмөткө экономикалык түзүмдү фикрий жана амалий жол аркылуу баяндап берди. «Исламдагы экономикалык түзүм» китебинин киришүүсү капиталисттик жана социалисттик экономикалык түзүмдөрдүн негиздери тууралуу айтып, алардын бузуктугун ачып берүү менен аларды оңкосунан түшүрөт. Мунун менен эле чектелип калбастан, хизб бул китепте экономикалык кризистин себебине жана аны чечүүнүн жолдоруна токтолуп өттү. Ага ылайык, экономикалык кризистин негизи бул – капиталисттер айтып жаткандай – «товарлар менен кызматтарга болгон салыштырмалуу тартыштык» эмес, балким, «байлыктын адамдар арасында туура эмес бөлүштүрүлүүсү», ал эми андан чыгуунун жолу болсо «улуттук кирешени көбөйтүү» эмес, балким «байлыкты адамдар арасында туура бөлүштүрүп берүү». Хизб мындан башка дагы экономикалык көйгөйлөргө амалий чечимдерди берди. Ошондой эле, жеке мүлк, умумий мүлк жана мамлекеттик мүлк сыяктуу мүлккө ээ болуунун өкүмдөрүн да баяндады. Андан тышкары, хизб бул китепте акционердик коомдордун, кооперативдик коомдордун жана камсыздандыруу компанияларынын шариятка тескери экендиги тууралуу, ошондой эле, алтын менен күмүшкө байлоо аркылуу мамлекет

экономикасынын жана анын валютасынын туруктуулугуна жетишүү тууралуу жаңы ижтихадды сунуштады.

Бул китептер үмөт тарыхында жаңы ачылыш жана эътибарга алынуучу ижтихад болду. Ошондой эле, булар үмөт үчүн фикхий жана саясий жаңыланууга (таждийд) карай коюлган жаңы кадам болду. Хизб Аллахтын фазли менен, бул фикирлерди жана хукмдарды пайгамбарлык минхажындагы Халифалык мамлекетинде татбийк кылуу үчүн болгон аракетин жумшайт. Акыйкатта, күткөн киши үчүн эртеңки күн абдан жакын!

3 - Ихтимаий түзүм жаатындагы гарибтик

Исламий Халифалык кулатылгандан бери, эркек менен аялдын ортосундагы мамилеге байланыштуу шаръий хукмдарга дээрлик чабуул кылынган эмес болчу. Бирок акыркы жылдарда, Батыш тарабынан аялдарга тиешелүү болгон шаръий хукмдарга кол салуучу кампаниялар башталды. Алар муну менен Ислам чептеринин бири болгон исламий үй-бүлөнү бузууга аракет кылышууда. Такиюддин Набаханий рохимахуллох жазган «Исламдагы ижтимаий түзүм» китеби бул жаатка катуу көңүл буруп, Исламдын аял кишиге болгон эң туура көз карашын баяндап берди. Ислам аял кишиге эне, үй кожойкеси жана коргоо важиб болгон намыс деп карайт. Ошондой эле, аталган китеп аялдын Исламий мамлекеттеги саясий ордун да мыкты деңгээлде белгилеп берген. Бирок ошого карабай, Батыш бул жааттагы чабуулдарын токтоткон жок. Тескерисинче, Батыш бул тармактын маанилүүлүгүн түшүнгөндөн кийин, Исламга каршы ырайымсыз согушун күчөттү. Жазуучу Косим Аминдин китептери менен башталган бул согуш CEDAW конвенциясы жана Аялдардын Эларалык конференциясы сыяктуу иш чаралар менен улантылууда.

Кафир Батыш исламий үй-бүлөнү, исламий коомду жана исламий үмөттү бузуп, жок кылуу үчүн тыным билбей аракеттенип келе жатат. Алар аял кишини шылтоо кылышып, мусулман өлкөлөрүнө өздөрүнүн хазаратын жана түшүнүктөрүн сиңирүүгө киришишти. Ошондой эле, алар Ислам өкүмдөрүн бурмалоого жеңилдик жаратуу үчүн бир канча кооптуу долбоорлорду ишке салышты. Мисалы: Динди жаңыртуу (таждийд), Диний дискурсту өнүктүрүү, модернизацияга жана заманавийликке туура келүүсү үчүн шаръий хукмдарды тууралоо ж.б. Кафирлер муслима аялдын үй-бүлөлүк жана коомдук турмуштагы ордунун маанилүүлүгүн түшүнүшкөндүктөн, жогорудагы долбоорлор

аркылуу, муслима аялга, анын кадыр-баркына жана ар-намысына өздөрүнүн уулуу найзалары менен кол салышууда.

Батыштын бул саясаты БУУ тарабынан бекитилип, аны ишке ашыруу үчүн бир канча конвенциялар кабыл алынды жана эл аралык билдирүүлөр жасалды. Алардын бири 1979-жылы кабыл алынган «Аялдарга карата басмырлоонун бардык түрлөрүн жоюу конвенциясы (CEDAW)». Бул келишим карөзгөйлүктө Бельфур Декларациясынан кем калбады. Аталган конвенциянын экинчи беренесинде мындай деп айтылат «Динге негизделген ар кандай мыйзамдарды жана үрп-адаттарды жокко чыгарып, алардын ордуна эл аралык мыйзамдарды орнотуу». Бул келишимдерди жайылтуу жана ишке ашыруу үчүн көптөгөн эл аралык конференциялар уюштурулду. Алардын биринчиси 1975-жылы, Мехикодо тең укуктуулук, өнүгүү жана тынчтык үчүн өткөрүлгөн «Эл аралык аялдардын жылы» конференциясы болду.

Алар «аялдар менен эркектер ортосундагы теңдик» деген карөзгөй чакырыктары менен, муслима аялдарды ар-намыс коргонунан жана «үй» деп аталган ыйык мекенинен чыгарууну көздөшөт. Алар муслима аялдарды да Батыш аялдары сыяктуу жумушта жана жыныста пайдалануу үчүн, арзан баага сатылуучу товарга айлантууну каалашат.

Мына ошондуктан, Хизб-ут-Тахрир жалпы мусулмандарга жана өзгөчө, муслима аялдарга мына ушундай ыглас келишимдердин (айрыкча, CEDAW конвенциясынын) акыйкатын ачып берип, аларды аң сезимдүү болууга чакырып келет. Ошондой эле, хизб кафир жана колонизатор Батыштын бузук хазаратын таңуулоочу ар кандай феминисттик уюмдардын жана бирикмелердин коркунучан эскертип келет.

Бул жаатта, хизб CEDAW конвенциясына каршы кең көлөмдө кампания уюштурду. Натыйжада, көптөгөн өлкөлөр бул конвенцияга макулдугун берүүдө экилене башташты. Хизб-ут-Тахрир Батыштын Ислам фикирлерине каршы баштаган фикирий согушунда, эң күчтүү коргоочуга айланды. Акыйкатта, исламий үмөт Хизб-ут-Тахрир, ихластуу аалымдар жана солих дааватчылар менен бириге турган болсо, анын ааламды – капитализм мабдасы жана анын ислам үмөтүнөн чыккан малайлары батырган – бул баткактан сууруп чыгарууга күчү жетет. Ал үчүн, алар исламий акыйданы адамдардын турмушун жана алакаларын тартиптей турган исламий, саясий фикрат катары кабыл кылышы зарыл.

Натыйжада, Хизб-ут-Тахрир жана андан башка дагы ихластуу дааватчылар тарабынан, үмөт арасында, бул акыйданы саясий фикрат катары жайылтууга мүмкүн болот. Мына ошондо гана, үмөт ойгонуунун жана азаттыктын жолун көздөй жүрө баштайт. Ошондо гана, үмөт башка элдерден озуп, тарыхтагы макамына кайрадан ээ болот жана Ислам рисалатын бүтүн ааламга жайылта алат. Ислам үмөтү бардык тармактарда алдыга озуп, бүтүн ааламды капитализм кептеген туңгуюктан куткарат. Бул нерсе Аллах үчүн кыйын эмес!

4-Таалим жаатындагы гарибтик

1 - Ислам мамлекетиндеги таалимдин тарыхы:

Ислам ааламында бир гана Ислам акыйдасына негизделген таалим бар эле. Бирок, Халифалыктын кулашына саналуу жылдар калганда, кафир Батыш Ислам жерлеринин бир канча бөлүгүн саясий жана аскердик жол менен басып алды да, ал жердеги жашоону, ошону менен бирге, таалим тармагын да өзгөртүп жиберди. Ага чейин, Ислам жерлеринде таалим жалаң гана Курандын негизинде болор эле. Мечиттер болсо эң алгачкы таалим берүүчү мекемелер болгон. Ислам ошол күндөргө чейин, эч качан таалим жаатында гарибтикке баткан эмес болчу. Ислам ааламы илимдин жана аалымдардын мунарасы болуп турган. Мусулмандар шарият илимдерин канчалык терең изилдешсе, андан башка астрономия, химия, математика жана география сыяктуу илимдерди изилдөөдө да кудум ошондой ийгиликтерге жетишкен.

Исламий Халифалык бул үмөттү улуулуктун туу чокусуна жеткирди. Натыйжада, бул үмөт бүтүндөй адамзатты бактылуулукка карай жетелеп келди. Мусулмандар бардык тармактарда биринчиликке жетишти. Ислам окуу жайлары улуу аалымдарды жана түрдүү тармактардагы саясий жетекчилерди жетиштирип чыгарып, атагы алыска жеткен улуу исламий коомду түптөдү. Ал окуу жайлардан мамлекет башчылары, согуш баатырлары жана илим менен фикхтин аалымдары жетилип чыгышты. Исламий Халифалык бүтүндөй ааламды караңгылык баткагынан Ислам нуруна алып чыкты. Натыйжада, ааламда адилеттүүлүк, тынчтык жана бейпилдик орноп, Ислам жетип барган жерлердин баарында жакшылыктын жамгыры нөшөрлөдү. Халифалыкта жашаган элдер акыйкат менен Аллахты таанышып, ага эң туура көрүнүштө ибадат кылышты жана эки дүйнөнүн бактылуулугуна ээ болушту. Алар дүйнө илимдерин эң жогорку

деңгээлде өздөштүрүшүп, кылымдар бою өнүгүүнүн жана маданияттын туу чокусунда болушту.

Ислам мамлекети түптөлгөндөн баштап таалим саясатына катуу көңүл бурду. Мусулмандар илимдүүлөрдү алтынга теңешип, алар кай жерде болбосун, алардан илим алууга шашылышты. Илим алуу жалпы үчүн жеткиликтүү жана бекер болчу. Ислам мамлекети бардык илимдерди исламийлештирип, аларды мумтаз болгон Ислам калыбына сала алган. Канчалаган илимдер өздөштүрүлүп, канчалаган китептер которулса да, алардын баары Исламий көз карашка ылайык ишке ашырылды. Мына ошондуктан, Ислам акыйда жана жашоо түзүмү катары жалпы адамзат үчүн борборго айланып, алардын баарын эки дүйнөлүк бактылуулукка карай жетеледи.

Бирок акыркы учурларда, Ислам мамлекети кулап жана исламий үммөт алсырап калгандыктан, илимий жактан өнүгүп бараткан Батышты көрүп, көпчүлүк мусулмандар арсарланып калышты. Алар Батыштын курал жарак жана илимий жактан мусулмандардан алдан канча озуп кетишкенин көрүшүп, аларды өнүгүүнүн жана күч кубаттын ээлери деп санап калышты. Жада калса, кээбир мусулмандар Батышты акыйкат жолдо дешип, алар тарабынан болуучу нерселердин баарына ээрчип калышты!!!

Колонизатор Батыш өзүнүн мусулман өлкөлөрүнө болгон колонизаторлугун «жакшылык» жана «береке» деп атоого катуу аракет кылды. Алар: «Биз мусулмандарды сабатсыздыктан куткардык. Биз аларга заманавий илимдерди үйрөттүк жана аларды илимий ойгонууга жеткирдик», - деп айтышты. Ал колонизаторлор мусулмандарды математика жана химия сыяктуу дүйнө илимдеринен кабарсыз деп сыпатташты. Жада калса, бир кезде ал-Азхар шейхи ал-Инбабийден: «Мусулмандар арифметика, геометрия, биология жана физика сыяктуу дүйнө илимдерин үйрөнсө болобу?» - деп сурашканда, ал: «Боло берет. Бирок аларды үйрөөнүүнүн максатын туура баяндоо зарыл» - деп жооп берди. Шейх ал-Инбабий мусулмандар мындай илимдерге такыр ээ болушпагандай түр менен жооп берди!

Мына ошентип, Батыш мусулмандардын өлкөлөрүндөгү таалим саясатын өзү каалагандай калчай баштады. Ал мусулман мамлекеттерине окуу программаларын түзүп берип, таалим саясатын исламий кыйматтардан (баалуулуктардан) алыстатты жана Батыш кыйматтарын көздөй багыттап койду.

2001-жылдын 11-сентябрь окуясынан кийин, БУУ жана бир катар Европа мамлекеттери жалпы мусулман өлкөлөрүндөгү окуу программаларын оңдоо тууралуу бир ооздон үн салышты. Алар Мисир менен жөөттөр ортосундагы «тынчтык» келишиминен кийин, ааламда тынчтыкты жайылтуу үчүн, жихадка чакыруучу жана жөөттөргө байланыштуу болгон Куран аяттары менен хадистерди окуу программаларынан четтетүүнү сунушташты. АКШнын бул аракеттери мөмө берип, бир нече жылдан кийин, мусулман өлкөлөрүндөгү университетке чейинки окуу программаларына өзгөртүүлөр жана «тууралоолор» киргизилди.

Кээ бир мусулмандар Батыш киргизген окуу программаларын илимий көз караш менен алып караганда, эң мыкты программа деп ойлоп калышты. Көпчүлүк муфаккирлер менен педагогдор болсо окуу программаларында жана окутуу ыкмаларында (методдорунда) кээбир өзгөртүүлөрдү киргизүү менен гана чектелишти. Ал эми Хизб-ут-Тахрир болсо, таалим саясатынын философиясын чагылдырууга байланыштуу жаңыртуу (таждийд) ишин баштады. Ошондой эле, хизб мусулмандардын чыныгы мамлекети түптөлгөндө, андагы таалим саясаты кандай болорун, ал мамлекет окуу программаларын кантип түзөрүн жана кантип көзөмөл кыларын баяндап берди.

2 - Хизб-ут-Тахрир негиздеген таалим саясаты:

Халифалык мамлекетиндеги таалимдин негизги максаты – мумтаз исламий шахсияны жетиштирүү болот. Ал үчүн адамдын түшүнүктөрүн улуу исламий кыйматтарга негизделген абалда Жаратуучуга, ааламга, адамга жана тирүүлүккө байлап берет. Мына ошондо, адам Куран менен сүннөткө негизделген абалда, Аллахка ибадат кылуучу жана Анын шариятына амал кылуучу болуп жетилет. Ошондой эле, Жаратуучусу менен болгон, өзү менен болгон жана башкалар менен болгон мамилесиндеги укуктарын жана милдеттерин түшүнүп жетет. Мындай таалим үмөттө туура исламий тарбияга негизделген, жашоодогу максатын жаркын түшүнгөн жаштарды жетиштирип чыгарат. Хизб-ут-Тахрир өз сакофатында мына ушул нерселерди баян кылууга көңүл бурган. Хизб бул амалий сакофатты өзү умтулуп жаткан улуу мамлекет үчүн толук түзүм катары орнотту.

Чынында, таалимдин амалий миссиясы исламий шахсияны жетиштирүү. Ошондой эле, үмөткө зарыл болгон билимдерди, өнөрлөрдү, табият илимдерин жана заманбап технологияларды

өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк жаратуу. Бул нерсе – адамдардын эң улуусу сүйүнчүлөгөн жана жакын күндөрдө тикелене турган – Ислам мамлекетинин көлөкөсү астында ишке ашырылат жана ал турмуштун бардык тармактарында үмөткө жана бүтүндөй адам затка эсепсиз жакшылыктарды жаадырат. Исламий таалим жөн гана маалыматтарды окутуу менен чектелбейт. Ал көптөгөн тармактарды өз ичине камтыйт. Исламий таалим окуучулар үчүн тарбиянын бардык формаларын камтыган окутуу ыкмаларын белгилеп берет. Окутуу – бул белгилүү милдеттерди жана максаттарды ишке ашыруу үчүн мугалим менен окуучулардын ортосундагы аткарылуучу иштердин жыйындысы. Таалим болсо – белгилүү бир максаттарды көздөй аракеттенүү үчүн окуучулардын жүрүм-турумун өзгөртүү. Ошондуктан, ал таалимдин бардык аспектилерин камтыган максаттуу тарбиялоо болушу зарыл. Ошондо, таалим мугалим менен окуучулардын ортосунда белгилүү бир тарбиялык максаттарды ишке ашыруудагы өнөктөштүктү пайда кылат.

Тарбия адамдардын турмушундагы зарыл болгон нерсе. Бул нерсе кыяматка чейин зарыл бойдон кала берет. Ошондой эле, тарбия Аллахтын хидаят жолунда жана Пайгамбардын сүннөтүндө буйрулган. Ошондуктан, Ислам адамдын фикирлери жана түшүнүктөрү Куран менен сүннөттөн гана алынуусун талап кылат. Демек, тарбияда жана мектептепте адамды – Аллахтын жер бетиндеги халифасы (Анын өкүмдөрүн аткаруучу) катары – жаралуу максатына жана дүйнө-акыретке даярдоодо, Исламий көз карашка ылайык, так жана кеңири түшүнүктүн болуусу табигый нерсе.

Мектеп бул үй-бүлөдө чоңойгон жана билим алуу үчүн атайын окутуу мекемесине жиберилген адамда шахсияны калыптандыруучу жана ага салым кошуучу негизги тирөөч. Ошондой эле, мектеп бул окуучуда анын коомдогу ордуна жана милдетине ылайык келе турган белгилүү мүнөздү калыптандыруучу алгачкы билим мекемеси. Окуучу мектепке ага болгон урматы жана анын тарбиядагы, окутуудагы жана багыт берүүдөгү орду үчүн барат. Ошондуктан, ал коомго жана үмөткө чоң таасирин тийгизүүсү шарт. Демек, мектептин билим берүүдөгү миссиясы адам баласы үчүн абдан зарыл.

Алгач мечиттерден башталып, кийин атайын мектеп имаратына көчүрүлгөн бул билим берүү мекемеси мусулман адамды өзү

карманган дининде үлгүлүү жана ага чакыруучу кылууну көздөйт эле. Ошондой эле, мектеп мусулман адамдын жүрөгүн жана акылын Ислам фикирлери менен толтурууну көздөйт эле. Натыйжада, мусулман адам турмуштагы өзү менен жана башкалар менен болгон мамилелеринде Ислам фикирлерин жүзөгө чыгаруучу Исламдын жандуу мисалына айланат эле. Исламий мектеп адамга илим, технология жана түрдүү билимдерден турган жашоонун талаптарын үйрөтүү менен биргеликте, анын дилинде Ислам шариятына болгон сүйүүнү жана ага тескери келген ар кандай мабда жана түзүмдөргө болгон жек көрүүнү калыптандырат эле. Ошондой эле, амалдардын баары Ислам шариятына ылайык болуусун камсыздайт эле. Андан тышкары, Исламий мектеп адамдардын аң сезиминде адам, аалам, тирүүлүк жана андан келип чыгуучу нерселер тууралуу түшүнүктөргө негизделген системалык исламий фикирди калыптандырат эле. Исламий мектеп окуучулардын акылына чектелип калбастан, билимсиз адамды бардык этаптарда исламий сакофат менен суугарып, аны – аклия жана нафсияга ээ болгон – мумтаз исламий шахсияга айландырат. Анын жашоо образына таасир этүүчү мындай түшүнүктөрдү жана баалуулуктарды берүү менен, аны турмуштагы ордун ээлөөгө жага милдеттерин аткарууга шарт түзөт эле.

Исламий мектеп башынан эле, Куран аяттарынын негизинде, изилдөөчүлөрдү Аллахтын аят-белгилери тууралуу ойлонууга, изденүүгө, көңүл бурууга, назар салууга жана акылды иштетүүгө үндөп, бул жаатта аларга күч кубат берип келген. Ошондой эле, адам баласы өз ролун натыйжалуу түрдө аткаруусу үчүн, ага Аллах Тааланын махлуктарындагы (жараткан нерселериндеги) хикматтарды үйрөткөн. Ислам шариятында илим менен дин бири-бирине абдан тыгыз байланышкан. Ислам – бул дин жана дүйнө. Ислам мабдасы кайсы доордо болбосун, турмуштун бардык талаптарын эң мыкты деңгээлде кандыра алат.

Ислам мамлекетиндеги таалимдин максаты Ислам акыйдасын үйрөтүү жана Исламды толук жана туура кылып түшүндүрүү. Ошондой эле, окуучуну исламий баалуулуктар, эрежелер жана улуу максаттар менен суугарып, ага түрдүү билимдерди жана өнөрлөрдү үйрөтүү аркылуу, аны экономикалык, социалдык, аскердик, илимий жана саясий жактан мамлекетти өнүктүрүүгө салым кошуучу инсан кылып тарбиялоо.

Адамды коомдун түптөлүүсүнө салым кошуучу түркүк кылып жетиштирүү үчүн, төмөнкү нерселерди ишке ашыруу зарыл:

1 - Окуучуларга Ислам акыйдасын, пайдалуу билимдерди, өнөрлөрдү, багыттарды жана кыйматтарды үйрөтүү зарыл. Мына ошондо, алар өздөрүнүн турмуштагы ордун билген, акыйдасын түшүнгөн жана аны коргогон адамдарга айланышып, эки дүйнө жакшылыгына жетүү үчүн аракет кыла башташат.

2 - Мына ошол максатка жетүү үчүн жана жаңы ийгиликтерди багындыруу үчүн адамдардан болгон керектүү кадрларды даярдоо.

3 - Жеке адамдын жана жамааттын кызыкчылыгына бирдей көңүл буруу. Жеке адамдын кызыкчылыгы – ага толук деңгээлде, пайдалуу билим берүү. Ал эми, жамааттын кызыкчылыгы – адамдар алган билими менен коомго пайда келтирүүсү.

4 - Окуучулардын аң сезимине исламий сакофатты жайгаштыруу. Ислам сакофаты түрдүү билимдерди өз ичине камтыйт. Мисалы: Ислам акыйдасын үйрөтүүчү таухид илими. Ислам акыйдасына негизделген фикх, тафсир жана хадис илимдери. Ислам акыйдасынан келип чыгуучу өкүмдөрдү түшүнүү жана ижтихад үчүн зарыл болгон араб тили, мусталах ал-хадис, усул ал-фикх жана үммөт тарыхы. Үммөт таарыхы анын сакофатынын бир бөлүгү болуп саналат. Анткени анда, үммөттүн баатырлары, жетекчилери жана аалымдары тууралуу маалыматтар бар. Үммөттүн сакофаты адамдарды исламий шахсияларга айландырат, алардын жашоо образына таасир өткөрөт жана алардын турмушун изгилик жолуна бурат.

Жогоруда айтылган нерселерге таянган абалда, Ислам мамлекетиндеги таалим саясатынын максаттарын төмөнкүчө иреттесек болот:

1 - Ислам өкүмдөрүнө болгон ишенимди калыбына келтирүү. Үммөттү дүйнө элдери арасында биринчиликке алып чыгуучу исламий сакофатты үйрөтүү. Акыйкатта, үммөттүн сакофаты – анын бар болуудагы өзөгү.

2 - Үммөт жаштарына жалаң исламий сакофатты гана берүү жана андан башка аркандай жат сакофаттарга тыюу салуу.

3 - Билим берүү жараянын түрдүү баскычтарда алып баруу – исламий сакофатты үммөт жаштарынын жүрөктөрүндө сактап калуунун бирден бир жолу. Исламий сакофат Жаратуучу жиберген кабарлардын эң акыркысы.

4 - Фикирлери Батыш сакофаты менен ууланган, алардан таасирленген жана алардын материалдык жасалгаларына кызыгып, аларды ээрчиген үммөт жаштарын эффективдүү дарылоо жолдорун иштеп чыгуу.

5 - Таалимдин эң негизги максаттарынын бири – бул үммөттүн акыйдасын ар кандай бидъаттардан, бурмалоолордон жана ширктерден сактап калуу.

6 - Окуу программасы – тартиптүү методикалык пландын негизинде – исламий шахсияларды калыптандыруу максатында орнотулушу керек.

7 - Техникалык доордун бардык өнүгүүлөрү менен теңтайлаша ала турган, илим жана ыйманга ээ болгон, материалдык жана мабдаий жактан күчтүү болгон саясий бирдикти түзүү.

Хизб ут-Тахрир өз сакофатында мына ушул нерселерди баяндап берди. Т.а. хизб түзгөн дастурдун таалим саясатына тийиштүү бөлүмүндө жана хизб тарабынан чыгарылган «Исламий таалимдин негиздери» китебинде мына ушул нерселерге токтолуп өткөн. Хизб бул фикирлерди пайгамбарлык минхажындагы Рошид Халифалык мамлекетинде татбик кылууга умтулуп келет. Азыр ага чейин коомдук аң-сезимде бул нерселер тууралуу коомдук фикирди пайда кылуу үчүн аракет кылып жатат. □

ХУД СҮРӨСҮ ЧАЧЫМДЫ АГАРТТЫ... КАНДАЙ БУЙРУЛГАН БОЛСОҢ, ОШОНДОЙ ТУУРА ЖОЛДО БЕКЕМ БОЛ (2)

Доктор Мухаммад ал-Хурани – Мубарак Шам

«Кайгы жылында» Аллах Субханаху ва Таала Пайгамбарлардын а.с. аты аталган үч сүрөнү түшүрдү. Алар Юнус, Худ жана Юсуф сүрөлөрү. Бул сүрөлөрдүн аяттары Мекке доорундагы дааваттын мүнөзүн чагылдырып, Курайш чакырыктарынын өзгөчөлүктөрүн, алардын дааватка болгон тосуктарын жана шылдыңдоолорун ачыктап берет. Буга чейин айтып өткөнүбүздөй, бул мезгил даават тарыхындагы эң оор, кыйын мезгил болуп калды. Сүрөлөрдүн аяттары ошол мезгилдеги окуяларды баяндоо менен бирге, Пайгамбар ﷺ га Аллах буйруган жол менен гана жүрүү керектигин баса белгилейт. Биз буга чейинки макалабызда бул аяттардын өзгөчөлүктөрүнүн экөөсүн эскерип өткөнбүз. **Биринчиси:** Нусратка жетүү үчүн Аллахтын манхажында бекем болуу. **Экинчиси:** Даават жолунда бардык күчтү сарптоо. Ал эми бул макалада, калган өзгөчөлүктөрүн карап чыгабыз. Алар төмөнкүлөр:

Үчүнчү: Сыноолорго сабр кылуу

Акылдуу адам өзгөртүү жолу ар кандай тосуктар жана кыйынчылыктар менен коштолооруна күмөн санабайт. Мындай кыйынчылыктар кээде табият алкагында, кээде табыяттан тышкары болот. Адатта, өзгөртүүгө умтулгандар иштин башында алсыз жана тажрыйбасыз болушат. Ошондуктан, алар күчтүү тартип негизинде биригиши зарыл. Ошондой эле, алардын ар бири мабда адабияттары жана өзгөртүү долбоорлорунун деталдары менен сакафаттанышы о.э. фикирий жана нафсий жактан системалык түрдө даяр болуулары керек. Себеби, адамдарга тамырын жайып, аларды башкарып жаткан батыл түзүмдөрдүн ээлери бул жаатта күчтүү механизмдерге ээ болушуп, алардын үстүндө күнү-түнү иштеп жатышат. Алар ал механизмдерди түзүүдө, коргоодо жана ага кам көрүүдө катуу тер төгүштү жана бул жаатта чыныгы адистерге айланышты. Куфр өз өлкөлөрүн коргоодо баардык тармакта согуш алып баруу үчүн аскерлерди түзгөн. Ошондуктан, (турмушту) өзгөртүү дааватын көтөрүп чыккандар үчүн эч бир күн жеңил өтпөйт. Айрыкча, Халифалык кулатылгандан кийин, биздин жерлерге кафир колонизаторлордун суудай агылып кирип келиши менен бул өзгөртүү иши дагы да оорлошуп кетти.

Батыл калкы, өзгөчө, таасир ээлери өз кызыкчылыктарын жана артыкчылыктарын коргоо үчүн, бардык күчтөрүн сарпташы турган кеп. Мына ошолор өзгөртүү желегин көтөрүүчүлөргө эң биринчи тосук болушат. Бул иш Аллах жер бетиндегилерди жараткан күндөн бери эле, адамдардын турмушунда кайталанып келген мыйзам ченемдүүлүк. Куран бизге Раббисине ишенген жана өз убагында каапыр коомго жана анын түзүмүнө каршы чыккан адамдардын окуяларын айтып берген. Бирок, бир аз убакыт өткөндөн кийин, кылмышкерлердин жемелөөлөрүнөн коркуп, тоодогу үңкүргө калкалоодон башка жол таба алышкан эмес. Мына ошондуктан, даават жүгүн көтөргөн жана өзгөрүүгө чакырып жаткан адам бул жолдо ар кандай мусийбаттарга туш болушу табигый нерсе экендигин билиши керек. Эгер андай болбосо, адамдар чынчылдардын чындыгын жана жалганчылар менен мунафыктардын калптарын билбес эле.

Аллах Таала айтат:

﴿سَبَّ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكَوَأَنْ يَقُولُوا عَمَانًا وَهُمْ لَا يُفْقَهُونَ ۚ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ﴾

«Адамдар “ыйман келтирдик” деп айтса эле, (ар түрдүү машакаттар менен) сыналбай калабыз деп ойлошобу? Чынында Биз алардан мурункуларды да (чоң машакаттар менен) сынаганбыз. Натыйжада Аллах (ыймандуубуз деген сөздөрүндө) чынчыл болгондору да билип алат, жалганчылырды да билип алат» [29:2-3]

Бул Аллахтын өз пенделерине койгон мыйзамы. Ошондой эле, бул Аллахтын буга чейинки жиберген пенделерине да орноткон мыйзамы эле. Аллахтын мыйзамы өзгөрүлбөйт да алмашылбайт.

Аллах айтты:

﴿لَقَدْ كَذَّبْتَ رَسُولًا مِنْ قَبْلِكَ فَصَبِّرْوَأَعْلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا ۗ تَتَّبِعُهُمْ تَاصِرًا ۗ وَلَا مُبْدِيًا ۗ لَكَلِمَاتٍ اللَّهُ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبِيِّ الْأَمْزَلِيِّينَ ۙ وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلْمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ ۚ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾

«Сенден мурунку элчилер да жалганчы аталганы белгилүү. Анан, тээ аларга Биздин жардамыбыз келгенге чейин жалганчы делгендиктерине жана жапа чеккендерине сабыр кылышкан. Алланын (пайгамбарларымды өзүм колдоймун) деген сөздөрүн өзгөртө алуучу бир да киши жок. Акыйкатта, сага (эй Мухаммад) өткөн пайгамбарлардын айрым кабарлары келген го. Эгер сага алардын жүз үйрүшү оор болуп (сабыр кыла албасаң), ал абалда жерге (кирип кете турган) бир тешик же асманга (чыгып кете турган) бир шаты издеп таап, аларга аят мужжиза-

керемет (таан) келтирүүгө кудуретиң жетсе (ошондой кыла бер). Эгер Алла каалаганда, албетте аларды туура жол үстүндө бириктирип-жолуктуруп коймок. Демек, эч качан наадандардан болбогун!» [6:34-35]

Ошондуктан, дааватчы ар дайым эсинде тутушу зарыл, Аллахтын убадасы жана буйругу хак. Аллахтын мыйзамы алмаштырылбайт. Акырет такыбалар үчүн.

Бухарий «Вахий кантип башталган» деген бабында мындай деп айтат: «Пайгамбар ﷺга Варака ибн Науфал айтты: «Бул Периште (Жабраиль) Аллах Мусага а.с. түшүргөн периште! Кап, сени өз элиң куугунтуктаган учурда жаш болсом жана ошол мезгилге чейин тирүү болсом кана! Пайгамбар ﷺ «Алар мени куугунтукташабы?» деп сураганда, Варака: «Ооба, качан бир адам сеникиндей нерсени алып келсе, адамдар аны менен ар дайым касташышат. Эгер мен ошол мезгилге чейин жашасам, колумдан келишинче сага жардам берем». Мурунку өткөндөрдүн турмушу тууралуу жакшы билген Варака ибн Науфаль, Пайгамбар ﷺдын дааватына анын коому каршы болушуп, аны куугунтукташарын билген эле.

О.э. Амр бин Саъсаъ уруусунун аксакалы болгон Бихира бин Фирастын: «Биз сени коргоо үчүн арабтарга каршы башыбызды сайсак. Кийин, Аллах сага жеңиш бергенде биз эч кандай бийлик албасак?! Анда Биз сенин ишине муктаж эмесбиз!» - деп айткан эле. Уруу башчы бул сөзүн айтарда, өзүнүн терең түшүнүгү менен, бул дааватты көтөрүп чыгуучуга бардык араб уруулары каршы болорун аңдап сезген. Ал дагы мындай деген: «Аллахка ант болсун! Эгер мен бул курайштык баланы жаныма ала турган болсом, анын жардамында бүткүл арабдарды жеп коет элем (бардык арабтарды колго алып коет элем)».

Ошондой эле, Мусанна р.а. Исламды кабыл кылганга чейин Пайгамбар ﷺга ушинтип айткан эле: «Эй курайштык бир тууган, бул сен чакырып жаткан иш падышаларга жакпайт». Бану Шайбан уруусунун аксакалы Мусанна Пайгамбар ﷺдын дааваты канчалык кооптуу экендигин түшүнгөн. Бул даават бийлик ээлерине жана башчылырга коркунуч жаратат эле. Ошондуктан, ага каршы эң биринчи ошолор согушушкан.

Өзгөртүүгө болгон даават т.а. Ислам шарияты менен өкүм кылуу үчүн Халифалыкты тикелөөгө болгон даават азыркы өкүм сүрүп жаткан куфр түзүмдөрү үчүн канчалык кооптуу экендигин, акыл калчаган ар бир киши биле алат. Ошондуктан, алар дааватка

каршы тосуктарды коюшуп, ага каршы эң ыплас жолдор жана ыкмалар менен күрөшүшөт. Адамзат тарыхындагы бардык тогуттуттардын табияты ушундай болгон. Ошондуктан, дааватчы сергек жана этият болушу керек. Аллахтан такыба кылып, андан коргоо сурашы керек, Аллахтын коргону эң мыкты коргон. Ошондой эле, дааватчы мурунку өткөндөрдүн жолу менен жүрүшү керек. Анткени, Аллахтын мыйзамы бекемделген. Ал өзгөрбөйт жана алмашпайт.

Аталган мезгилде (кайгы жылында) түшкөн сүрөлөрдүн аяттары бул абалды толук жана деталдуу түрдө, дыкаттык менен ачыктап берген.

Аллах Таала Худ сүрөсүндө айтат:

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضٌ مَّا يُؤْتِيكَ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِيَّ صَدْرِكَ أَن يُفُولُوا لَوْلَا أَنزَلْنَا عَلَيْهِ كِتَابًا أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ
إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

«О, Мухаммад, мушриктердин «Ага асмандан казына түшсө же асмандан периште (учуп) келсе болбойт беле» деген сөздөрү себептүү балким, Сенин жүрөгүң сыгылып, өзүңө вахий кылынган кээ бир аяттарды таштагың келер. (Кана болбо жана андай кылба) сен эстетүүчүсүң. Аллах ар нерсенин сактоочусу» [11:12]

Дааватчы дуушар боло турган психологиялык кысымдар аны шылдыңдоо, анын максатын маскаралоо же анын максатына жетүүсү мүмкүн эместигин айтуу менен болот. Бул дааватчыны кыйын абалга кептеп, аны дааваттан баш тартуусуна, тарыйкатын толугу менен өзгөртүүсүнө же таркыйкаттын кээ бир жерлерин өзгөртүп жиберүүсүнө алып келиши мүмкүн. Бүгүнкү күндө, Халифалыкка чакырып жаткандар ушундай нерселерге дуушар болууда. Батыш сакафатына сугарылган айрым адамдар «Халифалыкка кайтуу – бул төө минген жашоого кайтуу» деп сүрөттөп, шылдың кылышса, айрымдар тилекке каршы, өздөрүн «исламчыларбыз» деп атап алышып, Халифалык фикирин шарый негизинен бузуп жатканын көрөсүң. Жада калса, алар «Халифалык сахабалардыкы болгон, алардын мезгили өтүп кеткен» дешет. Андан тышкары, Исламий кыймылдар арасында «Нусрат талап кылуу» фикринен баш тартып, анын кыялый гана нерсе экендигин айтып жаткандарга туш болосуң. Алар «Нусрат талап кылуу фикирин азыркы заманда, бийлик ээлери кабыл кылуулары мүмкүн эмес» деп айтышат. О.э. кээбир «мужахиддер» да «Биз арабтарга каршы башыбызды сайып коюп, бийликти силерге тапшырып

беребизби?» деген сыяктуу, «Нусрат талап кылууну» кабыл кылгысы келбейт.

Аллах Таала айтат:

وَلَقَدْ آسْتَهْرَيْ بِرَسُولٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ

«(Эй Мухаммад) Сенден мурун өткөн пайгамбарлардын үстүнөн да шылдыңдашкан. Кийин аларды маскара кылган кишилерди ошол күлкүлөрү ороп, (ичине тартып) кеткен (т.а жок кылган)» [6:10]

Ушуга ылайык, эгер дааватчы өз тарыйкатына жана Аллахтын нусратына бекем ишенбей турган болсо, анда ал туш болгон ар кандай кысымдарга каршы тура албайт. «Исламга даават кылып жүрөбүз» дегендердин көпчүлүгүнүн бул жолдон кайтып кетишкендиктеринин себеби да мына ушунда.

Ал эми башка тараптан болсо, дааватчы көптөгөн ар түрдүү физикалык кыйноолорго туш болот. Алардын ичинен, көптөгөн жылдарга эркинен ажыратылуусу. Алар мындай учурда сабыр кылуулары жана даават жолунда бекем болуулары керек. Куран аяттары биздин абалыбызды жана биз дуушар болуучу кыйынчылыктарды эскерип, ал көйгөйдү ийгиликтүү кылып чечип берди. Аллах Таала айтты:

وَإِن يَمَسُّكُمُ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يُرِدْكُمْ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مَن عِبَادَةٍ وَهُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ

«Эгер Аллах сени бир зыян менен кармаса, аны Өзүнөн башка эч ким арылта албайт. А эгер сага Аллах бир жакшылыкты кааласа, Анын пазилетине эч ким тоскоол боло албайт. Аллахтын жакшылыгы пенделеринин арасынан Өзү каалагандарына жетет. Ал Кечиримдүү, Ырайымдуу» [10:107]

Бул улуу аятта, Аллах Таала өзүнүн Расулу ﷺ га кандай гана зыян келбесин, Аллах тарабынан жана Анын уруксаты менен экендигин, ошондой эле, аны Өзүнөн башка эч ким арылта албасын кабарлап жатат. Бул аяттагы (V), эгер Аллахтын кулуна кандайдыр бир зыян келип калса, аны толугу менен же жарым жартылай болобу, Аллах Субханахундан башка эч ким арылта албай тургандыгын түшүндүрөт. Эгер, Аллах бир жакшылыкты кааласа, Анын пазилетине эч ким тоскоол боло албайт. Ал өз кулдарына Кечиримдүү жана Ырайымдуу.

Аллах Таала айтат:

وَإِن يَمَسُّكُمُ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يَمَسُّكُم بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۗ وَهُوَ الْفَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

«Эгер Алла сени (кембагалдык, оору сыяктуу) кээ бир зыян менен кармаса, анда аны Өзү гана куткара алат. Эгер Ал сени кандайдыр бир жакшылык менен кармаса, анда билип кой, Ал бардыгына Кудуреттүү. Анын Өзү пенделеринин үстүндө гаалыб-үстөм. Анын Өзү Даанышман, (ар нерседен) кабардар»
[6:17-18]

Дааватчы туш болгон азап-кайгылар бир гана сыноо жана (сыйлыкка) татыктуулугун далилдөө үчүн болот. Дааватчы Аллахтан келген ар кандай сыноолорго сабыр кылуу аркылуу, Анын ыраазылыгына, дүйнө-акыретте ийгиликке жетет.

Аллах Таала айтат:

وَأَتَّبِعْ مَا يُوقِئُكَ مِنَ الْيَأْسِ وَأَصْبِرْ ۗ إِنَّكَ عَلَىٰ يَدَيْكَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

«Өзүңө вахий кылынган нерсени (Куранды) гана ээрчип, (эгер сени бирөө “жалганчы” десе, араңарда) Аллах өкүм кылганга чейин сабр кыл. Ал өкүм чыгаруучулардын мыктысы» [10:109]

Дагы Аллах айтат:

وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

«Сабр кыл. Аллах жакшылык кылуучулардын сообун текке кетирбейт» [11:105]

Бирок жогорудагы аяттар жана башкалары мындай абалды ачыктап кеткенине карабастан, дааватчыга алсыздык кирип кетиши толук мүмкүн. Ошондуктан, жамаатка же анын башчысына мындай абалды жоюп туруулары важиб кылынган. Мындай абалдар тууралуу Пайгамбарыбыз ﷺдын жашоосунда эскертилген. Аби Абдуллох Хаббаб бин ал-Арси р.а. риваят кылат: «Биз Пайгамбар ﷺ Каабанын көлөкөсүндө жазданып отурганда, ага барып: «Биз үчүн нусрат сурадыңызбы? Бизге дуба кылдыңызбы?» - дедик. Ошондо, ал бизге: «Силерге чейин өткөндөрдү (динге бекем болгондорду) кармашып, аларды казылган жерге көмүшүп, араа менен баштарын экиге бөлүшүп, эттерин темир тарак менен тарап, сөөктөрүнөн ажыратышат эле. Ошондо дагы алар дининен кайтышкан эмес. Аллахка касам, Ал бул динге нусрат бергенде, Санъадан Хадрамаутга чыккан чабандес өз сапарында Аллахтан жана койлорун жеп койбошу үчүн карышкырдан гана коркуп, андан башка эч нерседен коркпой калат. Бирок, силер шашылып жатасыңар». (Бухарий риваяты).

Бул сахабий даават мезгилиндеги жаңы Исламга кирген сахаба эмес, ал Пайгамбарга ыйман келтиргендердин алтынчысы жана алдынкылардан эле. Бирок ушуга карабастан, ал туш болгон

азаптардын себебинен, Пайгамбар ﷺ дан нусратты тездетүү үчүн дуа кылуусун талап кылууда. Бирок, Расул ﷺ ага алдынкылардын сабырын алардын сабырына салыштырып болбой тургандыгын эскертти жана Аллахтын аты менен касам ичип, Анын нусраты келери тууралуу сүйүнчү кабарды айтты.

Төртүнчү: Үмүтсүздүккө түшүү мүмкүн эмес

Дааватчы фикирий, нафсий жана системалык түрдө даярдык көргөндөн кийин, бардык кыйынчылыктарга каршы туруп, болгон күчүн сарптоосу зарыл. Ошондой эле, дааватчы зулумдун эшигин жарып өтүп, Аллахтын нурлуу Роясы (ак байрак) менен Пайгамбарлар сайиди ﷺдын Ливасын (кара байрак) көтөрүп, максатын көздөй аттануусу керек. Эгер ал моралдык же физикалык кыйноолорго туш болсо, ага сабыр кылуусу керек. Бирок, анын үмүтсүздүккө же кайгыга түшүп калышына таптакыр тыюу салынат. Анткени, ошол мезгилде түшкөн аяттар бул үмүтсүздүк темасын дагы ачыктап кеткен. Ал учурда түшкөн аяттарда үмүтсүздүк сөзү төрт жолу эскерилген. Бул болсо үмүтсүздүк сөзүнүн Куранда келген жалпы санын тең жарымы. Аллах Таала айтат:

يَا بَنِي آدَهْمَا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُونُسَ وَأَخِيهِ وَلَا تَتَّأَسُوا مِنْ رَوْحِ آللَهِّ إِنَّهُ لَا يُيَاسُ مِنْ رَوْحِ آللَهِّ إِآلَا الْقَوْمُ الْكَآفِرُونَ

«О, балдарым! Баргыла, Юсуф менен инисин издегиле! Аллахтын ырайымынан үмүт үзбөгүлө! Аллахтын ырайымынан кафир адамдар гана үмүтсүз болушат!» [12:87]

Бул аятта Аллахтан үмүтүн үзүү дааватчынын сыпаты эмес экендигин, тескерисинче, бул сыпат каапырлардын сыпаты экендигин баяндап жатат. Б.а. дааватчы үмүтсүздүккө түшүп калышы мүмкүн эмес. Ал эле эмес, кадимки инсан кыйын абалга туш болуп калса дагы, үмүтсүздүккө түшүп калышы мүмкүн эмес. Дааватчы ооруган жүрөгү менен үмүттү, жараланган жүрөгү менен нусратты о.э. караңгыдагы жүрөгү менен нурду көрөт. Эмнеге андай болбосун? Чынында, дааватчылар бул кылмышкерлердин колу менен орнотулган куфр караңгылыгын жок кылып, анын ордуна Аллахтын нурун орнотуучу баатырлар.

Куран аяттары бизге үмүтсүздүк тууралуу айтып берди. О.э. Расулдардын жана Набийлердин коомдору алардын дааватына каршы чыгышып, тоскоолдук кылышканын жана коомдун даават алдында таш сыяктуу болуп калганына чейин айтып берди. Дааватчы мындай абалга туш боло турган болсо үмүтсүздүккө түшпөстөн, тескерисинче, Аллахтын нусратына ишенген абалда

бекем турушу керек. Эгер, кайсы бир коом ага таш сыяктуу катып калган болсо, анда, Аллах ага башка коомдон эшик ачып берет, Ин Шаа Аллах. Мекке коому таш болуп катып калганда, Пайгамбар ﷺ башка араб урууларынан нусрат талап кылуу үчүн бардык күчүн жумшады. Кийин, Пайгамбар ﷺга ансарлар тараптан кубанычтуу кабарлар келе баштады. Аз убакыт өтпөй, Расул ﷺдын нусратынын белгилери пайда болуп, Мадинадан Аллах Тааланын нусраты келди. Кийин Пайгамбар ﷺ Мадинага хижрат кылды.

Аллах Таала айтат:

﴿أَتَىٰ إِذَا اسْتَيْسِرَ الرُّسُلُ وَظَنُّوْا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مِنْ نَأْسَاءِ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ﴾

«Аллахтын Пайгамбарлары деле, “Биз алдандыкпы” деп ойлоп калышканда гана аларга Биздин жардамыбыз (каапырлардын башына түшкөн азап түрүндө) келген жана Биз каалаган адамдар куткарылган. Кылмышкер коомдордон болсо, Биздин азап (эч качан) кайтарылбайт!» [12:110]

Расулдарга Нусрат келгендей, жакында бизге да келет, Ин Шаа Аллах.

Бешинчи: Ар бир нерсенин убактысы белгиленген.

Аллахтын мыйзамы боюнча, ар бир жаратылган нерсенин белгиленген ажалы бар. О.э. Аллах Таала каза кылган ар бир иш белгилүү бир мөөнөткө жана белгилүү бир убакытка чектелген. Ал белгиленген мөөнөт кечиктирилбейт жана алдыга да жылдырылбайт. Аллах ал белгиленген мөөнөттү хикмат (даанышмандык) үчүн эч кимге билдирген эмес. Аллахтын махлуктары бул Аллахтын мыйзамынан чыгып кетпейт. Бул маселе жеке адамдарга тиешелүү болгондой эле, калктарга жана адамзат коомдоруна дагы тиешелүү. Күндөр (убакыт) айлана берет.

Аллах Таала айтат:

﴿وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نَدَاوْهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾

«Алла чыныгы ыйман келтирген кишилерди билиши, ошондой эле, араңардан шейиттерди ылгап алуусу үчүн Биз бул күндөрдү (жеңүү жана жеңилүү күндөрүн) адамдар арасында айландырып турабыз. Алла залым кишилерди жакшы көрбөйт»

[3:140]

Бул мабда тууралуу болду. Ал эми, даават тарабы да мына ушул Аллахтын белгилеп койгон мыйзам алкагына көз каранды. Андыктан, дааваттын бардык баскычтары толугу менен аягына чыгуусу керек. Андан кийин гана, Аллахтын буйрук кылып, тагдырлаган натыйжа келип чыгат.

Бардык Пайгамбарлардын жана Набийлерлердин а.с. дааваттарынын абалдары ушундай болгон. Бул нерсеге ошол мезгилде (кайгы жылында) түшкөн Куран аяттары ишарат кылат.

Аллах Таала айтат:

لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْجِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقِيمُونَ

«Ар бир үмөттүн белгиленген мөөнөтү бар. Качан ошол мөөнөтү келгенде, алар бир саатка да кечиктирилбейт жана тездетилбейт» [10:49]

Худ сүрөсү мурунку калктардын абалдары жөнүндө айтылган башка сүрөлөрдөн айырмаланып, алгачкылардын окуяларын эскергенде, бул абалды бир нече жолу кайталап баяндаган.

Аллах Таала Нухтун а.с. коомун эскерүүдө мындай дейт:

قَالَتْ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَذُنَّا مَلٍ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ وَمَا ءَامَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ

«Качан гана Биздин (тагдырга белгилеген) буйругубуз келип, (асмандан сел куюлуп, бардык жерден, жадагалса оттун “уюгу” болгон) тандырлардын оозунан да оргуштап суу атырылып чыкканда, Биз айттык: «О, Нух! Кемеңе ар түрдүү айбанаттардан экиден жуптарды, үй-бүлөңдү жана ыйман келтиргендерди чыгар. Ал эми, Биздин (ага өлүм деген) сөзүбүз жеткен адамдарды (чыгарба!)» Ага бир аз эле кишилер ыйман келтирген болчу» [11:40]

Аллах Таала Аадты эскерип, буларды айтат:

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ

«Жана качан гана Биздин буйругубуз (катуу шамал) келгенде Худ жана аны менен бирге болгон ыймандууларды Өз ырайымыбыз менен куткардык. Биз аларды катуу азаптан куткардык» [11:58]

Аллах Самуд коомун эскерип, буларды айтат:

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

«Качан Биздин буйругубуз (азап) келген убакытта Биз Салих менен ыйман келтирген адамдарды Өз ырайымыбыз менен (азаптан) жана ошол күндүн шерменделигинен асырап кылдык. Албетте, сенин Раббиң Кубатуу, Кудуретүү» [11:66]

Ал эми, Лут коомун эскерүүдө болсо, буларды айтат:

يَا بُرْهَيْمُ اعْرَضْ عَن هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ ءَاعِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ

«О Ибрахим, бул талашты кой. Анткени, Раббиңдин өкүмү эчак эле келген. Аларга кайтарылгыс азап сөзсүз келет!» [11:76]

Дагы Аллах Таала айтат:

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلِيَّهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا جَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مِّنصُودٍ

«Анан, Биздин (азап жөнүндөгү) буйругубуз келгенде, (айылдын) астын үстүнө төңкөрүп, асмандан токтоосуз чопо-таш жаадырдык» [11:82]

Аллах Таала Мадянды эскерүүдө айтат:
 وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذُوا الصِّحْفَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جُثِيمِينَ

«Качан аларга Биздин буйругубуз (азап) келген чакта Шуйб жана аны менен бирге болгон момундарды Өз ырайымыбыз менен куткардык. Ал эми, зулум (каапырчылык) жасаган адамдарды катуу добуш (ач айкырык) кармап, бардык каапырлар өз короо-жайлары кыйрап...» [11:94]

«Качан аларга Биздин буйругубуз келгенде» деген сүйлөм, Аллахтын буйругу келиши керек деп угуучунун кулагына шыбырап жаткандай. Бирок, ал Аллахтын жазып койгон бир белгилүү мөөнөтүндө келет. Аллах аны эч бир пендеге белгилүү кылган эмес. Демек, дааватчылар дааваттарында болгон күчүн сарптап, тарыйкаттан чыкпастан, анда бекем болуулары керек. Андыктан, дааватчылар бул жолдогу – Аллахтын өз кулдарын башкалардан айырмалоо үчүн жазып койгон – азаптарга сабр кылуулары керек. Андан соң, ушул сабырлары менен Аллахтын Нусратын күтүүлөрү зарыл.

Аллах Таала Мусанын а.с. тили менен буларды айтат:

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ۚ ۱۲۸ قَالُوا أَوَدِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ نَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

«(Фиравндын сөзүнөн коркунучка түшүп кетишкенде) Муса коомуна (мындай) деди: «Алладан жардам сурап, сабыр кылгыла! Бул жер, албетте, Аллага таандык. Аны өзү каалаган пенделерге мурас кылып берет. Акыбет-натыйжа болсо такыбаалардыкы (Алладан корккондордуку) болот». Алар айтышты: «Сен бизге (пайгамбар болуп) келишиңден мурда да (ошондо да Фиравн уулдарыбызды өлтүрүп, аялдарыбызды тируу калтырып, зулумдук кылган эле), сен келгенден кийин да азар көрдүк». Ал (Муса) айтты: «Балким Раббиңер душманыңарды жок кылып, силерди бул жерге халифа (орун басар) кылар жана кандай амалдарыңарды кыларыңарды көрөр» [7:128-129]

Бул жерде Муса а.с. Фираунга жана анын коомуна болгон дааватта бардык күчүн сарптагандан кийин, өз коомуна сабыр кылышы жана Аллахтын нусратын күтүшү айтылып жатат. Муса а.с. ал күндүн келерин билген эле. Кийин Фираунга балээлер

башталып, каатчылык жылдары, мөмө-жемиш жетишпестиги, топон суу, чегиртке, бит, бака жана кан балээлери келген. Бул балээлер тогут Фираундун казасы жетип, анын сааты келгенге чейин уланды. Аллахтын буйругу аны жана коомун деңизге чөктүрүп, сабыр кылган алсыз коомго күч кубат берди.

Аллах Таала айтты:

وَأَوْزَنَّا الْفُؤَمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشْرِقَ الْأَرْضِ وَمَغْرِبَهَا الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَنَمَتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ

«(Египет жана Сириядагы) жердин Өзүбүз берекелүү кылган чыгыш жана батыштарына бечара коомду (бану Израилди) мураскор кылып койдук. Сабыр кылгандыктары себептүү бану Израилге Раббиндин «Бул жердеги бей-бечара заттарга нематтар тартуу кылууну жана аларды адамдарга жетекчи кылыпкоюуну каалайбыз», деген) көркөм сөздөрү толук (ишке ашты). Фираун жана анын коому куруп алган имараттарды жана бийик кылып көтөргөн ак сарайларды болсо кыйраттык»

[7:137]

Ал эми, пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ дааватына келсек, ал дааватта мына ушулар нусрат ээлери деген ой менен уруулардан нусрат талап кылуу үчүн бардык күчүн сартптаган. Бирок, уруу башчылары менен болгон бардык сүйлөшүүлөр ийгиликсиздикке учурап, Расул ﷺдын алдында Мекке коому таш сыяктуу катып туруп алды. Ошондо, Пайгамбарлыктын он биринчи жылында, Пайгамбар ﷺга Хазраж уруусунун алты адамы келип, ага ыйман келтиришти. Кийин бир жылдан кийин, Расул ﷺга Хазраж жана Аус уруусунан он эки адам келишип, биринчи Акаба байъатын беришкен. Алар менен Пайгамбар ﷺ Мусаб бин Умайрды жиберген эле. Ал кутман сахабийдин аракетин менен, Аллах Мадина калкынын жана алардын башчыларынын жүрөгүн ачты. Жыл айланбай жатып, Мадина Ислам мамлекетин тургузууга даяр болуп калды. Мына ошентип, экинчи Акаба байъаты болуп, улуу Хижрат ишке ашырылды... Бардык нерсенин мөөнөтү жазылган. Аллахтын буйругу келиши керек. Бардык иш Аллахтын гана колунда.

Аллах Таала айтты:

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمُومِ □ وَالْأَرْضِ وَاللَّيْلِ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَأَعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغُولٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

«Асмандар жана жердеги (көрүнгөн жана) көрүнбөгөн нерселер Аллахтын мүлкү. Бардык иштер Анын Өзүнө кайтат. Эми, Анын Өзүнө ибадат кылгыла жана Өзүнө тобокел кылгыла! Силер жасаган иштердин эч биринен Аллах кабарсыз эмес!»

[11:123]

Сөзүбүздүн соңунда айтарыбыз, Исламий Халифалыктын кулатылганына бир кылымдан ашты. Пайгамбар ﷺдын сүйүктүү үммөтү дагы деле жабрий (жабыр кылуучу) өкүмдарлыктын жана кылмышкер башчылардын алдында кыйналып, жашап келүүдө. Кафирдин заалым болгон өкүмдөрү мусулмандардын канын төктү, намыстарын тебеледи. Мусулмандар кыйналган жана басмырланган абалда, кор жашоодо жашап калышты. Кафир колонизатор үммөттүн башына кылмышкер башчыларды коюп, алардын байлыктарын тоноду жана аларга кафирдин кызыкчылыктарына кызмат кылгандыгы үчүн акча төлөп беришти. Ушуларга карабастан, үммөт дагы деле өзүнүн бийлигин жана хайбатын кайтаруу үчүн жол издеп жатат. Азыркыга чейин, үммөттүн буга болгон аракеттери ийгиликсиздикке учурап келүүдө.

Бул максатка жетиш үчүн, дааватчы Аллах Тааланын Ислам бийлигин тургузуу үчүн Пайгамбары ﷺга баяндап берген тарыйкатты бекем карманышы керек.

Аллах Таала айтат:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيحَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

«Кийин Биз сени Динден болгон жолдун – Шарияттын үстүндө (жүрүүчү) кылдык. Эми ошону гана ээрчигин. Билбеген адамдардын каалоолорун ээрчибегин» [45:18]

Пайгамбар ﷺ өзгөртүү тарыйкатын Аллах Тааланын буйругуна жараша ишке ашырган. Демек, өзгөртүүгө даават кылуучулар дагы бул тарыйкатты бекем кармануулары керек. Себеби, ушул гана шарый тарыйкат. Үммөт мурункулар карманганды карманмайынча, эч качан айбаттуу боло албайт.

Пайгамбар ﷺ Аллахтын уруксаты менен үммөттүн өкүмдарлыгы (Халифалык) кайра кайтып келери тууралуу сүйүнчү кабар берген.

Ахмад маснадында Хузайфадан р.а. рываят кылган хадисте Пайгамбар ﷺ айтты:

تكون النبوة فيكم ما شاء الله أن تكون، ثم يرفعها الله إذا شاء أن يرفعها، ثم تكون خلافة علىٰ منهاج النبوة فتكون ما شاء الله أن تكون، ثم يرفعها الله إذا شاء أن يرفعها، ثم تكون ملكًا عاصًا فيكون ما شاء الله أن يكون، ثم يرفعها الله إذا شاء الله أن يرفعها، ثم تكون ملكًا جبرية فتكون ما شاء الله أن تكون، ثم يرفعها الله إذا شاء أن يرفعها، ثم تكون خلافة علىٰ منهاج النبوة، ثم سكت

«Силерде Аллах каалаганга чейин Пайгамбарлык болот, кийин Аллах каалаганда аны көтөрөт. Кийин, Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык болот. Ал Аллах каалаганга чейин уланат да, Аллах каалаганда аны көтөрөт. Андан соң, зордукчул

падышалык болуп, ал да Аллах каалаганга чейин уланат. Кийин Аллах аны көтөрүүнү каалаганда көтөрөт. Андан кийин, жабыр көрсөтүүчү падышалык болот. Ал да Аллах каалаганча уланып, Аллах аны көтөрүүнү каалаганда көтөрөт. Кийин, Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык болот» - деп айтты да, унчукпай калды.

Ошондой эле, Пайгамбар ﷺ бул үмөттүн өкүмдарлыгы түн менен күн жеткен жерге чейин жетери тууралуу да башарат кылган. Имам Муслим өз «Сахихинде» Саубандан риваят кылып айтат: «Пайгамбар ﷺ айтты:

إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَلُغُ مَلِكُهَا مَا زَوَى لِي مِنْهَا. وَأَعْطَيْتُ الْكَنْزَيْنِ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ، وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يَهْلِكَهَا بَسَنَةَ بَعَامَةٍ، وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ، وَإِنَّ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءً فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ، وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكُهُمْ بَسَنَةَ بَعَامَةٍ، وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ يَسْتَبِيحُ بَيْضَتَهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بَاقَطَرِهَا - أَوْ قَالَ مَنْ بَيْنَ أَقْطَارِهَا - حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا

“Аллах мага жердин бардык тарабын жайып көрсөттү. Мен анын күн чыгышынан күн батышына чейин бардык жерлерин көрдүм. Үмөттүмдүн өкүмдарлыгы жердин мага көрсөтүлгөн жерине чейин жетип барат. Мага кызыл (Кисро-Перс падышачылыгы) жана ак (Кайсар-Шам падышачылыгы) деген эки кенч берилди. Мен Аллахтан үмөтүмө кургакчылык жиберип аны жок кылбашын жана өздөрүнүн арасынан чыккандардан башка душмандары (кафирлерди) алардын үстүнөн өкүмдар кылбашын о.э. алардын бүтүндүгүн сакташын сурадым. Анда Аллах мага айтты: «О Мухаммад, эгер мен бир ишти жазып койгон болсом ал сөзсүз болот. Мен үмөтүнө кургакчылык жиберип аларды жок кылбайм жана алардын ичинен чыккандардан башка душмандарына (кафирлерге) алардын үстүнөн өкүмдарлык бербейм. Жана алар бири-бирин талкалап, жемелеп башташканга чейин, алардын бүтүндүгүн сактайм. Бардык жердин элдери аларга каршы биригишсе дагы, үмөттүндүн бүтүндүгү сакталат”.

Акыркы он жыл ичинде, араб жазы козголоңунан бери, өзгөчө, Мубарак Шам козголоңунан кийин, үмөт өзгөчө күч алды. О.э. үмөт аны башкарып жаткан түзүм кафир колонизатордун гана кызыкчылыгына кызмат кыларын түшүндү. Ал түзүм ага жат экендигин жана андан арылууга аракет кылышы зарыл экендигин

билди. Айрыкча, отуз жыл мурун социалисттик түзүм кулап, андан көп өтпөй, капиталисттик түзүм өзүнүн жеринде кыйроого учурап жатканын көргөндөн кийин, үммөт Раббисинин шариятысыз улуулугуна жана азиздигине жете албасын түшүндү.

Бүгүнкү күндө, дүйнөдө кафирдин үммөт мукаддасаттарына кол салуусунун себебинен, массалык козголуулар жүз берүүдө. Ондогон жылдар бою, үммөттү алдап келген кафирлердин чыныгы жүздөрү ачылууда. Мусулман өлкөлөрүндөгү «Мухаммад ﷺ биздин түбөлүктүү башчыбыз» деген массалык толкундоолорду көргөндө, кафирлер таң калышууда. Бул масштабдуу кыймылдар үммөттү кафир колонизатордун малайларына каршы ынкылап кылууга жана алардын түзүмдөрүн өзгөртүүгө үндөдү.

Үммөт бул түзүмдөрдү бир гана Ислам жок кыларын түшүндү. Бирок, аны жок кылуу үчүн Пайгамбар ﷺдин тарыйкатын бекем кармануулары керек. Үммөттүн аскербашчыларынан болгон кубат ээлери Исламий долбоор ээлерине жана Пайгамбарлык минхажындагы Халифалыкты тикелөөгө аракет кылып жаткандарга нусрат берүүлөрү керек. Ушуну менен Саад ибн Муаз ийгиликке жеткендей, күч ээлери дагы ийгиликке жетишет. Ошондо, бүткүл жердеги мусулмандар кубанычка бөлөнүшөт. Ошондо гана, Куддус, Фалестин, Кашмир, Андалусия, Түркистан, Аракан, Кавказ жана Крым жерлери Исламдын курамына кайтат. Кафир колонизатор жана анын малайлары жаза туусун көтөрүшүп, Аллахтын Расулу ﷺдин желеги дүйнө жүзүндө желбирейт. Ошол күнү Аллахтын нусраты менен мусулмандар шаттанышат. Аллах каалаганына нусрат берет. Ал Кудүрөтүү жана Мээримдүү. □

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p>» ❁ «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт эсана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
<p>Сауд Аравиясына тааныш эмес көрүнүш... Эр-рияд дүкөндөрүндө рождествонун жасалгалары</p>		
<p>Сауд Аравиясынын борбору Эр-Рияддагы белек сатуучу дүкөндө ар кандай түстөгү жаңы жылдык балатылар жана кооздук чырактары сатыла баштады. Бул Саудиянын мураскер ханзаадасы Мухаммад бин Салмандын «Падышалык экстремисттик фикирлерден муътадил жана эркин фикирлерге жетектейт» деген убадасынан кийин ишке ашты. Мындан бир нече жыл мурун муну элестетүү кыйын эле. Акыркы жылдары, бул өнүмдөр акырындап, падышалыкта пайда боло баштады. Бул социалдык чектөөлөрдүн жеңилдетилишинен кийин жүз берди. Дүкөндө балатылардан тышкары, Санта Клаус, чырактар ж.б.у.с. белектер сатылат. Сауд Аравиясында дээрлик үч жыл мурун, бул товарларды ачык сатуу мүмкүн эмес болчу. Ошондой эле, падышалык өлкөдөгү диний полиция катары кызмат кылган «жакшылыкка чакыруу жана жамандыктан кайтаруу» комитетинин ишмердүүлүгүнө да чек койду. Ондогон жылдар бою, кайрындар жаңы жылдык буюмдарды жашыруун сатып алышкан. Ошол эле учурда, Филиппиндеги, Ливандагы жана башка өлкөлөрдөгү христиандар Рождествону жабык эшик артында же чет өлкөлүктөр жашаган жерлерде белгилеп келишет. Мураскер ханзаада Сауд Аравиясында чоң өзгөрүүлөрдү жасап, ага ылайык, концерттерди өткөрүүгө уруксат бергендиги маалым. Падышалыкта модернизациялоо долбоорунун алкагында кинотеатрлар кайрадан ачылып, аялдарга унаа айдоого уруксат берилди.</p> <p>Ал-Ваъй: Мейли, Ибн Салман өз өлкөсүн диний эркиндикти бузган өлкөлөрдүн кара тизмесинен чыгарсын дейли, а аны Аллахтын азабынан ким чыгара алат?</p>		
<p>Зариф өз сөзүнүн «бурмаланышына» каршы жооп кылды: «Мен иран жөөттөрдү деңизге ыргытууга аракет кылып жатат деген сөздөрдү угуп күлгүм келди»</p>		
<p>CNN маалымат агентиги төмөнкүдөй маалымат таратты: «Ирандын тышкы иштер министри Жавад Зариф өзүнүн твиттердеги расмий баракчасында «Иран жөөттөрдү деңизге ыргытууга аракет кылып жатат» деген «айыптоолорго» комментарий берип, аларды «бурмалоочу билдирүүлөр» деп жазды. Ал бул сөздөрү менен, америкалык «Жакынкы Чыгыш</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫҢ КАБАРЛАРЫ</p>	<p>﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ \$! " # «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫҢ КАБАРЛАРЫ</p>
<p>Медиа Изилдөө Институту» кабарлаган же «Мемари» кабар агентигинин маалыматында келген нерсеге комментарий берди. Ирандын расмий маалымат агенттиги тараткан маалыматка ылайык, Зариф өзүнүн твиттеринде мындай деди: «Жакынкы Чыгыш Медиа Изилдөө Институту акылсыздыктын жаңы деңгээлине түшүп, менин (жөөттөр тууралуу Иранга коюлган айыптоолорду четке кагуу үчүн) иштеткен «жөөттөр» деген сөздүмдү колдонуп, мени антисемитизмде айыптады». Агенттиктин билдиришинче, Ирандын тышкы иштер министри: «Мен Иран жөөттөрдү деңизге ыргытууга аракет кылып жатат деген сөздөрдү угуп, күлгүм келди», - деп билдирген. Ал дагы кошумчалап: «Мен дагы кайталап айтам, Фалестин маселесин чечүүнүн жападан жалгыз жолу мусулмандар, жөөттөр жана христиандар катыша турган, жалпы элдик референдум өткөрүү аркылуу гана болот», - деп айтты».</p> <p>Ал-Ваъй: Зарифтин баракчасында камтылган бул актанууга карагыла. Анын Ирандын «жөөттөрдү деңизге ыргытып жиберүү» аракетин четке кагууга жана аны «бурмалоолор, айыптоолор» деп эсептөөгө умтулуп жатканына карагыла! Ал эми, Фалестина маселесин чечүү үчүн, ага кандайча референдум өткөрүү керектигин да карагыла! Иран акимдери жөөттөргө карата душмандык кылбоодо башка мусулман кылмышкер акимдерден эч айырмаланбайт. Алардын бардыгы Палестина маселесине жана бардык мусулмандарга карата чыккынчылык жана кылмыштуулукта бирдей. Алар бири-бирин толуктаган актерлук ролдор гана.</p>		
<p>Гезит: Сауд Аравиясынын билим берүү программаларын өзгөртүү жаатындагы тенденциясы... Тарыхый өзгөрүү</p>		
<p>«Daily Telegraph» гезити: «Сауд Аравиясы антисемитизмден жана экстремисттик исламийлердин идеяларынан арылуу үчүн, билим берүү программасынын чоң бөлүктөрүн өзгөрттү», - деп билдирди. Гезитте дагы төмөнкү нерселер тууралуу айтылды: «Бул кадам падышалыктын багыттарындагы укмуштуудай тарыхый жылыш. Бул макаланы «Мектептеги билим берүүдө диний жана маданий толеранттуулукту мониторинг кылуу институту» жүргүзгөн изилдөөгө таянуу менен даярдадык. Бул ар кандай билим берүү тутумдарын жана алардагы өзгөрүүлөрдү байкап турууга адистешкен «израил» изилдөө борбору». Эр-Рияддын чет</p>		

<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p>«Мусулман мусулмандын боордою. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
--	---	--

өлкөлөрдөгү 30 миңден ашуун мектебине жана мамлекет ичиндеги мектептерге тараткан окуу китептеринен буга чейинки «кутум» теориясын жайылтууну камтыган тексттер жок кылынды. Бул теория тексттери «жөөттөр дүйнөнү көзөмөлдөйт» деген жана башка жерлеринде болсо, «шариятка ылайык гомосексуалдарды жана динден чыккандарды өлтүрүү зарыл» деген чакырыктарды камтыган. Ошондой эле, Сауд Аравиясы «Мусулмандар жөөттөрдү өлтүрүүчү күн келгенде, таштар жана бак-дарактар менин артымда жөөт турат деп айтып калышат» деген маанини камтыган, акыр заманда боло турган эпикалык согуш жөнүндө айтылган тексттерди да окуу программаларынан алып салды. Бул окуялар падышалыкты «израил» вужуду менен мамилесин нормалдаштырууга үндөгөн – АКШнын ортомчулугу астында болуп жаткан – билдирүүлөр алкагында ишке ашырылып жатат. Учурда, Сауд Аравиясынын окуу программаларында «Мусулмандардын жихадга даярдыгы жана шейит болуунун маанилүүлүгү» тууралуу тексттер жокко эсе болуп калды. Сауд Аравиясы «израил» менен мамилесин расмий түрдө жөнгө салган өлкөлөрдүн катарына кирбесе да, окуу программаларындагы өзгөртүүлөр падышалыктагы жалпы өзгөрүүлөрдүн жана тенденциялардын ири бөлүгү болуп саналат. Бул жөөттөр менен туруктуу мамилелерди кабыл алууга жана аларды өлкө аймагына киргизүү мүмкүнчүлүгүн ачууга жол берет».

Ал-Ваъй: Оо, эки ыйык жердин аалымдары!

Сауд Аравиясынын башкаруучулары баш көтөрүп, көз көрүнө жөөттөр менен алаканы нормалдашуу процессин башташты. Алар жөөттөр менен мамилени жөнгө салууда ачыктан-ачык Роббиге баш ийбеген, күнөөкөр башкаруучуларга айланып бара жатышат. Аллах Таала айтат:

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

«Кимде-ким Алла түшүргөн дин менен өкүм кылбаса, алар фасыктар» [5:47]

Силер буга эмне дейсиңер?

Россия муфтийлерин Мисирде даярдайт (окутат).

Мисирдин Дар ал-Ифта мекемеси Россиянын имамдарын Египетте окутуу үчүн Россиянын Муфтийлер Кеңешинин төрагасы Равиль Гайнуддин менен кызматташуу жөнүндө меморандумга кол

көйгөнүн жарыялады. Россиядагы Аалымдар жана Имамдар Кеңешинин мүчөлөрү үчүн, Египеттин Дар ал-Ифта жана Эл аралык Фатва катчылыгы тарабынан окуу курсунун өткөрүлүшү күтүлүүдө. Аталган курс 2020-жылдын 21-жана 22-декабрында, эки күн бою, Каирден интернет аркылуу көрсөтүлөт. «Бул эки тараптын Исламий укук таануу, маданият, билим берүү жана илимий иштердин бардык аспектилеринде биргелешкен аракеттерди активдештирүү ниетинин контексти алкагында ишке ашырылат. Бул иш чарадан максат, экстремизм жана терроризм идеологиясына каршы туруунун заманбап көйгөйлөрүн чечүү, Ислам жаштарына билим берүү жана аларды тарбиялоо маселелерин чечүүдө муфтийлерди окутуу. Ошондой эле, жалпы кызыкчылыктар үчүн кызмат кылууда алардын илимий жана билим деңгээлдерин жогорулатуу». Дар ал-Ифтанын дүйнөдөгү ролу боюнча Башкы катчылыгынын билдирүүсүнө ылайык, келишимдин эң маанилүү максаттарынын бири бул «Фатва органдарынын мүчөлөрү жана аткаруучулары ортосундагы илимий, практикалык жана уюштуруучулук тажрыйба алмашуу. Ошондой эле, фатва органдары жана башкармалыктары жайгашкан мамлекеттер ортосунда «Ортолук манхажын (васатий)» чыныгы Ислам принциптерин коргоодогу эң алгачкы дубал катары санай турган, илимий өнөктөштүктү куруу. Дүйнөдө цивилизациялуу фатванын баалуулуктарын жайылтуу. Мындан тышкары, Россия Федерациясынын Мусулмандар Дин Башкармалыгы Башкы Катчылык менен болгон мамиледе жана анын максаттарын ишке ашырууда эң маанилүү шериктештердин бири болуп саналат».

Ал-Ваъй: Кыскача айтканда, Исламга каршы согуштун алкагында, Батыштын изилдөө борборлору исламды түшүнүү үчүн муътадилдикти жайылтууну, башкача айтканда, мусулмандар арасында Исламды шарият көрсөткөндөй эмес, Батыш көрсөткөндөй түшүнүүнү сунушташууда. Андан кийин, Батыш өлкөлөрү бул сунушту тандап алышып, аны мусулмандардын акимдерине мусулмандарга таңуулоону буйрук кылышты. Өз кезегинде, алар бул ишке мыйзамдуу түс берүү үчүн, малай акимдерге, тиешелүү расмий аалымдарга, садака министрликтерине жана фатва органдарына муну аткарууга буйрук беришти. Ошондуктан, биз мындай аалымдарды Исламга каршы

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	 <i>«Мусулман мусулмандын боордою. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</i>	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
күрөштө акимдердин шериктери жана Аллахка эмес Батышка баш ийгендер деп айтабыз.		
Дубайда «жөөттөр кварталынын» ачылышы башталдыбы?		
<p>«Israel Today» гезити Дубайдагы эң престиждүү аймактардын бириндеги турак-жай долбоору Эмираттарда жана жалпы эле, Араб дүйнөсүндө биринчи жолу синагогага, ишемби күнкү саат убакыттары менен иштеген лифтке ээ болорун билдирди. Ошондой эле, аталган аймакта жөөттөрдүн ибадат жайлары да орун алмакчы. Гезитте айтылышында: «Ал долбоордун таң калыштуусу, ал «израилдик» ишкер, Чаим Вейцманндын жана сириялык ишкердин катышуусунда өткөрүлүп жатат. Чаим Вейцманн турак жай долбооруна барганда, сириялык ишкер аларга долбоордун экинчи кабатына орнотула турган элиталык синагога түрүндөгү баалуу белек тартуулагандыгын ачыктады. Эгерде, ал батирлерин сатууга жетише турган болсо, анда санитардык түйүндөрдү жана кошер (жөөт эрежелери боюнча) тамактарын берген ресторанды ачарын убада кылган. Шейшемби күнү, аталган аймакта Мазуза орнотуу (диний дуба) жана Тоорат түрмөгүн киргизүү аземи болуп өттү. БАЭде «израил»-Дубай кесиптик конференциясы уютурулат. Ага Франция, Грузия, «израил» жана башка өлкөлөрдөн кыймылсыз мүлккө адистешкен ондогон ишкерлер, раввиндер жана коомдук ишмерлер катышат. Эң кызыгы, аталган конференция Дубайдагы салттуу жөөт атмосферасында өткөрүлүп, конференция менен бирге Ханука (жөөттөрдүн жарыгы) майрамы да тосулары белгилүү болду». Чаим Вейцман мындай деди: «Өткөн жылы, биз азыркы Ханука майрамын Дубайда Эмираттык жаңы досторубуз менен шам жагып майрамдашыбызга эч ким ишенбейт эле. Социалдык мамилелерден тышкары, биз «израилден» жана башка өлкөлөрдөн келген инвесторлор үчүн, ар кандай жолдорду ачкан, тыгыз ишкердик мамилелерди түзүп жатабыз».</p>		
<p>Ал-Ваъй: Ошентип, БАЭ акимдери дүнүйө матасы жана чыккынчылык болгон бардык нерселерде биринчилерден экендиктерин, ошондой эле, үмөткө жат жана үмөт душмандарына жакын экендиктерин далилдешти.</p>		
Моссад өзүнүн агенттерин тартуу үчүн "Apple" жана "Netflix"ти колдонот		

Washington Post гезити «израилдик» Моссад агенттигинин тыңчыларды жумушка алуусунда Netflix жана Apple TV каналдарындагы сериалдардын ролу» жөнүндө баяндама жасаган. Баяндамада айтылышынча: «Моссад «израил» чалгындоо мекемеси көп жылдар бою тымызын иштегенден кийин, ал акыркы айларда, сериалдар жана кинотасмалар аркылуу глобалдык сайттардын алдыңкы орундарын ээлей баштады. Ал тыңчыларды тартуу процессин социалдык медиа платформалары аркылуу улантып келген. «Моссаддын каармандыгы» жөнүндө адаштыруучу маалыматтар көбөйүп кеткендиктен, мурдагы агенттер Моссаддын кызыкчылыгына кызмат кыла турган сериалдарды жана кинолорду тартууну сунушташты. Моссад офицери: «Моссаддын миссияларын жана иш-аракеттерин коомчулукка ачып берүү биздин мурасыбызды колдойт», - деп билдирди. Ал дагы кошумчалап: «Бул иш адамдарга сыймыктанууга жана кийинки муун жөнүндө ойлонууга мүмкүнчүлүк берет. Бизге жаңы кадрлар керек», - деп айтты. «Израилдик» режиссер Эйтан Фокс Моссад жөнүндө программаларды жана фильмдерди тартуу теориялык жактан оңой деп эсептейт. Анткени Моссадда досу же тууганы бар ар бир адам үчүн, жазуучулар жана продюсерлер жакын чөйрө.

Ал-Ваъй: Мусулман акимдеринин чыккынчылыгынан жана алардын жөөттөр менен жакындашууларынан улам, мусулмандардын майданы ачык бойдон калууда. Алар мындай душмандардын каналдарынан өздөрүн коргошу керек. Мусулмандардын баардык маселелерин түздөй турган бирден-бир шарый иш – бул Рошид Халифалыкты тикелөө! □

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا
مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا
وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا
رَبَّنَا وَلَا تُجَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفُرْ
لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

«Алла эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт. (Ар кимдин) кылган (жакшы) иши өзү үчүн жана (жаман) иши да өзүнүн мойнунда. Оо Жараткан, эгер унуткан же ката

кылган болсок, бизди азабыңа кириптер кылба! Оо Жараткан, биздин үстүбүзгө бизден мурунку өткөндөрдүн мойнуна койгон жүгүңдү жүктөбө. Оо Жараткан, бизди чамабыз жетпей турган нерсеге зордобо! Биздин жазыгыбыздан өтүп кой, (күнөөлөрүбүздү) кечиргин, (алыбызга) ырайым кыл! Өзүң Раббизисиң! Өзүң бизди бул каапыр коом үстүнөн жеңишке ээ кыл!» [Бакара:285-286]

Хизб ут-Тахрир амири Ата ибн Халил Абу Роштанын (Аллах ал кишини Өз коргоосуна алсын) «Тайсир фи Усулит Тафсир» аттуу китебинде мындай делет:

Амалды унутуп калуу – бул аны ойлобогон абалда, кокустан таштап коюу. Ал эки түрдүү болот:

Биринчиси: Бул унутуу адамдын ыктыярдуу амалдарынан тышкары абалда жүз берет. Мисалы, адамдын рамазан айында, унутуп калып жеп-ичип коюусу. Же кайсы бир адамдын ооруу себептүү эс тутуму алсырап, жаттаган Куранын же берген убадасын унутуп коюусу. Бул сыяктуу иштер үчүн адам жазага тартылбайт. Бул иштер Пайгамбар ﷺдын «Үммөтүмдөн алып салынды...» деген хадисине кирет. Аллах Таала мындай иш үчүн жазалабайт.

Экинчиси: Бул унутуу адамдын ыктыяры менен ишке ашат. Мисалы, адам өз иштери менен алек болуп жүрүп, намаз убактысын өткөрүп жиберет. Же оорубай туруп эле, кайдыгерликтен улам, жаттаган Куранын жана берген убадасын унутуп коёт. Бул сыяктуу иштер үчүн адам жазага тартылат. Бул иштер аяттагы дуада айттыган унутуулар.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا

«Оо Жараткан, бизди азабыңа кириптер кылба!»

Ката (билбестен кылынган иш) дагы эки түрдүү болот:

Биринчиси: Атайлап эмес, кокустан кылынган ката. Мисалы, адамдын аба ырайы булуттуу болуп турган учурда, күндү батты деп ойлоп, оозун ачып жиберүүсү. Же ээн талаада, жамгырлуу күндө кыбыланы таба албай, башка тарапка карап багымдат намазын окуп коюусу жана күн чыккандан кийин гана, башка тарапка карап окуп койгонун билүүсү. Ошондой эле, адам зээнинин төмөндүгүнөн жана тилинин кекечтигинен улам намазда Фатиха сүрөсүн туура окуй албастыгы же ката окуп коюусу. Же ката ишти туура деп ойлоп кылуу. Мисалы, чөлдө жашаган бир киши келип, Пайгамбар ﷺ менен чогуу намаз окуп калды. Кийин, намаздын ичинде туруп чүчкүрүп жиберген адамга «саламат бол» деп айтып жиберди. Ал мындай сөздү айтуу намазды бузарын билбейт эле. Анткени, ал шаардан алыс жашап, ага үйрөтө турган киши болбогондуктан, бул тууралуу уккан эмес эле. Бул сыяктуу иштер да Пайгамбар ﷺдын «Үммөтүмдөн алып салынды...» деген хадисине кирет.

Экинчиси: Атайлап тескери иш кылуу. Тактап айтканда, атайлап шариятка тескери иш тутуу. Мисалы, бир адамдын рамазан күнүндө, күн батканга чейин эле, билип туруп оозун ачып жиберүүсү. Же шарияттагы зарыл болгон өкүмдөрдү үйрөнүүгө шарты боло туруп, аларды үйрөнбөстөн, Аллах Таала кайтарган иштерди жасай берүүсү.

Адам баласы мына ушундай каталары үчүн азапка кириптер кылбашын сурап, Роббисине дуа кылат.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا

«Оо Жараткан, бизди азабыңа кириптер кылба!» деген аяттагы «ката» сөзү мына ушул маанини түшүндүрөт. Бул аяттын уландысында да көрүнүп турат.

وَأَعْفُ عَنَّا

«Биздин жазыгыбыздан өтүп кой».

«Муахаза» сөзү азаптоо маанисин билдирет. Ал «муфаъала» бабында келсе дагы, азаптоо бир гана тараптан, Аллах тарабынан болот.

Бул куттуу аятта биз өзүбүз унутуп, башка иштер менен алек болуп, Аллахтын буйруктарын аткарбай калганыбыз үчүн, тагыраак айтканда, кайдыгерлик кылганыбыз үчүн жана атайлап кылган каталарыбыз үчүн бизди азапка кириптер кылбашын суранып, Аллахка дуа кылуу тууралуу айтылып жатат. Аяттагы азапка алып баруучу «унутуу» менен «ката» мына ушул нерселер. Мындан башка «каталар» жана «унутуулар» үчүн – Аллахтын ырайымы менен – азап жок. Пайгамбар ﷺ айтты:

إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالنَّسْيَانَ وَمَا اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ

«Аллах Таала үмөтүмдөн билбестен кылынган, унутуп кылынган жана мажбурланып кылынган (амалдардын күнөөлөрүн) алып салды».

Ушул жерде дагы бир суроо жаралат: Эгер, бул аятта айтылган «ката» жана «унутуу» күнөө боло турган болсо, имам Муслимдин хадисиндеги Аллахтын ижабат кылуусун кантип түшүнөбүз? Мындан, биз бул күнөөлөр үчүн жазаланбайбыз деген маани чыгабы?

Пайгабарыбыз ﷺ Аллах Тааланын ижабат кылуусун тафсирлеп берген. Аллахтын ижабат кылуусу бул биздин дуа кылып сураган каалоолорубузду ишке ашырып берүүсү. Т.а. Аллах Таала биздин күнөөлөрүбүздү кечирип, магфират кылат же бизден балээни кайтарат же акыретте сообубузду көбөйтүп берет. Имам Тирмизийдин Абу Хурайрадан риваят кылган хадисинде, Пайгамбар ﷺ айтты:

مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو اللَّهَ بِدُعَاءٍ إِلَّا اسْتَجِيبَ لَهُ: فَإِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ فِي الدُّنْيَا، وَإِمَّا أَنْ يُدَخَّرَ لَهُ فِي الآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يُكْفَرَ عَنْهُ مِنْ ذُنُوبِهِ بِقَدَرٍ مَا دَعَا مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ أَوْ يَسْتَعَجِلَ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَسْتَعَجِلُ؟ قَالَ: يَقُولُ دَعْوَتُ رَبِّي فَمَا اسْتَجَابَ لِي

«Кайсы бир киши Аллахка дуа кылса, анын дуасында күнөө, тууганчылыкты үзүү жана шаштыруу болбосо, анын дуасы сөзсүз түрдө кабыл болот. Анын сураганы тезинен берилет же акыретине сактап коюлат же канчалык дуа кылган болсо ошончолук күнөөлөрү кечирилет». Андан сахабалар «шаштыруу кандай болот оо Расулуллах?» деп сурашканда, ал: «Аллахка дуа кылдым эле, ал кабыл кылбады, деп айтуу» - деп жооп берди.

Жабирден риваят кылынган дагы бир хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты:

مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْعُو بِدُعَائِهِ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ أَوْ كَفَّ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهُ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ

قَطِيعَةٍ رَحِمَ

«Кимде-ким күнөөдөн жана тууганчылыкты үзүүдөн башка нерсени сурап дуа кылса, Аллах анын сураганын сөзсүз берет же андан бир жамандыкты кайтарат».

Аллах Тааланын төмөнкү аяттары да ушундай мааниде:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

«*Раббиңер: «Мага дуа кылгыла. Мен силерге (силердин дуаңарга) жооп берем», - деди*» [40:60]

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

«(оо Мухаммад) эгер пенделерим сенден мен тууралуу сурашса, Мен аларга жакынмын. Мага дуа кылышса, дубасын кабыл кылам» [2:186]

Аллах Таала «ижабатты» момундардын дуасы менен байланыштырып жатат. Булардын баары Пайгамбар ﷺ айткан ижабат маанисине туура келет. Ошондуктан, «ижабат» бул Аллах Тааланын фазли менен болот. Биз Аллахтан кечирим, магфират жана каапырлар үстүнөн жеңиш сурайбыз, ошондой эле, бизди унутуп жана билбестен кылган каталарыбыз үчүн азаптабашын, чамабыз жетпеген ишке буйрубашын сурап дуа кылабыз. Пайгамбар ﷺ Аллах Таала тууралуу өз хадисинде «Макул» - деди» деп айткан. Мына ушул сүйүнүчтүү кабарга негизделип, биз мусулмандар дуаларыбыздын кабыл болуусуна анык ишенебиз. Аллах Таала биздин дуада сураган нерсебизди ишке ашырып бериши мүмкүн, же бизден кандайдыр бир жамандыкты кетириши да мүмкүн, же болбосо, биздин дуабызды акыретке сактап коюшу да мүмкүн. Аллах Таала Кечиримдүү, Ырайымдуу жана Берешен Зат. Ошондуктан, биз сураган нерсе бул дүйнөдө берилиши шарт эмес. Биз жогоруда айткандай болушу да мүмкүн.

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا

«Оо Жараткан, биздин үстүбүзгө бизден мурунку өткөндөрдүн мойнуна койгон жүгүңдү жүктөбө»

(إِصْرًا) сөзү адамды оор абалга салып коё турган кыйын ишке, оор жүккө айтылат. Ар бир буйрулган оор иш «Иср» болуп саналат.

وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ

«Алардын жүктөрүн жана үстүлөрүндөгү кишендерин алып таштайт» [7:157]

Бул жерде Аллах Тааладан бану Исраилге жана башкаларга жүктөгөн оор иштерди, биздин үтстүбүзгө да жүктөбөшүн сурап, дуа кылынып жатат. Аллах аларга тообо кылуу үчүн бири-бирин өлтүрүү ишин буйруган эле. Аллах Таала бул дуаны кабыл кылып, бизге тообонун жолун оңой кылып берди. Ал бану Исраилге буйрулгандай бири-бирибизди өлтүрүүнү эмес, ихлас менен жүрөктү Аллахка байлап, күнөөнү токтотууну, ал калтырган тактарды тазалоону жана кайтып ал күнөөгө жакындабоону буйруду.

رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ

(*Оо Жараткан, бизди чамабыз жетпей турган нерсеге зордобо!*) т.а. оо Жараткан, бизге мурунку өткөн үмөттөргө жибергениндей, чамабыз жетпей турган ай тутулуусу (жер жутушу), жаныбарларга айлануу, ойрон болуу жана чагылган сыяктуу балээлерди жибербе.

Аллах Тааладан бизге оордук кыла турган иштерди буйрубоосун сурап дуа кылууну үйрөткөндөн кийин, чамабыз жетпей турган иштер үчүн бизди жазалбоосун сурап дуа кылууна да үйрөттү. Акыйкатта, Ал Ырайымдуу жана Кечиримдүү Зат.

وَأَعْفُ عَنَّا وَآغْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا

«*Биздин жазыгыбыздан өтүп кой, (күнөөлөрүбүздү) кечиргин, (алыбызга) ырайым кыл!*» Бул дуа, мурунку дуага окшоп «Оо Жараткан» деген сөз менен башталбады. Анткени, бул үч дуа мурунку дуалардын уландысы жана натыйжасы катары келип жатат. Кечирим – бул унутуп же билбестен кылган ката үчүн жазалабоо. Ырайым – бул бизди чамабыз жетпей турган иштер буйрубоо.

أَنْتَ مَوْلَانَا

«*Өзүң Маулабызсың!*» дегени, Падышабызсың, Кожоюнубузсуң, Башкаруучубузсуң дегени. Бул сөз негизинде «масдар» болуп, андан «фаъил» максат кылынып жатат. Тагыраак айтканда, «Сен биздин Раббибизсиң деп айткыла» деген мааниде.

فَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

«*Өзүң бизди бул каапыр коом үстүнөн жеңишке ээ кыл!*» «Фа» себепти түшүндүрүп жатат. Анткени, Аллахтан нусрат сурап

дуа кылуунун себеби Аллахтын Кожоюн, Падыша жана Башкаруучу Зат экендиги. Мисалы, «сен берешенсиңго, берешендигиңди көрсөт» же «сен күчтүүсүңго, мени корго» деп айтуу сыяктуу. Имам Ахмад Абу Зардан риваят кылган хадисте Пайгамбар ﷺ айтты:

أُعْطِيَتْ خَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مِنْ كَنْزٍ تَحْتَ الْعَرْشِ وَلَمْ يُعْطَها نَبِيٌّ قَبْلِي

«Мага Бакара сүрөсүнүн аягы Арштын астындагы кенден берилди. Алар менден мурун эч бир пайгамбарга берилген эмес».

Имам Ахмад Хузайфадан риваят кылган хадисте мындай деп келет:

... وَأُعْطِيَتْ هَذِهِ الْآيَاتِ مِنْ آخِرِ الْبَقَرَةِ مِنْ كَنْزٍ تَحْتَ الْعَرْشِ لَمْ يُعْطَها نَبِيٌّ قَبْلِي

«Мага Бакара сүрөсүнүн бул акыркы аяттары Арштын астындагы кенден берилди. Алар менден мурун эч бир пайгамбарга берилген эмес».

Бакара сүрөсүнүн корутундусу (соңку сөз)

Эми, бул сүрө тууралуу соңку сөздү айтабыз. Бул сүрө акыйда жана шариятка тийиштүү Ислам хукмдарынын бардыгын болбосо да, көп бөлүгүн өз ичине алган.

Бул сүрөдө ыймандын, куфрдун жана нифактын (эки жүздүүлүктүн) акыйкаты баяндалган. Дагы, каафирлерге каршы Аллахтын убудийатта (сыйынууга татыктуулугунда) жана рубубийатта (Раббиликте) жалгыз экендигине, анын шериги, баласы, окшошу жана аялы жок экениндигине далилдер келтирилген. Андан соң, Аллахтын каламы болгон, эч бир жерине жалган аралашпаган Куран мушриктерди белдешүүгө чакырган. Ага окшогон китепти адам баласы жаза албаган, жаза албайт дагы.

Бул сүрөдө Адам алейхи саламды жер жүзүнө Халифалыкка даярдоо тууралуу айтылган. Аллах ал кишини эң сулуу сүрөттө жаратты. Ага соо акыл жана таза табият берди. Ушуну менен ал өзүн жараткан Затка ыйман келтирди жана Ага ибадат кылып, дуа кылды. Андан кийин, Аллах ага нерселердин аттарын үйрөттү. Башкача айтканда, ал Жаратуучудан пикирлөөгө жана жаңы пикирлерди ойлоп табууга шарт түзүүчү мурунку маалыматтарды алды. Ошентип, анын урпактары жаратылган нерселерге ой жүгүртүштү, акыйкатты түшүнүшүп жетишти жана Аллахтын пайгамбарларын күтүп алууга даярдык көрүп жашашты. Айтор, ар ким эккенин оро турган болуп жашап калышты...

Кийин, Аллах Таала пайгамбарларды мубашшир жана назир кылып, тактап айтканда, момундарга Аллахтын ыраазылыгы жана бейиши тууралуу сүйүнүчтүү кабарды жеткизүүчү кылып, кафирлерге болсо Аллахтын каары жана өч алуусу тууралуу эскертүүчү кылып жиберди.

Бул сүрөдө жөөттөр, алардын кыянаттары, айла-амалдары, Аллахтын аяттарына куфр келтиришкени, өздөрүнө түшүрүлгөн китептерди бурмалап жиберишкени, динди соодага айландырышканы, Аллахтын аяттарын арзыбаган матага сатышканы, Пайгамбар ﷺ га каршы тил бириктиришкени, адамдардын ыйман жолунан тосушканы, өздөрү ыплас, мунафык, кыянатчы жана ырайымсыз адамдар экени, аларга кордук жана мискиндик (бечаралык) жазылганы, ошондой эле, кафирлерге кор кылуучу азап бар экендиги баян кылынган.

Кийин, бул сүрөдө аслий (негизги) жана фарый (экинчи даражалуу) хукмдар, зулум, зулумдун түрлөрү, мечиттерден тосуу, күбөлүк берүү, илимди жашыруу, намаз, зекет, орозо, ажылык, жихад, нике, талак, ийла (касам ичүү), эмизүү, Аллах жолунда нафака берүү, риба, дайн (карыз), афу (кечирүү), магфират жана ырайым темалары тууралуу айтылат. Аллах (бардык нерсени) Камтып алуучу Билимдүү Зат.

Соңку сөз

Бул кандай гана кооз, кандай гана жагымдуу! Аллахтын нусраты! Кандай гана ажайып нусрат! Аллах эч качан өз убадасын бузбайт!

أَنْتَ مَوْلَانَا فَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

«Өзүң Раббибизсиң! Өзүң бизди бул каапыр коом үстүнөн жеңишке ээ кыл!»

Бул куттуу сүрөнүн фазли абдан улуу. Имам Ахмад жана имам Муслим (Муслимдин матны) Умамадан риваят кылган хадисте Пайгамбар ﷺ мындай деди:

اَفْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ، اَفْرَءُوا الزَّهْرَاوِينَ الْبَقْرَةَ وَسُورَةَ آلِ عِمْرَانَ فَإِنَّهُمَا تَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُمَا غَمَامَتَانِ، أَوْ كَأَنَّهُمَا عَيَاتَانِ، أَوْ كَأَنَّهُمَا فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تُحَاجَّانِ عَنِ أَصْحَابِهِمَا، اَفْرَءُوا سُورَةَ الْبَقْرَةِ فَإِنَّ أَخْذَهَا بَرَكَةٌ وَتَرْكُهَا حَسْرَةٌ وَلَا تَسْتَطِيعُهَا الْبَطَلَةُ

«Куранды окугула. Ал кыямат күнүндө аны окугандарга шафаатчы болуп келет. Эки захраны – Бакара жана Аали Имран сүрөлөрүн окугула. Бул эки сүрө кыямат күнүндө эки булуттай болуп, эки көлөкөдөй болуп, (көлөкө берип туруучу)

тизилген куштардын тобундай болуп келишет жана аларды окугандарга хужжат (далил) болушат. Бакара сүрөсүн окугула. Анткени, алуу береке, аны таштоо болсо кыйроо жана өкүнүү. Аны окуган адамга сыйкырчынын сыйкыры өтпөйт».

Захра сөзү нур чачуучу, жаркыраган деген маанини түшүндүрөт. Ай жана күн маанисинде да иштетилет. Бакара жана Аали Имран сүрөлөрү эки захра деп да аталат.

Имам Ахмад өзүнүн «Муснадында» Маъкал ибн Ясардан риваят кылган хадисинде Пайгамбар ﷺ мындай деди:

الْبَقْرَةُ سَنَامُ الْقُرْآنِ وَذُرْوَتُهُ

«Бакара сүрөсү Курандын өркөчү, чокусу (эң балуу жери)»

وَأَخْرَجُوا دَعْوَتَهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

«Акыркы дуалары болсо бүткүл ааламдардын Раббиси – Аллахка алкоо-мактоо айтуу» [10:10]

«Оо Аллахым, Сен ар кандай кемчиликтен Тазасың, Сага мактоо айтам. Сенден башка илах жок экендигине күбөлүк берем. Сенден магфират сурайм. Сага тообо кылам».

Бакара сүрөсүнүн тафсири болгон «Ат-Тайсир фий усул ат-Тафсир» китеби бүттү.

Автору: Хизб ут-Тахрир амири, улуу аалым Ато ибн Халил абу Ар-Рошта. □

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا»
Расулудлла ﷺ айтты: «Эгер бейиш бактарынан
өтсөңөр, (анын мол-көл мөмөлөрүнөн)

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ****БАРДЫК ПАЙГАМБАРЛАР АРАСЫНАН ЭҢ ООР АБАЛДА
ЖИБЕРИЛГЕНИ – ПАЙГАМБАРЫБЫЗ ﷺ (2)**

Имам Табароний Мунбит ал-Аздийден риваят кылган хадисте, ал айтат: «Мен жахилият доорунда Расулудллах ﷺдын: «Оо адамдар, Аллахтан башка илах жок деп айтсаңар, бактылуулукка жетесиңер», - деп айтканын уккан элем. Адамдардын кээ бирлери анын бетине түкүрүп, кээ бирлери анын жүзүнө топурак чачышса, кээ бирлери болсо чак түшкө чейин аны тилдешти. Кийин, анын жанына суу куюлган идишти көтөрүп, бир кыз келди да, анын жүзүн жана колдорун жууй баштады. Ошондо, Расулудллах ﷺ ага карап: «Оо кызым, атанды өлүмүнөн же кордугунан коркпогун», - деп айтты. Мен «бул кыз ким?» деп сурасам, адамдар «Бул Расулудллахтын кызы Зайнаб деп» жооп беришти.

Урва ﷺ дан риваят кылынган хадисте, ал айтат: «Мен Амр ибн ал-Ас ﷺдан : «Мушриктердин Расулудллахка каршы жасаган иштеринин эң оорун айтып берчи!?» - деп сурасам, ал: «Пайгамбар ﷺ Кааъбада намаз окуп жаткан учурда, ага Укба ибн абу Муъайт келди да, кийими менен Пайгамбар ﷺды муунта баштады. Муну көргөн Абу Бакр ﷺ дароо келип, аны мойнунан тартып, Пайгамбар ﷺдын үстүнөн алып таштады да, адамдарга карап минтип айтты: «*Бир кишини «Менин Раббим Аллах» дегени үчүн өлтүрөсүңөрбү? Акыйкатта болсо, ал силерге Раббиңер тарабынан анык далилдер келтирген*» (40:28). (Имам Бухарий риваяты)

Абу Яъла Анас ибн Маликтен риваят кылган хадисте айтылат: «Бир күнү Расулудллах ﷺды эсин жоготконго чейин сабап салышты. Ошондо, Абу Бакр дароо жетип келип: «Оо кургурлар! Раббим Аллах деген кишини да өлтүрөсүңөрбү?» - деп кыйкырып калды. Бирөөлөр «Бул ким болуп кетти?» деп сурашканда, башкалар «Бул акылдан тайган Абу Бакр» деп жооп беришти. Кийин, алар Расулудллахты коюп, Абу Бакрга асылып кетишти». (Бул хадисти ал-Хаким дагы риваят кылып, Муслимдин шарты боюнча Сахих деген)

Абу Бакр رضي الله عنه нун бул окуясы тууралуу Мухаммад ибн Акийл имам Алий ибн абу Толибден رضي الله عنه риваят кылып айтат: «Али ибн абу Толиб رضي الله عنه хутба кылып жатып: «Адамдардын эң кайраттуусу ким?» - деп сурады. Адамдар бир ооздон «Сиз оо момундардын амири» деп жабыла жооп беришти. Анан, Али رضي الله عنه айтты: «Чынында мен катылгандын баарын кыйраткан кишимин. Бирок, (адамдардын эң кайраттуусу) бул Абу Бакр رضي الله عنه. Бир жолу – Бадр согушунда – биз Расулуллах صلى الله عليه وسلم га сөрү жасадык да «Мушриктердин бири зыян жеткирип койбошу үчүн, Расулуллах صلى الله عليه وسلم менен чогуу ким болот?» деп сурадык. Аллахка касам, ошондо, биздин арабыздан Абу Бакрдан башка эч ким батына алган жок. Ал кылычын ойнотуп, Расулуллах صلى الله عليه وسلم дын үстүнө көтөрдү да «Ага асылганга мен асылам (аны жок кылам)» деп каардуу үн салды. Дагы бир күнү – Мекке доорунда – Расулуллах صلى الله عليه وسلم ды Курайш мушриктеры кармап алышып «Сен биздин кудайчаларыбызды четке кагып, жалгыз гана Кудай бар дедин» дешип, аны маскаралап жана кордоп жатышканын көрдүм. Аллахка касам, ошондо да, биздин арабыздан аны коргоого Абу Бакрдан башка эч ким батына алган жок. Ал бирин түртүп, бирин уруп, бирин согуп жатып: «Оо кургурлар! «Раббим Аллах» деген кишини да өлтүрөсүңөрбү?» - деп кыйкырды». Андан кийин, Али رضي الله عنه этеги менен жашын аарчып, сакалдары суу болгонго чейин ыйлады да: «Аллахка силерге амандык берсин! Аали Фиръаундан болгон момун (Куранда эскерилген, Муса алайхи саламга болушуп «Бир кишини «Раббим Аллах» дегени үчүн өлтүрөсүңөрбү?» деп айткан киши) абзелби же Абу Бакрбы?» деп суроо салды. Адамдар үнчүкпай турушканда, ал: «Аллахка касам! Абу Бакрдын бир эле сааты Аали Фиръаундан болгон момундун баарынан артык. Ал киши өз ыйманын жашырат эле, ал эми бул (Абу Бакр) болсо, өз ыйманын ашкере кылган», - деп айтты». (Бул хадисти Барроз риваят кылып «Ушундан башкача риваят кылынганын билбейбиз» деп айткан)

Абдуллах ибн Масъуд رضي الله عنه дан риваят кылынган хадисте, ал айтат: «Расулуллах صلى الله عليه وسلم мечитте (Каабада) намаз окуп жатканда, Абу Жахл ибн Хишам, Робийъанын уулдары Шайба жана Утба, Укба ибн абу Муъайт, Умайя ибн Холаф жана дагы эки киши болушуп, жети адам аны карап турушкан болчу. Расулуллах صلى الله عليه وسلم

саждага барып, көпкө чейин башын көтөрбөй турду. Алардын арасынан Абу Жахл: «Ким барып союлган жаныбардын ичегелерин алып келет? Мухаммаддын үстүнө төгүп салабыз», – деп айтты. Анан, алардын жашыраагы Укба ибн абу Муъайт барып алып келди да, Расулунна ﷺ сажда кылып жатканда, анын желкесине төгүп салды. Мен ооз аачууга да батына албай туруп калдым. Алардын алдына барууга эрким жетпеди. Расулунна ﷺдын кызы Фатима болгон окуяны угуп, жетип келди да, анын үстүндөгү нерселерди алып ыргыта баштады. Андан соң, Курайш чоңдоруна карап, аларды каргай баштады. Алар ага тийбестен кетип калышты». (Барроз, Табараний риваяты. Ошондой эле, Абу Наъийм да «Далаил ан-Нубува» китебинде риваят кылган. Бухарий, Муслим жана Тирмизийлер да риваят кылышып, абу ал-Бахтарийдин окуясына гана чектелишкен). «Алфаз ас-Сохих» китебинде болсо «Алар бул ишти кылып жатышканда бири-бирине жөлөнүп калганга чейин күлүштү» деп айтылат.

Робийъа ибн Убайд ад-Дийлийден риваят кылынган хадисте, ал айтты: «Силер Курайштын Пайгамбарыбыз ﷺга кылган жамандыктары тууралуу айтып жатасыңар. А мен (алардын арасынан) эң ооруна күбө болгом. Пайгамбар ﷺдын үйү абу Лахаб менен Укба ибн Муъайттын үйүнүн ортосунда жайгашкан эле. Ал ар дайым үйүнө кайтып келгенде, анын эшигине жаныбарлардын ичегелерин, кандарын жана башка жийиркеничтүү нерселерин илип коюшар эле. Пайгамбар ﷺ аларды колдору менен тазалап: «Оо Курайш, бул кандай гана жаман кошуначылык!» - деп айтар эле. (Имам Табараний «Ал-Аусот» китебинде келтирген)

Урва инб Зубайрдан риваят кылынган хадисте, ал айтат: «Абу Толиб көз жумганда, Пайгамбар ﷺдын башына түшкөн кыйынчылыктар дагы көбөйүп кетти. Ошондо, Пайгамбар ﷺ мени коргоп, мага жардам беришер деген үмүт менен Сакиф коомуна барды. Ал жерге барганда, Сакиф коомунун чоңдорунан болгон 3 бир тууганга жолукту. Алар Абдуялил ибн Амр, Хубайб ибн Амр жана Масъуд ибн Амр болчу. Пайгамбар ﷺ аларга өзүн тааныштырып, башына түшкөн кыйынчылыктарды жана коому көрсөткөн жамандыктарды айтып берди. Болгон окуяны угуп,

алардын бири: «Эгер, Аллах чын эле сен аркылуу акыйкатты жиберген болсо, мен барып Каабанын кездемесин уурдап келмекмин» - деп кекетти. Экинчиси болсо: «Аллахка касам! Бул отуруштан кийин мен сага бир да сөз сүйлөбөйм. Эгер сен чын эле пайгамбар болсоң, сенин улуулугуң себептүү мен сени менен сүйлөшүүгө ылайыктуу эмесмин!» - деди. Үчүнчүсү болсо: «Аллах сенден башканы (пайгамбар кылып) жибере албады бекен?» - деп каткырды. Алар Пайгамбар ﷺдын айткандарын бүтүндө Сакифке жайылтышты жана алардын баары чогулуп келишип, Расулллах ﷺды маскаралап күлө башташты. Алар Пайгамбар ﷺдын жолуна эки сап болуп тизилип отуруп алышып, колдоруна таш алышып, Пайгамбар ﷺдын буттарына ыргытышып, аны шылдыңдап каткырып жатышты. Анын буттарынан кан агып, жүзүмзардын чети менен дубалга сүйөнгөн абалда кетип баратты. Акыры барып, жүзүмзардагы хабла дарагынын көлөкөсүнө жеткенде, буттары канаган, ооруулуу жана кайгылуу абалында анын тамырына отура калды. Андан кийин, ал жүзүмзарда Утба ибн Робийъа менен Шайба ибн Робийъаны көрүп калды. Аларды көргөндө, алардын Аллахка жана анын элчисине болгон душмандыгын жакшы билген Пайгамбар ﷺ аларга баргысы келбеди. Алар болсо, Найнава элинен болгон, христиан дининдеги кызматчы балага жүзүм беришип, Пайгамбар ﷺдын алдына жиберешти. Ал келип, Пайгамбар ﷺдын колуна жүзүмдү карматканда, ал «Бисмиллах» деп айтты. Муну уккан кызматчы абдан таң калды. Кийин Пайгамбар ﷺ андан: «Оо кызматчы, сен кайсы элден болосуң?» - деп сурады. Ал «Найнава элинен болом» деп жооп берди. Кийин, Пайгамбар ﷺ: «Юнус ибн Матта деген солих кишинин жериненби?» - деп сурады. Ал болсо таң калып: «Сиз Юнус ибн Маттаны кайдан билесиз?» - деп сурап калды. Пайгамбар ﷺ ага Юнус тууралуу билгендерин айтып берди. Расулллах ﷺ Аллах Тааланын динин жеткирүүдө эч кимди кемсинтпейт эле. Кийин, кызматчы айтты: «Оо Расулллах! Мага Юнус ибн Матта тууралуу (дагы) айтып бериңизчи?!» - деп суранды. Расулллах ﷺ Юнус ибн Матта тууралуу өзүнө вахий кылынган нерселерди айтып берип жатканда, кызматчы бала ага жата калып, сажда кыла баштады.

Андан кийин, анын канаган буттарын өптү. Утба менен Шайба кызматчынын кылганын көрүшүп, унчугушпады. Кызматчы алардын алдына кайтып келгенде, ал экөө балага карашып: «Сен эмне себептен Мухаммадка сажда кылып, анын буттарын өптүң? Бизге эч качан андай кылган эмес элеңго?» - деп сурашты. Кызматчы бала: «Бул солих киши мага Аллах Таала жиберген пайгамбар Юнус ибн Матта тууралуу айтып берди. Ошондой эле, ал өзүн Аллахтын элчисимин деп айтты», - деп жооп берди. Муну уккан эки бир тууган: «Бул киши жеткен жалганчы. Сени да христиан дининен чыгарып салбасын»- деп, каткырып күлүп калышты. Андан кийин, Расуллаллах ﷺ Меккеге кайтып келди». (Абу Набийм «Ад-Далаил» китебинде келтирген) Муса ибн Укбадан келген риваятта, ал айтат: «Ибн Исхак бул окуя тууралуу ушундай деп айткан эле: «Бул окуядан кийин, Расуллаллах ﷺдин Сакиф уруусунан үмүтү үзүлдү. Андан кийин, аларга кайрылып: «Мага каршы кандай жорук жасаган болсоңор да, муну жашырып койгула (жайып жибербегиле)», - деп айтты. Анткени, Расуллаллах ﷺ болгон окуя тууралуу өзүнүн коому кабар табуусун каалабады. Бул нерсе аларга майдай жагарын билген эле. Ошондуктан, (Сакиф уруусу) аны жайып жиберипеди.

Урвадан риваят кылынган хадисте, Аиша رضي الله عنها Пайгамбар ﷺдан: «Сиз үчүн Ухуд күнүнөн да оор күн болду беле?» - деп сураганда, ал ﷺ: «Сенин коомундан көптөгөн кыйынчылыктарды көрдүм. Бирок, ошол көргөндөрүмдүн арасынан эң оору ибн Абдуялил ибн Абдукулалга барган күнүм болду. Ага өзүмдү тааныштырып, талабымды айтканымда, ал аны кабыл алган жок. Мен терең ойго батып, артка кайттым. Корн ас-Саъалибге (Меккеге жакын жердин аты) жеткенимде өзүмө келип, башымды көтөрсөм, мага көлөкө кылып келе жаткан булутту көрдүм. Жакшылап карасам, анын арасында Жабараил алайхи салам бар экен. Ал мени чакырды да: «Аллах коомундун (Сакиф коомунун) сага айткан сөздөрүн жана жоопторун укту. Аллах сага алар тууралуу каалаган буйругунду беришиң үчүн тоолор периштесин жиберди. Эмне буйрук кыласың? Эгер каалсаң, эки тоону алардын үстүнө кулатамын», - деп айтты. Ошондо, Пайгамбар ﷺ: «Мен

алардын урпактарынан Аллахка ибадат кылган жана Ага ширк келтирбеген адамдарды чыгуусун каалайт элем» - деп жооп берди». (Муттафакун илайхи)

Адан соң, Расулуллах ﷺ өзүнө келгенден кийин, өзүнүн машхур болгон дуасын кылды: «Аллахым! Күчүмдүн алсыздыгы, эбимдин жоктугу, инсандардын кемсинткендиги жаатында сага гана арызданам, оо ырайымдуулардын Ырайымдуусу! Сен алсыздардын Роббисисиң, сен менин да Роббимсиң, мени кимге таштап койдун? Каардуулардын арасынабы? Же болбосо менин үстүмдөн үстөмдүк кыла турган душмангабы? Эгер сенин мага каарың болбосо, (душмандар) эмне кылса ошол кылсын, бирок Сенин кечиримиң мен үчүн эң кенен, караңгыны жарык кылган Сенин нуруң менен жардам сурайм, каарың мага түшө электе дүйнө жана акыретимди оңдо, Сен ыраазы болгончо ыраазылыгыңды тапканы аракет кыла берем. Сенден башка бул ааламда эч кандай күч кудурет жок».

Аиша رضي الله عنها дан риваят кылынган хадисте, ал айтат: «Абу Бакр айтты: «Биз Расулуллах ﷺ менен чогуу үңкүргө киргенибиздеги анын абалың бир көргөнүңдө барбы. Расулуллах ﷺ дын буттары канап кеткен эле. Менин буттарым болсо таштай болуп катып кеткен эле». Ошондо, Аиша رضي الله عنها: «Чынында, Расулуллах ﷺ жыңайлак жүрүүгө көнгөн эмес эле», - деп айтты». (Ибн Мардавайх риваяты, ошондой эле, «Канз ул-Уммал» китебинде да келген). □

АЧУУНУ БАСА БИЛҮҮ.

– Абу Саид р.а. айтат: «Пайгамбар ﷺга алыстан ал-Ашаж келди. Келип эле төөсүн чөктүрдү да, аны тушап койду. Ал кийип келген эски киймдерин чечип, сандыгынан жаңы кийимдерин алып чыгып, аны кийди. Анын мындай кылганы Пайгамбар ﷺдын көз алдында болду. Кийин, ал Пайгамбар ﷺга карай басып барды. Пайгамбар ﷺ ага мындай деди: «Оо ал-Ашаж, сенде Аллах сүйгөн эки кулк мүнөзүң бар, алар: жумшактык жана чыдамдуулук». Ал Пайгамбардан: «Оо Аллахтын элчиси, ал менин табиятымдагы нерсеби же жаңы нерсеби?» - деп сурады. Пайгамбар ﷺ ага: «Ал сенин табиятыңдагы нерсе», - деп жооп берди. Ал-Ашаж: «Аллах жана Анын Расулу ﷺ жакшы көргөн нерсени менин табиятыма салып койгон Аллахка мактоолор болсун», - деди.

– Имам Бухарий «сахихинде» ибн Аббастан р.а. риваят кылып айтат: «Уяйна бин Хисни Умарга кирүүгө уруксат алды. Ал Умардын алдына кирип барганда, ага карап: «Эй ибн Хаттаб, Аллахка касам сен бизге мол көл кылып бербей жатасың жана биздин арабызда адилеттүүлүк менен өкүм жүргүзбөй жатасың», - деди. Умар бул сөздөрдү угуп, ачууланганынан аны жыга чапкысы келди. Муну байкаган ал-Хурр Умарга карап: «Оо, момундардын амири, Аллах Таала Пайгамбар ﷺга:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

«(Эй Мухаммад) мээримдүү болгун, жакшылыкка буюргун жана жахил-наадандардан жүзүңдү үйрүгүн» - деп айтпады беле? Чынында, бул киши мына ошол жахил наадандардын бири», - деп айтты. Аллахка касам, Умарга аят окулганда, андан (аяттан аттап) өткөн жок. Ал Аллахтын Китебинин алдында өзүн токтотуп калчу».

Умар бин Абдулазиз кызматчысына мындай деп кат жазган эле: «Ачууланып жаткан учуруңда жазалаба, эгер кайсы бир адамга ачуулансаң, аны камакка ал. Качан ачууң басаңдаганда, аны алып чыгып күнөөсүнүн деңгээлине жараша жазалап, он беш камчыдан ашырба».

Аллах Таала айтты:

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعِ بِأَيْدِي هِيَ أَسْنُ فَإِذَا أَلْدِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عِدْوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ مِمْ

«Жакшылык менен жамандык эч качан тең болбойт! (Сага орой тийгендерге) сылык (жакшылык) мамиле менен жооп бер, (

Ушундай кылсаң) сени менен душман болуп жаткан адам эң жакын адамың болуп калат» [41:34]

Ибн Иббас رضي الله عنه бул аят тууралуу буларды айтты: «Ачууланганда сабр кылуу жана жамандык кылынганда кечирип коюу. Ким ушул нерселерди аткара турган болсо, Аллах аны күнөөдөн тазалап, душмандарын ага баш ийдирип коёт».

Абу Бакр رضي الله عنهну бир адам каргап (сөгүп) койгондо, Абу Бакр ага карап: «(Сыртка чыгарганың ушунча болсо) Аллах жашырып койгон нерсең мындан да көп тура», - деп жооп бергени риваят кылынган.

Инб ал-Каййим рохимахуллох айтат: «Адамдар тозокко үч эшиктен киришет:

1 - Аллахтын динине шек келтирүүчү – шубха (күмөн) эшиги.

2 - Өз каалоосун Аллахка итаат кылуудан жана Аны ыраазы кылуудан көрө жогору коюуга алып келүүчү – шахуат (каалоо) эшиги.

3 - Адамдар менен душмандык кылууга алып келүүчү – ачуулануу эшиги».

Хасан Басрийдин мындай деп айтканы риваят кылынат: «Мусулмандын белгилери: Динде күчтүү болуу, жумшактыкта чечкиндүү болуу, бекем ыйман, дин иштеринде бейкапар калбоо, жумшактыкта тапкыр болуу, башканын акысын берүү, байлыкты сарамжалдуу пайдалануу, жокчулукка сабр кылуу, кудурети жетишинче ихсан кылуу, кыйынчылыкта сабр кылуу. Мусулманды ачуу жеңип кете албайт, менменсинүү ээлей албайт, шахваты аны жеңе албайт, курсагы чыгып уялтпайт, дилгирленип умтулуусу аны шылдыңга калтырбайт. Ал ниет менен чектелбейт, мазлумду таштап четтебейт, алсызга ырайым кылат, сарандык, битирдик, бакылдык кылбайт, ысырапкорчулук кылбайт, бирөө ага зулум кылса кечире билет, өзү кыйынчылыкка дуушар болуп турганда да жахилдерди кечирет. Бул нерселерден анын жаны жай алат жана адамдар андан бак табат.

Салман ага жаман сөз айткан кишиге карап: «Эгер менин сооп таразам жеңил болсо, анда мен сен айткандай жаманмын, эгер сооп таразам оор болсо, сенин айтканың мага зыян келтирбейт», - деп жооп берер эле.

Риваят кылынышынча, бир аял Малик бин Динарга: «Оо мураа (ыкклассыз)!» - деп кайрылганда, ал: «Мени сенчелик эч ким тааныбайт экен», - деп жооп берди.

Ахнаф бин Кайстан мындай деп айтканы риваят кылынат: «Мен ким менен мамиле курсам да, сөзсүз түрдө төмөнкү үч нерсеге бекем болор элем: Эгер ал менден жогору болсо, анын кадыр баркын жайына коёр элем. Эгер ал менден төмөн болсо, анын алдында өз кадырымды жоготпой, сактайт элем. Эгер ал мени менен тең болсо, ага кичи пейилдүүлүк кылат элем».

Хасан Басрий айтты: «Кимде бул төрт нерсе болсо, Аллах аны шайтандан коргойт: каалоо учурунда, коркуу учурунда, шахват учурунда жана ачууланган учурда өзүн башкара алуу».

Абу Дарданын р.а. койлорун караган чабаны болгон. Бир күнү ал козуларынын биринин бутун сындырып алып келет. Ал андан козунун бутунун ким сындырганын сураганда, ал: «Мен муну сенин ачууңа тийиш үчүн атайын кылдым, мени урсаң күнөөгө батасың», - деди. Ошондо, Абу Дарда ага карап: «Сени мага ачууланткан затка т.а. шайтанга ачууландым», - деп айтты да, аны азат кылып жиберди.

Ибн Мубарактан: «Бизге эң жакшы кулк мүнөздү бир ооз сөз менен айтыңызчы?», - деп сурашканда, ал: «Ачууну баса билүү», - деп жооп берди.

Ато бин абу Рабаах айтты: «Аалымдар өмүрүнүн акырында ачууланган учурларын эстеп ыйлаганчалык, башка нерсе үчүн ыйлашпайт эле. Анткени, ачуулануу элүү же алтымыш же жетимиш жылдык өмүрдү текке кетируүүчү амал».

Фатима р.а. күйөөсү Али бин абу Талиб жөнүндө айтат: «Экөөбүздүн ортобузда бир нерсе болуп, ал мага ачуусу келсе, дароо чыгып кетер эле». (Бухарий риваяты).

Али бин Хусейнден р.а. риваят кылынышынча, бир адам ага жаман сөз айтып, каргап калды эле, Али ага кийип турган кийимин ыргытты. Жана ага миң дирхам берүүнү буйруду. Анын бул кылганын көргөн кишилер айтып калышты: «Ал бул иши менен беш жакшылыкка жетишти. Алар: жумшактык, зыянды жок кылуу, адамды Аллахтан алыстатуучу нерседен арылуу, өкүнүү жана тообо кылуу».

Маймун бин Махранга конок келген эле. Ал өзүнүн кызматчы кызына кечки тамакты алып келүүсүн айтып, шаштырды. Ал шашып келип, идишке толтура тамакты кожоюну Маймундун башына төгүп жиберди. Чочуган Маймун: «Эй кызматсы, сен мени күйгүзүп салбадыңбы?», - деп ачуулана баштады. Ошондо ал кызматчы кыз: «Оо жакшылыктын мугалими, адамдардын

тарбиячысы, Аллахтын айтканына кайтыңыз», - деп кыжаалат боло калды. Маймун: «Аллах Таала эмне деген?» - деп сураганда, ал кыз айтты: «Аллах айткан:

وَالْكُطَمِينَ الْغَيْظَ

«(Ал такыба заттар) ачууларын ичтерине жута турган адамдар» [3:134]

Маймун «ачуумду жуттум» деди. Ал кыз дагы улап:

وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ

«Адамдардын (ката-кемчиликтерин) кечире турган адамдар» [3:134]

деп айтты. Муну уккан Маймун «сени кечирдим» деди. Анан кызматчы кыз:

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

«Аллах жакшылык кылуучуларды сүйөт» [3:134] деп кошумчалады эле, Маймун «сен Аллах үчүн азатсың» деп аны азат кылып жиберди. □

YEDIOT AHARONOT «ИЗРАИЛ»: «САУД АРАВИЯСЫНЫН ОКУУ ПРОГРАММАЛАРЫ ЭМИ СИОНИСТТИК КОРКУНУЧ ЖӨНҮНДӨ СҮЙЛӨШПӨЙТ».

«Израилдик» Yediot Aharonot гезитинин «Араби 21» тарабынан которулган докладында «израилдик» жазуучу Даниэл Салами «Сауд Аравиясынын окуу программасы түп-тамырынан бери өзгөрүүлөргө дуушар болууда» деп билдирди. Анын айтымында «израил» Изилдөө жана Саясат Институтунун изилдөөсү кубандырарлык натыйжаларды көрсөттү. Анткени, Сауд Аравиясындагы билим берүү түзүмүнүн позициясы позитивдүү өзгөрүүлөрдү көрсөтүп жатат. Окуу китептеринен кастыкка жана зордук-зомбулукка үндөгөн көйгөйлүү мазмундар алынып салынды. Бул кастыкты козутуучу тексттер ондогон жылдардан бери иштеп келген жана жөөттөргө каршы билдирүүлөрдүн өзөгүн түзгөн. Сауд Аравиясынын окуу программалары сионисттик кыймылды «дүйнөгө көптөгөн жолдор (баңгизат, акча жана аялдар) аркылуу үстөмдүк кылууну көздөйт» деген мазмундагы тексттерди жокко чыгарды. Ошондой эле, «израилди» делегитизация кылынуу билдирген "Сионисттик коркунуч" аттуу класс толугу менен жок кылынды». Даниэл Салами «израилдин» Нилден Евфратка чейин кеңейүү аракеттери жөнүндө ар кандай билдирүүлөрдү келтирген. Ал сөзүнө кошумчалап: «Ошол эле учурда, «израил» мамлекетинин аталышы Сауд Аравиясынын окуу программасында али да атала элек. Анын мектептеринде жөөт мамлекетинин болушунун мыйзамдуулугу жөнүндө эч кандай сөз козголо элек. Бирок, жөөттөргө каршы жаалданган сөздөр дээрлик жумшак (мээлүүн, орточо) болуп калды. Билим берүүдө сионизмди расисттик саясий кыймыл деп мүнөздөгөн мазмундун алынып салынышы Падышалыктын назарында аз да өнүгүп жаткандыгыбызды тастыктайт. Бул нерсе жакынкы келечекте дагы уланат. Сауд Аравиясы менен «израилдин» жакындашуусун кандайдыр бир деңгээлде тастыктоо иретинде, «израилге» болгон мамиле барган сайын жумшарып баратат. Айрыкча, акыркы мезгилде Тель-Авив менен айрым араб өлкөлөрүнүн ортосундагы жалпы алакалардын жана Перс булуңундагы мамилелердин жөнгө салынышы байкалып жатат. Акыркы айларда «израилдик» изилдөөчүлөрдүн Перс булуңундагы өлкөлөрдүн окуу китептерин экспертизадан өткөрүү аракеттерине күбө болдум. Азыр Эмираттардагы «израилге» карата мамиле бир топ жакшырып калды» – деп айтты. Институттун вице-президенти Эрик Агасси мындай деди: «Сауд Аравиясынын окуу программасындагы натыйжалар абдан кубандырат. Биздин академиялык изилдөөлөрүбүздүн натыйжасында, башканын пикирин кабыл ала билүү, тынчтык жана толеранттуулук боюнча дүйнө жүзүндөгү окуу китептеринин мазмунундагы оң өзгөрүүлөр жүз берип жатат. Саудиялыктар окуу китептери боюнча туура жолдо жана туура багытта баратышат. Биздин оюбузча, бул ачыктык жана толеранттуулук коомдун ачкычы. Бул келечекте чыныгы жана жылуу тынчтыкты бекемдөөгө жана ага жетишүүгө жардам берет».

Ал-Ваъй: Кээ бир араб өлкөлөрүнүн жашыруун болгон позицияларынын күтүлбөгөн жерден, тез өзгөрүүсүнө назар салган адам, Аллахтын нусраты жана Рошид Халифалыктын кайрадан тикелениши жакынкы аралыкта ишке аша тургандыгын түшүнөт. Сауд Аравиясынын акимдеринин «израилге» карата позициясына назар салган киши, Аллах Тааланын бул шектүү үй-бүлөнү ашкере түрдө шермендесин чыгарууну каалап жаткандыгын түшүнөт. Саудия Исламдын эч нерсесин чагылдырбайт. Анын расмий аалымдарынын башкаруучуларынан эч айырмасы жок. □

МАРОККОНУН «ИЗРАИЛ» МЕНЕН АЛАКАЛАРДЫ НОРМАЛДАШТЫРУУСУНУН АРТЫНДА МОССАД МЕНЕН БОЛГОН УЗАК ЖАНА ЖАШЫРУУН КЫЗМАТТАШУУНУН ТАРЫХЫ ЖАТАТ

«Израилдик» жазуучу, саясий жана аскердик талдоочу Ронни Бергман New York Times гезитиндеги «Арабия 21» которгон макаласында «Марокко менен «израил» ортосундагы нормалдашуу декларациясынын артында дээрлик алтымыш жылдык жашыруун жана тыгыз кызматташуу, ошондой эле, чалгындоо жана аскердик аспектилер жатат» деп билдирди. «Израил» жазуучусу Марокко менен мамилелердин пайда болушун мындайча байланыштырган: «1948-жылы «израил» жарыяланганга чейин, Мароккодо жөөттөр көп болушкан. Алардын көпчүлүгү ал жакка көчүп келишип, алардын жалпы саны бир миллионго жетип калган болчу. Марокконун королу жөөттөргө топ тобу менен көчүп келип, жайгашууга уруксат берди. Жөөттөр курал жаракка ээ болушуп, марокколуктарды аны колдонууга үйрөтө башташты. Ошондой эле, жөөттөр Марокко чалгындоо кызматын көзөмөлдөө технологиялары жана жөнгө салуучу кызматтар менен камсыз кылышты. Эки тарап чалгынчылары чогулткан маалыматтарды бөлүшүп турушту. Бул кызматташуунун чечүүчү учуру 1956-жылы болду. Ал учурда Моссадга Араб саммитине катышкан саясий жана аскерий делегаттардын конференц-залдарын жана люкс бөлмөлөрүн тыңшоого уруксат берилген. Бул Моссадга арабдардын ой жүгүртүүсүн, мүмкүнчүлүктөрүн жана пландарын изилдөө үчүн болуп көрбөгөндөй мүмкүнчүлүк берди. Бул 1967-жылдагы согушка даярдануу учурунда чалгындоо үчүн жана аскер кызматкерлери үчүн өтө маанилүү болуп чыкты». Бул тууралуу Аскердик чалгындоо кызматынын башчысы, генерал Шломо Газит мындай деген: «Бул жазуулар чындыгында чалгындоо кызматынын өзгөчө жетишкендиги. Бул «израил» армиясы Мисирге каршы согушта жеңип чыгат деген сезимибизди далилдеди».

Опозициячыл ибн Баракат тууралуу айта турган болсок, Араб саммитине кыскача тыңчылык кылгандан кийин, Марокко чалгын кызматынын өтүнүчү боюнча, Моссад аны Парижде алып чыгып кеткен. Аны марокколуктар жана алар менен союздаш француздар уурдап кетишип, аны кыйнап өлтүрүшкөн. Андан кийин, Моссаддын агенттери анын денесин жашырып салышкан. Жазуучу Ронни Бергман өз сөзүн улай, буларды кошумчалады: «Ондогон жылдардан кийин, 1973-жылы «израил» менен Египеттин ортосундагы Кэмп-Дэвид келишимдерине чейин, Падыша Хасан II жана анын өкмөтү эки тараптын чиновниктеринин ортосунда жашыруун жолугушууларды өткөрүү үчүн арткы канал болуп турган. «Израил» Америка Кошмо Штаттарын Мароккого аскердик жардам көрсөтүүгө ынандырууга жардам берди. Марокко чалгындоо кызматы Моссаддын «Усама бин Ладенди өлтүрүү үчүн, анын катчысын агенттик кызматка алуу» боюнча ишке ашпай калган планына да кошулган. Учурдагы падыша көп жылдар бою, өз өлкөсүнүн Сахарага кошулуусу үчүн, Американын макулдугун алуу максатында «израилден» жардам сурап келген эле. Акыры ал ишке ашты. Кээде Марокконун тышкы чалгындоо агенттигинин башчысы Ясин ал-Мансури бул жолугушууларга катышып турган. Ал өз кезегинде өзүнүн «израилдик» кесиптеши, Моссаддын башчысы, Йоси Коэн менен мамилелерди нормалдаштыруу боюнча кээ бир сүйлөшүүлөр учурунда жолугушкан.

Ал-Ваъй: Марокконун башчылары ушундай болушкандан кийин, башкалардан эмнени күтсө болот? Качандыр бир күнү, бул нерселер ачыкка чыгышы керек эле... Чынында, мусулмандардын акимдери – Батыштын жана жөөттөрдүн үмөт төшүнө сайган канжары! Ошондуктан, аны сууруп салыш керек... □